

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πτυχιακή Εργασία.

Τίτλος Πτυχιακής εργασίας:

Σχολικές Αυλές Συμπερίληψης και Έμφυλα Στερεότυπα
Μια μελέτη καταγραφής στα Δημοτικά Σχολεία

Φοιτήτρια: Βουκάντση Δήμητρα

ΑΕΜ: 4416

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΜΑΙΟΣ 2021

Φύλλο Εξέτασης

1. Επόπτης: Στεργιανή Γκιαούρη

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής: Ιωάννης Θωΐδης

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: _____

Η συγγραφέας Βουκάντση Δήμητρα βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Πίνακας περιεχομένων

Φύλλο Εξέτασης	2
Ευχαριστίες	5
Περίληψη	6
Abstract	7
Εισαγωγή	8
A. Θεωρητικό Μέρος	9
Κεφάλαιο 1 ^ο : Ο χώρος	9
1.1 Η έννοια του χώρου	9
1.2 Το μοντέλο του σχολικού χώρου	10
1.3 Η σχολική αυλή	10
Κεφάλαιο 2 ^ο : Έμφυλα Στερεότυπα	12
2.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί για το φύλο	12
2.1.1 Βιολογικό φύλο	12
2.1.2 Κοινωνικό φύλο	13
2.1.3 Έμφυλη ταυτότητα	13
2.1.4 Διαμόρφωση της ταυτότητας φύλου	13
2.2 Στερεότυπα	14
2..2.1 Έμφυλα Στερεότυπα	15
2.3 Έμφυλες αναπαραστάσεις στα σχολικά βιβλία	15
2.4 Οδηγός σε θέματα φύλου	16
Κεφάλαιο 3 ^ο : Σχολικές αυλές συμπερίληψης	18
3.1 Συμπεριληπτική Εκπαίδευση	18
3.1.1 Κοινωνική Παιδαγωγική	19
3.2 Εφαρμογή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης	20
3.2.1 Εφαρμογή σε επίπεδο κράτους	20
3.2.2 Εφαρμογή σε επίπεδο σχολείου	21
3.2.3 Εφαρμογή σε επίπεδο τάξης	22
3.3 Συμπεριληπτικές σχολικές αυλές	23
3.3.1 Ομάδα «Urbana»	24
B. Ερευνητικό Μέρος	26
Κεφάλαιο 4 ^ο : Μέθοδος	26
4.1 Εισαγωγή	26
4.2 Σκοπός της έρευνας	26
4.3 Συμμετέχοντες/ουσες	26

4.4 Μέσα συλλογής δεδομένων	27
4.5 Διαδικασία συλλογής δεδομένων	27
Κεφάλαιο 5 ^ο : Αποτελέσματα	28
5.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων	28
5.2 Δημογραφική Ανάλυση	28
5.3 Ανάλυση των αναλογιών μαθητών-εκπαιδευτικών στα σχολεία	37
5.4 Ανάλυση του σχολικού κτιρίου	42
5.5 Ανάλυση της σχολικής αυλής	45
5.6 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στη σχολική αυλή	48
5.6.2 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που παίρνουν μέρος μόνο τα αγόρια	65
5.6.3 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που παίζουν από κοινού τα παιδιά	75
5.7 Ανάλυση των αλλαγών που θα ήθελαν οι διευθυντές/τριες	85
5.8 Ανάλυση των αναγκών που εξυπηρετεί η σχολική αυλή	88
5.9 Ανάλυση για το αν είναι συμπεριληπτικές οι αυλές	93
Κεφάλαιο 6 ^ο : Συζήτηση	105
Βιβλιογραφία	110
Ιστογραφία	111
Παράρτημα	114

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Γκιαούρη Στεργιανή για την συνεργασία και την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε. Η καθοδήγησή της ήταν πολύτιμη και καθοριστική.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την αδερφή μου που με βοήθησε στην συλλογή των συμπερασμάτων και με στήριξε σε όλη την εργασία.

Ευχαριστώ, επίσης, την οικογένεια και τους φίλους μου που με στήριξαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Στην παρούσα εμπειρική μελέτη επιχειρείται μια έμφυλη προσέγγιση στον σχεδιασμό του χώρου της σχολικής αυλής και βασίζεται στο ότι ένας σχεδιασμένος χώρος δεν είναι a priori ένα ουδέτερο πεδίο με ίσες ευκαιρίες και προσβασιμότητα. Συγκεκριμένα, στον τομέα της αρχιτεκτονικής η συμπερίληψη εκφράζει την ικανότητα ενός σχεδιασμένου χώρου να ανταποκρίνεται σε ένα μεγαλύτερο εύρος αναγκών και επιθυμιών, να είναι προσβάσιμος από όλες και όλους, να ενθαρρύνει μία ποικιλομορφία παράλληλων δραστηριοτήτων και να παρέχει τον κατάλληλο εξοπλισμό για την ενίσχυση της αίσθησης ευεξίας, άνεσης, προστασίας και ασφάλειας.

Ωστόσο, στον χώρο της σχολικής αυλής παρατηρούνται συχνά φαινόμενα αποκλεισμού βασισμένα σε έμφυλα στερεότυπα και ιεραρχικές δομές με βάση το φύλο, καθώς ως χώρος έχει σχεδιαστεί θέτοντας συγκεκριμένες προτεραιότητες και διευκολύνοντας συγκεκριμένες δραστηριότητες. Έχει παρατηρηθεί πως οι σχολικές αυλές είναι συχνά «ποδοσφαιροκεντρικές ή μπασκετοκεντρικές», με αποτέλεσμα να συγκεντρώνουν κυρίως αγόρια με περισσότερη ενέργεια, την οποία θέλουν να εκτονώσουν, αφήνοντας τα υπόλοιπα παιδιά που επιθυμούν να ασχοληθούν με μια πιο ήρεμες δραστηριότητες, να παραμερίζονται στην περιφέρεια του χώρου με σημαντικά λιγότερες επιλογές για παιχνίδι.

Κατά τη σχολική χρονιά 2020-2021, πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική έρευνα στα Δημοτικά Σχολεία της Π.Ε. Θεσσαλονίκης για τη διερεύνηση και καταγραφή των απόψεων, των αντιλήψεων και των προτάσεων των Διευθυντών και των Διευθυντριών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τις ευκαιρίες και τα εμπόδια που συναντούν στις σχολικές αυλές μέσω της συμπλήρωσης ενός δομημένου ερωτηματολογίου. Στην εργασία συζητούνται τα θέματα που προέκυψαν σχετικά με την προσέγγιση της ισότητας των φύλων, της δίκαιης κατανομής του χώρου και της συμπερίληψης μέσω της ενίσχυσης χωρικών ποιοτήτων της σχολικής αυλής που να ανταποκρίνονται σε μια μεγαλύτερη ποικιλία αναγκών και επιθυμιών των παιδιών.

Abstract

In the present empirical study, a gender approach is attempted in the design of the school yard space and is based on the fact that a designed space is not a priori a neutral field with equal opportunities and accessibility. In particular, in the field of architecture, inclusion expresses the ability of a designed space to respond to a wider range of needs and desires, to be accessible to all, to encourage a variety of parallel activities and to provide the appropriate equipment to enhance the sense of well-being, comfort, protection and safety.

However, in the school yard there are frequent phenomena of exclusion based on gender stereotypes and hierarchical structures based on gender, as it has been designed as a place setting specific priorities and facilitating specific activities. It has been observed that schoolyards are often "football-centric or basketball-centric", with the result that they gather mainly boys with more energy, which they want to release, leaving the rest of the children who want to engage in quieter activities, to be set aside on the periphery, with significantly fewer game options.

During the school year 2020-2021, a pilot survey was conducted in the Primary Schools of Thessaloniki to investigate and record the views, perceptions and suggestions of the Principals of the Primary School units for the opportunities and obstacles they encounter in the schoolyards through the completion of a structured questionnaire. The paper discusses the issues that have arisen regarding the approach of gender equality, the fair distribution of space and inclusion through the enhancement of spatial qualities of the school yard that meet a greater variety of needs and desires of children.

Key words: *Schoolyards, gender stereotypes, inclusion, elementary schools*

Εισαγωγή

Ο χώρος δεν είναι ένα ουδέτερο πράγμα. Όπως όλες οι κοινωνικές κατασκευές, έτσι και αυτός αποτελείται από τις αξίες που διέπτε η κοινωνία μας. Οι σχεδιασμένοι χώροι αντανακλούν και τις ιεραρχικές δομές των φύλων που υπάρχουν στην κοινωνία, δηλαδή οι σχεδιασμένοι χώροι και η κοινωνική κατασκευή του φύλου είναι συνδεδεμένα στοιχεία μεταξύ τους.

Η σχολική αυλή είναι από τους πρώτους δημόσιους χώρους που έρχεται σε επαφή το παιδί και πρόκειται για μια μικρογραφία του δημόσιου χώρου της κοινωνίας μας. Η σχολική αυλή διδάσκει στα παιδιά πως να συμπεριφέρονται και τον τρόπο που θα συμπεριφέρονται στους δημόσιους χώρους στο μέλλον. Έχει παρατηρηθεί πως ένα μεγάλο ποσοστό των σχολικών αυλών αποτελούνται από το γήπεδο του ποδοσφαίρου και του μπάσκετ. Αυτό φανερώνει, πως ο τρόπος που είναι σχεδιασμένη η σχολική αυλή εξυπηρετεί μόνο τα παιδιά που θέλουν να παίξουν ποδόσφαιρο και μπάσκετ. Μπορούμε να διαπιστώσουμε πως αυτά είναι συνήθως τα αγόρια, παιδιά με μεγαλύτερη δύναμη ή ενέργεια και πιο κινητικά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τα παιδιά που δεν τους αρέσει αυτά τα αθλήματα ή δεν θέλουν να παίξουν, να μένουν παραγκωνισμένα στην άκρη, αφού τα γήπεδα καταλαμβάνουν τον περισσότερο και πιο κεντρικό χώρο της αυλής.

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να διερευνηθεί κατά πόσο οι σχολικές αυλές είναι συμπεριληπτικές και βασίζονται στις αρχές της ισότητας και της δίκαιης κατανομής του δημόσιου σχολικού χώρου, καθώς και να καταγραφούν οι απόψεις που έχουν οι διευθυντές/τριες των σχολείων για τα θέματα της συμπερίληψης. Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, στο θεωρητικό και το πρακτικό. Το θεωρητικό κομμάτι αποτελείται από τρία κεφάλαια, τα οποία αναφέρονται στην έννοια του σχολικού χώρου και της αυλής, στις έννοιες του φύλου και τα έμφυλα στερεότυπα, καθώς επίσης γίνεται και μια αναφορά στις αναπαραστάσεις των φύλων στα σχολικά εγχειρίδια, μαζί με έναν οδηγό για θέματα φύλου. Ακόμη, γίνεται αναφορά στις αρχές της συμπερίληψης και στις σχολικές αυλές συμπερίληψης, σύμφωνα με την καταγραφή παρόμοιων ερευνών που έχουν διεξαχθεί.

Μετά το θεωρητικό κομμάτι ακολουθεί το πρακτικό, όπου αναλύεται η έρευνα, η οποία απευθύνεται σε διευθυντές/τριες των δημοτικών σχολείων της Π.Ε. Θεσσαλονίκης με θέμα τις σχολικές αυλές. Πρώτα εξηγείται ο σκοπός, οι συμμετέχοντες/ούσες, τα μέσα συλλογής των δεδομένων και η επεξεργασία των δεδομένων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται περιγραφικά τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω του προγράμματος Spss. Έπειτα, παρουσιάζεται η συζήτηση για τα αποτελέσματα της έρευνας, μαζί με τους περιορισμούς και κάποιες προτάσεις για μελλοντικές έρευνες. Τέλος, παρατίθεται η βιβλιογραφία και το παράρτημα.

A. Θεωρητικό Μέρος

Κεφάλαιο 1^ο: Ο χώρος

1.1 Η έννοια του χώρου

Ο υλικός χώρος δεν αποτελεί μόνο το γεωμετρικό και εξωτερικό μέρος της ανθρώπινης δραστηριότητας. Αντανακλά τα χαρακτηριστικά, τους περιορισμούς και τις αντιθέσεις της κοινωνίας. Παρουσιάζει στοιχεία της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής κατάστασης της κοινωνίας, μαζί με τις ανάγκες, τις προσδοκίες, τις αξίες και τα μοντέλα της κοινωνίας, των ατόμων που χρησιμοποιούν αυτόν το χώρο (Γερμανός, 1998).

Η σημασία του χώρου δεν περιορίζεται μόνο στον φυσικό χώρο που μπορούμε να δούμε και να μετρήσουμε, είναι και το μέρος, όπου ο άνθρωπος δημιουργεί και αποκτά εμπειρίες, με βάση τις αξίες, τον τρόπο ζωής και την συμπεριφορά που έχει. Ο χώρος βοηθά στη διάπλαση της συμπεριφοράς του ατόμου, δηλαδή τα χαρακτηριστικά στοιχεία του ατόμου βρίσκονται σε μια αμοιβαία επίδραση με τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού περιβάλλοντος (Γερμανός, 2018).

Ο υλικός χώρος μέσω της σύνδεσης που έχει με την κοινωνία, αλλά και με την ψυχοσύνθεση του ατόμου, διαμορφώνει μια ανθρωποκεντρική ποιότητα. Ο χώρος μπορεί να προσδιορίζεται από μια γεωμετρική δομή, όμως, αποκτά τα κύρια χαρακτηριστικά του μέσω των ατόμων και των ομάδων που αλληλοεπιδρούν σε αυτόν, δημιουργώντας έτσι μια σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο και τον χώρο. Μέσα από έρευνες που έχουν διεξαχθεί, παρατηρήθηκε πως είναι ένα μέρος, όπου δραστηριοποιείται το παιδί. Το βοηθάει να αποκτήσει και να βελτιώσει τις δεξιότητες του, να εκφραστεί και να επικοινωνήσει με τους γύρω του, να εμπλουτίσει την φαντασία και την δημιουργικότητα του, και να αναπτύξει την δική του ταυτότητα (Ματσαγγούρας, 2000). Ο φυσικός χώρος είναι μέρος της καθημερινότητας του παιδιού. Έρχεται σε επαφή με τα υλικά στοιχεία που το περιβάλλουν, καθώς και με την φύση, τα οποία του παρέχουν δυνατά ερεθίσματα που βοηθούν στην αγωγή. Είναι σημαντική η σημασία που έχει ο χώρος για το παιδί, αφού παρέχει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του, καθώς αποκτά μια καλύτερη σχέση με το σώμα του και αναπτύσσεται σε γνωστικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο (Μπαμπάλης, 2012). Επιπλέον προσφέρει ερεθίσματα για μάθηση, για παράδειγμα, παρέχει δεδομένα που έχουν σχέση με το πολιτισμικό, κοινωνικό, οικονομικό και τεχνικό μοντέλο που περιβάλλουν το παιδί (Γερμανός, 1998).

1.2 Το μοντέλο του σχολικού χώρου

Ο σχεδιασμός του σχολικού χώρου έχει τις βάσεις του στο 1895, γεγονός το οποίο ακόμη και σήμερα, τον απομακρύνει από δύο σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές. Η πρώτη είναι η σχέση που έχει με το παιδί. Η αρχιτεκτονική που υπάρχει μέχρι και σήμερα σε σχολικούς χώρους, δεν έχει το παιδί ως βασικό άξονα και δεν τροποποιείται με βάση την ηλικία και την βαθμίδα της εκπαίδευσης. Η δεύτερη είναι η παράβλεψη των αναγκών που υπάρχουν για την διδασκαλία των μαθημάτων, καθώς το μοντέλο που υπάρχει, παραπέμπει σε μια δασκαλοκεντρική διδασκαλία (Γερμανός, 2010, 2018). Φαίνεται πως αυτή η αρχιτεκτονική παραπέμπει σε μαθητές/τριες, οι οποίοι/ες δεν έχουν κάποια ηλικία και παρακολουθούν ένα τυποποιημένο μάθημα, ίδιο για όλα τα μαθήματα (Γεωργιάς, 1995)

1.3 Η σχολική αυλή

Η αυλή του σχολείου αποτελείται από τα στοιχεία του υπαίθριου σχολικού χώρου, δηλαδή τις κατασκευές που υπάρχουν, τον εξοπλισμό, σημεία με βλάστηση και η ταξινόμηση αυτών. Επίσης, περιλαμβάνει τους κανονισμούς και τις σχέσεις που χρειάζονται για να λειτουργεί σωστά.

Η αυλή είναι ένας σημαντικός χώρος του σχολείου, όπου οι μαθητές/τριες περνούν τον χρόνο τους. Εκεί τα παιδιά μπορούν να διασκεδάσουν, να παίξουν παιχνίδια, να συναντήσουν και να έρθουν σε επαφή με φίλους τους, γι' αυτό η σχολική αυλή πρέπει να είναι διαμορφωμένη έτσι ώστε να παρέχει ασφάλεια και να ανταποκρίνεται σε όλες τις ανάγκες (Eberle, 2011).

Είναι ευρέως γνωστό στους παιδαγωγούς πως το φυσικό περιβάλλον που βρίσκεται ο/η μαθητής/τρια, συμβάλει στην αγωγή. Γι' αυτό, έχουν γίνει πολλές αλλαγές στην οργάνωση του χώρου, οι οποίες βοηθάνε στην διαδικασία της μάθησης, όμως αυτό έχει περιοριστεί κυρίως στους εσωτερικούς χώρους. Ο χώρος της σχολικής αυλής έχει παραμεριστεί και περιοριστεί σε μια ασφαλοστρωμένη αυλή, η οποία δεν είναι πάντα κατάλληλη να συμβάλει θετικά στη μαθησιακή εμπειρία. Με τις κατάλληλες αλλαγές, η αυλή του σχολείου μπορεί να ενεργήσει στη σχέση του παιδιού με τη φύση, με το σώμα του, μέσω παιχνιδιών, καθώς και στην αλληλεπίδραση με τους/τις συνομήλικους με αποτέλεσμα την ολιστική ανάπτυξη του παιδιού.

Το παιχνίδι, ατομικό ή ομαδικό, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αγωγή, στον τρόπο που το σχολείο βοηθά στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του παιδιού. Μέσω του παιχνιδιού, στο διάλειμμα ή στη γυμναστική, τα παιδιά συνεργάζονται μεταξύ τους, το οποίο δίνει τις βάσεις ώστε να μάθουν να συνεργάζονται, να αλληλοβοηθούνται και να δείχνουν σεβασμό μεταξύ τους (Γερμανός, 1998). Η ώρα

του διαλείμματος είναι από τις λίγες στιγμές που τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή, μέσα σε έναν ασφαλές χώρο, χωρίς κάποια εμπλοκή των ενηλίκων. Τα βοηθά, μέσα από την εμπλοκή που έχουν μεταξύ τους, να μάθουν τρόπους να χειρίζονται συγκρούσεις και να αποκτήσουν το «αίσθημα δικαίου» (Blatchford, 1998). Ένα ακόμη σημαντικό κομμάτι είναι, πως η σχολική αυλή είναι από τα λίγα μέρη, όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να αλληλοεπιδρούν με τους/τις συνομήλικούς τους, αναπτύσσοντας έτσι τις κοινωνικές τους δεξιότητες. Για κάποια παιδιά είναι από τις λίγες ευκαιρίες που έχουν να αλληλοεπιδράσουν με άλλα, καθώς κάποιες φορές η ημέρα και το εξωσχολικό πρόγραμμα των παιδιών δεν προσφέρει ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με τους/τις συνομήλικούς τους, καθώς ορισμένα παιδιά μπορεί να είναι πιο εσωστρεφή και να προτιμούν την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Επιπλέον, συμβάλλει στη σωματική και εγκεφαλική ανάπτυξη, βοηθώντας στη δημιουργία ολοκληρωμένων ανθρώπων (Jarrett, όπ. αναφ. στο Μιχαηλίδου, 2019).

Κεφάλαιο 2ο : Έμφυλα Στερεότυπα

2.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί για το φύλο

Έχουν διεξαχθεί πολλές επιστημονικές μελέτες και έρευνες σε σχέση με το φύλο, οι οποίες παρουσίασαν το διεπιστημονικό χαρακτήρα του, καθώς και τις θεωρητικές προσεγγίσεις που επιχειρούν να το ερμηνεύσουν.

Η έννοια του φύλου εμφανίστηκε κυρίως από το δεύτερο κύμα φεμινισμού και μετά. Είχε αναδυθεί στη δεκαετία του 60' μαζί με άλλα κοινωνικά κινήματα, όπως το κίνημα των αφροαμερικανών για τα πολιτικά δικαιώματα κ.α. Το φύλο έγινε κεντρικό θέμα ανάλυσης και έρευνας από τις κοινωνικές επιστήμες και συγκεκριμένα ασχολήθηκε με το πώς διαμορφώνονται και «κατασκευάζονται» οι γυναίκες και οι άνδρες, καθώς και πώς τα βιολογικά χαρακτηριστικά του κάθε φύλου, επηρεάζουν την έμφυλη ταυτότητα κάποιου (Μπακαλάκη, 1997).

Είναι δύο διαφορετικοί κατά βάση τρόποι για να εξετάσει κανείς την έννοια του φύλου. Από τη μια, υπάρχουν βασικές βιολογικές διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες, όπως τα γεννητικά όργανα και η διαφορετική λειτουργία τους, οι γυναίκες γεννάνε ενώ οι άνδρες είναι συνήθως πιο μεγαλόσωμοι. Από την άλλη, υπάρχουν διαφορές που έχουν θεσπιστεί από την κοινωνία και χρησιμοποιούν τους όρους «κοινωνικό φύλο», «έμφυλη ταυτότητα», και «έκφραση φύλου» για να δηλώσουν τις διαφορές (Eriksen, όπ. αναφ. στο Μπούνα, 2018).

2.1.1 Βιολογικό φύλο

Το βιολογικό φύλο, καθορίζεται από τα χρωματοσώματα X και Y και φαίνεται κατά τη γέννηση, ανάλογα με τα έξω γεννητικά όργανα (αρσενικό, θηλυκό, αμφίβολο), θεωρώντας πως αντιπροσωπεύουν και το εγκεφαλικό φύλο (Τασόπουλος, 2018). Η θεωρία για το βιολογικό φύλο υποστηρίζει ότι, οι δυνατότητες που έχουν τα δύο φύλα οφείλονται στις βιολογικές διαφορές. Επίσης, η κοινωνία αναμένει από τους άνδρες και τις γυναίκες να επιδείξουν την κατάλληλη συμπεριφορά που αναλογεί στο φύλο τους, η οποία θεωρείται «τυπική» για τα δεδομένα, διαχωρίζεται κατά φύλο και πρέπει να συμφωνεί με τις έμφυτες ιδιότητες και ικανότητες τους. Η «κανονικότητα» χρησιμοποιείται για να διαχωριστεί η αντρική από τη γυναικεία συμπεριφορά και με βάση αυτό διαχωρίζονται και οι ανθρώπινες δραστηριότητες.

Το φύλο θεωρείται «ηθική κατεύθυνση» για το άτομο. Δηλαδή, το άτομο ανάλογα με το φύλο του έχει έναν «φυσικό» προορισμό, όμως αν αυτός δεν συμμορφώνεται με την κοινωνία και παραβιάζει το «κανονικό» που αποδίδεται στο φύλο του, τότε υπάρχει μια κοινωνική απαξίωση στο πρόσωπό του (Παπαταξιάρης, όπ. αναφ. στο Μπούνα, 2018).

2.1.2 Κοινωνικό φύλο

Το κοινωνικό φύλο χρησιμοποιείται για να αποτυπώσουμε τις κοινωνικές κατηγορίες του αρσενικού και του θηλυκού, δηλαδή τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά που διαχωρίζονται στα δυο φύλα. Με άλλα λόγια, αναφέρεται στις συμπεριφορές, στα ενδιαφέροντα και στις υποχρεώσεις που θεωρεί κατάλληλα η κοινωνία για τον άνδρα και την γυναίκα (Turner, Abercrombie, & Hill, όπ. αναφ. στο Μπούνα, 2018).

Σύμφωνα με τους Scott και Marshall (2009), ο όρος «βιολογικό φύλο» αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά και στο αναπαραγωγικό σύστημα του ατόμου και χρησιμοποιείται για να διαχωριστεί ο άνδρας από την γυναίκα. Ενώ, ο όρος «κοινωνικό φύλο» αναφέρεται στους κοινωνικούς ρόλους και τις στερεοτυπικές προσδοκίες που έχει το κάθε φύλο, δηλαδή πως ερμηνεύει η κοινωνία τον άνδρα και τη γυναίκα.

2.1.3 Έμφυλη ταυτότητα

Έμφυλη ταυτότητα ή αλλιώς ταυτότητα φύλου είναι η αντίληψη που έχει ο κάθε άνθρωπος για το φύλο του, δηλαδή αν ανήκει στο αντρικό ή στο γυναικείο φύλο. Σε κάθε κοινωνία υπάρχει μια συγκεκριμένη άποψη για το κάθε φύλο, το οποίο είναι η βάση για την διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας ενός ατόμου σε σχέση με την αλληλεπίδραση που έχει με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.

Συνήθως στους περισσότερους ανθρώπους συμπίπτει το βιολογικό φύλο με την έμφυλη ταυτότητα. Τα αγόρια ακολουθούν συμπεριφορές που κοινωνικά θεωρούνται «ανδροπρεπείς» και αντίστοιχα τα κορίτσια «θηλυπρεπείς» (Hughes & Kroehler, 2007).

2.1.4 Διαμόρφωση της ταυτότητας φύλου

Κάποιοι θεωρούν πως η αρρενωπότητα συνδέεται με ένα αρσενικό σώμα, δηλαδή συνδέεται με τα αρσενικά γεννητικά όργανα. Άλλοι θεωρούν πως παρόλο που επηρεάζεται από την βιολογία, είναι ένα πολιτισμικό κατασκεύασμα. Μέσα στην κοινωνία είναι δεδομένο τι θεωρείται αρρενωπότητα, αφού οι «ανδρικές» συμπεριφορές μαθαίνονται και ενισχύονται από στερεοτυπικά πρότυπα. Από μικρή ηλικία τα αγόρια μαθαίνουν πως η «σκληρή» συμπεριφορά συνδέεται με τον ανδρισμό ενώ η «μαλακή» συμπεριφορά με την θηλυκότητα (Askew & Ross, 1992).

Η θηλυκότητα και η αρρενωπότητα έχουν σχέση με μια πεποίθησή ή ένα σύνολο πεποιθήσεων. Ο κάθε άνθρωπος διαμορφώνει από νωρίς αυτές τις πεποιθήσεις, ανάλογα με την στάση των γονιών του, που συνήθως είναι μια αντανάκλαση γενικά

της κοινωνίας. Έτσι, αυτές οι πεποιθήσεις μπορούν να αλλάξουν, όταν αλλάζει και η κοινωνία.

Θεωρείται πως η ταυτότητα φύλου είναι, είτε κατασκευή του περιβάλλοντος είτε απορρέει από το βιολογικό φύλο και άλλους βιολογικούς παράγοντες. Βέβαια, πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν πως για τη διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου επηρεάζουν αρκετοί παράγοντες. Υπάρχουν οι βιολογικοί, ορμονικοί και γενετικοί παράγοντες, δηλαδή οι ορμόνες που επιδρούν στα εμβρυικά εγκεφαλικά κύτταρα και επιφέρουν σημαντικές αλλαγές. Εκτός από αυτό είναι και η ανατομία των γεννητικών οργάνων, που καταχωρούν το παιδί από την γέννηση του σε κάποιο φύλο, και είναι μια πηγή σωματικών αισθητηριακών ερεθισμάτων για το μωρό, που συμβάλουν στην τελική διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η ανατροφή του παιδιού. Οι επιθυμίες των γονιών, η σχέση που έχουν οι ίδιοι με το δικό τους και το αντίθετο φύλο, οι πεποιθήσεις τους για την θηλυκότητα και την αρρενωπότητα, αποτελούν βασικό στοιχείο για την διαμόρφωση της ταυτότητας φύλου του παιδιού. Από πολύ νωρίς το παιδί λαμβάνει ερεθίσματα, με τα οποία δημιουργεί τον εαυτό του και το φύλο του (Ισακίδου, 2016).

2.2 Στερεότυπα

Ο πρώτος ορισμός που δόθηκε για τα στερεότυπα ήταν από τον Walter Lippmann το (1922), διευκρινίζοντας πως είναι απλουστευμένες εικόνες του κοινωνικού κόσμου, αφού οι άνθρωποι προσπαθούν να συνθέτουν μια πιο απλή εικόνα για το περιβάλλον γύρω τους, ώστε να μπορούν να κατανοήσουν τις απαιτήσεις της κοινωνίας και να λειτουργήσουν μέσα σε αυτή. Το ίδιο υποστήριξε και ο Rupert Brown (1995), ότι τα στερεότυπα είναι γενικευμένες εικόνες, απόψεις και στάσεις για μία ομάδα ατόμων, που έχουν θεμελιωθεί στο πολιτισμικό παρελθόν και παρόν του κάθε ατόμου.

Τα στερεότυπα που διαμορφώνουν τα άτομα αποτελεί μια πεποίθηση, πως τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά και έτσι διαχωρίζονται από άλλες κοινωνικές ομάδες. Όπως είναι αντιληπτό, οι άνθρωποι έχουν την τάση να δημιουργούν αρνητικά στερεότυπα για τα μέλη άλλων κοινωνικών ομάδων, αντιμετωπίζοντάς τους με αυστηρότητα, ενώ στη δική τους κοινωνική ομάδα δείχνουν θετική στάση και έχουν μεγαλύτερη ανοχή σε αποκλίσεις που μπορεί να υπάρχουν (Λαμπρίδης, 2004) Η αιτία της ύπαρξης των στερεοτύπων είναι οι μηχανισμοί άμυνας που έχει ένα άτομο, το οποίο στην προσπάθειά του να διαχειριστεί μια εσωτερική του σύγκρουση ενεργοποιεί τους μηχανισμούς άμυνας, για να μεταφέρει τον θυμό του σε άλλα, λιγότερο ισχυρά άτομα (Γερογιάννης, 2006).

2..2.1 Έμφυλα Στερεότυπα

Τα έμφυλα στερεότυπα έχουν σχέση με τα στερεότυπα που υπάρχουν στο κοινωνικό φύλο. Είναι διαμορφωμένες απόψεις που υπάρχουν ήδη για τα αγόρια και τα κορίτσια, δηλαδή πως έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ιδιότητες που ορίζονται από το φύλο τους.

Από μικρή ηλικία τα παιδιά καταλαβαίνουν ότι η κοινωνία χωρίζεται ως προς το φύλο, δηλαδή πως τα αγόρια και τα κορίτσια είναι διαφορετικά (Ζαφειρίου, Σκαρπίδου, & Κωνσταντοπούλου, 2021). Τα παιδιά μόλις από την ηλικία των 2, ξεκινούν να κατανοούν την έννοια του φύλου και τα περισσότερα μπορούν να καταλάβουν αν είναι αγόρι ή κορίτσι από τα 3 τους χρόνια. Στην ηλικία μεταξύ 3 και 5 ετών αρχίζουν να κατανοούν τι σημαίνει να είσαι άνδρας και γυναίκα και σχεδόν κατευθείαν αρχίζουν να αναπτύσσουν έμφυλα στερεότυπα, είτε δικά τους, είτε από άλλα άτομα, ώστε να μπορέσουν να κατανοήσουν την δική τους ταυτότητα. Στην ηλικία των 5 έχουν αναπτυχθεί τα έμφυλα στερεότυπα και στην ηλικία των 5-7 έχουν αρχίσει να γίνονται πιο άκαμπτα (Martin & Ruble, όπ. αναφ. στο Κογκίδου, 2015).

Δυστυχώς, τα έμφυλα στερεότυπα δεν βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν τις δυνατότητες τους και καταλήγουν να έχουν επιπτώσεις στην αυτοεκτίμηση και την σχολική επιτυχία των παιδιών. Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των έμφυλων στερεοτύπων εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της εφηβείας (Carlson, Egeland, & Sroufe, όπ. αναφ.στο Κογκίδου, 2015).

2.3 Έμφυλες αναπαραστάσεις στα σχολικά βιβλία

Έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες και έρευνες με θέμα τις έμφυλες αναπαραστάσεις στα σχολικά εγχειρίδια του δημοτικού και κατά πόσο υπάρχουν έμφυλα στερεότυπα και ανισότητα σε αυτά. Αν και δεν έχουν διεξαχθεί καινούργιες έρευνες για τα εγχειρίδια που εισάγονται στο ελληνικό σχολείο από το 2006, οι έρευνες που διεξήχθησαν τα προηγούμενα χρόνια παρουσιάζουν πως, αν και έχουν γίνει πολλά βήματα προς την προώθηση της ισότητας μέσα στα σχολικά εγχειρίδια, συνεχίζουν να υπάρχουν στερεότυπα και σεξιστικά πρότυπα.

Για παράδειγμα, στη μελέτη που διεξήγαγε η Βαρκά, για τις αναπαραστάσεις των φύλων και των έμφυλων ρόλων στα αναγνωστικά του Δημοτικού από τη δεκαετία του '50 μέχρι το 2006, ασχολήθηκε με τα μηνύματα, τις αξίες, τα στερεότυπα και τις αναπαραστάσεις των έμφυλων ρόλων σε αυτά τα αναγνωστικά. Τα στοιχεία που σύλλεξε τα χώρισε σε περιόδους και έβγαλα συμπεράσματα για κάθε χρονική περίοδο. Σύμφωνα με την ερευνήτρια:

- 1954-1973: Εκείνη την περίοδο τα κορίτσια δεν έχουν περισσότερες προσδοκίες από το να γίνουν νοικοκυρές. Επίσης, παρόλο που εκείνη την εποχή η μετακίνηση προς τις πόλεις ήταν εντονότερη, τα επαγγέλματα που ασχολούνταν οι άνδρες ήταν αγροτικά και δεν γινόταν καμιά αναφορά, είτε με εικόνες, είτε σε κείμενο, για τα αστικά κέντρα.
- 1974-1979: Δεν φαίνεται κάποια μεγάλη αλλαγή από την προηγούμενη περίοδο σε σχέση με τις αναπαραστάσεις των φύλων στα σχολικά εγχειρίδια.
- 1979-1984: Έχουν γίνει μικρές αλλαγές στον τρόπο απεικόνισης των φύλων, αν και εκείνη την εποχή είχαν γίνει πολύ μεγάλες αλλαγές στην ελληνική κοινωνία. Φαίνεται πως οι άνδρες εμφανίζονται σε πολύ περισσότερα επαγγέλματα, από ότι οι γυναίκες (μόλις 16) από τα οποία τα περισσότερα είναι χαμηλού κύρους (πλύστρα ή μοδίστρα). Βέβαια, εμφανίζεται και το επάγγελμα της αεροσυνοδού για τις γυναίκες. Όμως, συνεχίζουν να παρουσιάζονται ως μην εργαζόμενες εκτός σπιτιού.
- 1984-2006: Τα σχολικά εγχειρίδια αλλάζουν από το 1984, αλλά μέχρι το 2006 παραμένουν τα ίδια.

Η ερευνήτρια παρατήρησε, πως παρόλο που άλλαξαν κάποια στερεότυπα, για παράδειγμα εμφανίζεται ο πατέρας με ποδιά στην κουζίνα, ενώ η μητέρα λείπει επειδή δουλεύει, υπάρχουν ακόμη κρυμμένες στερεότυπες έμφυλες πρακτικές, μέσα στα νοήματα. Για παράδειγμα, φαίνεται πως οι γονείς ασχολούνται κυρίως με τα παιδιά του ίδιου φύλου, δηλαδή πατέρας με γιο, μητέρα με κόρη. Υπάρχουν πολύ λιγότερα κείμενα με πρωταγωνίστρια την μητέρα από ότι με τον πατέρα, και παρόλο που η μητέρα φαίνεται να υπάρχει και σε εξωτερικό χώρο πλέον, παρουσιάζεται να συμβουλεύει και να επιπλήττει τα παιδιά. Συνεπώς, η Βαρκά συμπεραίνει πως εκείνη την περίοδο τα βήματα που έγιναν είναι μικρά και παραμένει ιδιαίτερα σημαντικό η αναγνώριση της ισότητας των φύλων και μέσα στα σχολικά εγχειρίδια.

Επιπλέον, ο Γαργαλιάνος (2007) σε άρθρο του που μελετά το ρόλο των γυναικών στα σχολικά βιβλία της Ιστορίας και των Μαθηματικών, αναφέρει πως οι εκπαιδευτικοί, άνδρες και γυναίκες, εμφανίζουν ασυνείδητα έμφυλα στερεότυπα μέσα στο σχολείο, δηλαδή εμφανίζουν προκαταλήψεις, έχουν διαφορετικές προσδοκίες και τρόπους πειθαρχίας, διαχωρίζουν τους μαθητές μέσα και έξω από την τάξη κ.α. Ο συγγραφέας προτείνει στο άρθρο 3 λύσεις, να μην υπάρχουν έμφυλα στερεότυπα στα σχολικά εγχειρίδια, να γίνει ευαισθητοποίηση των γονιών αλλά και της κοινωνίας για τις έμφυλες διακρίσεις και οι εκπαιδευτικοί να έχουν την κατάλληλη επιμόρφωση για ζητήματα ισότητας φύλων γενικά αλλά κυρίως και στην εκπαίδευση (Μοσχοβάκου, Χαρδαλιά, & Ιωαννίδου, 2008).

2.4 Οδηγός σε θέματα φύλου

Έχουν ιδρυθεί ομάδες με σκοπό την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των γονιών, των εκπαιδευτικών αλλά και γενικά του κόσμου, σε θέματα έμφυλης ισότητας,

έμφυλης βίας, συμπεριληπτικής εκπαίδευσης κ.α., τα οποία προσπαθούν να τα επιτύχουν μέσω δράσεων και δημοσιοποιημένων άρθρων.

Συγκεκριμένα, το *ΚΕΘΙ* έχει ιδρυθεί από το 1994 και υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Προσπαθεί να προωθήσει την ισότητα των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και της ζωής των ανθρώπων, ώστε να εξαλειφθούν οι έμφυλες διακρίσεις και οι ανισότητες. Το 2018 δημοσιεύτηκε ένας οδηγός με θέμα την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

Αυτός ο οδηγός έχει στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα διάκρισης λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Μέσα στον οδηγό συμπεριλαμβάνουν εμπειρίες από άτομα που βιώνουν έμφυλες διακρίσεις και τους παρέχει βοήθεια στο πώς να χειρίζονται τέτοια περιστατικά. Επίσης, δίνει πληροφορίες για το πώς μπορούν οι οικογένειες αυτών των ανθρώπων να βοηθήσουν, καθώς επίσης παρουσιάζουν πληροφορίες για άτομα σε χώρους υγείας, ψυχικής υγείας και στον χώρο των ΜΜΕ, ώστε να κατανοήσουν πώς μπορούν να εκφραστούν και να βοηθήσουν χωρίς να προσβάλουν. Επιπλέον, προσδιορίζει και εξηγεί κάποιους όρους που μπορεί να μην είναι γνωστοί, όπως η ταυτότητα φύλου, η έκφραση φύλου, τα διεμφυλικά άτομα κ.α. Τέλος, έχει κάποιες ασκήσεις, με τις οποίες ο αναγνώστης μπορεί να μπει στην θέση του άλλου για να ευαισθητοποιηθεί και παρέχει πληροφορίες για μέρη που μπορεί να απευθυνθεί κανείς για τέτοια θέματα (Ντάνη & Μοσχοβάκου, 2018).

Μια ακόμη σημαντική πλατφόρμα που έχει δημιουργηθεί είναι το «Πολύχρωμο Σχολείο», η οποία έχει σκοπό να εξαλείψει τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις προς τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά του φύλου στην εκπαίδευση. Επίσης, αποσκοπούν στην βελτίωση της εκπαίδευσης με την συμπερίληψη, τον σεβασμό στα δικαιώματα και την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας. Επιθυμούν να βοηθήσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους εκπαιδευτικούς, αλλά και τους γονείς, ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσουν τα παιδιά που έχουν ανάγκη. Παρέχει μεγάλο όγκο πληροφοριών για τους γονείς που θέλουν να μάθουν για αυτά και να στηρίξουν τα παιδιά τους, καθώς επίσης, παρέχει πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να ξέρουν τι πρέπει να γνωρίζουν και πώς μπορούν να συμπεριφερθούν στον σχολικό χώρο. Επιπλέον, παρέχει πληροφορίες και για τα παιδιά που έχουν απορίες και θέλουν να γνωρίσουν περισσότερο για τον εαυτό τους. (<https://rainbowschool.gr/>)

Κεφάλαιο 3^ο : Σχολικές αυλές συμπερίληψης

3.1 Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Στις μέρες μας, λόγω της έντονης μεταναστευτικής κινητικότητας που υπάρχει, αρχίζει να γίνεται μια αλλαγή στα σχολεία αφού πλέον έχει δημιουργηθεί ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Με αυτή την αλλαγή, έχει γίνει αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο θα παρέχει στήριξη στην διαφορετικότητα, στην αποδοχή του άλλου και στο σεβασμό της πολυπολιτισμικότητας, στο οποίο στοχεύει η διαπολιτισμική εκπαίδευση (Αρβανίτη, όπ. αναφ.στο Σφυρή, 2019).

Οι βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, δηλαδή η ισότητα και η εξάλειψη του ρατσισμού, έχει άμεση σχέση με την συμπεριληπτική εκπαίδευση, η οποία έχει ως βάση την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Σύμφωνα με την διακήρυξη της Salamanca (UNESCO, 1994) έγινε γνωστό ότι για να γίνουν καλύτερα τα εκπαιδευτικά συστήματα είναι σημαντικό να μπορούν να εντάξουν παιδιά με ατομικές διαφορές ή με διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Αυτό περιλαμβάνει παιδιά με ειδικές ανάγκες, χαρισματικά, μετακινούμενων πληθυσμών, από γλωσσικές, πολιτισμικές και εθνικές μειονότητες και από μειονεκτικές ή περιθωριοποιημένες περιοχές. Αυτό δείχνει την ομοιότητα που έχει η διαπολιτισμική με την συμπεριληπτική εκπαίδευση (Μάμας, 2014).

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση θέλει να μην υπάρχει διαχωρισμός των παιδιών στα σχολεία. Αποσκοπεί να μπορούν όλα τα παιδιά να λαμβάνουν την εκπαίδευση τους στο σχολείο κοντά στο σπίτι τους και να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν με ισότητα στη μαθησιακή και κοινωνική λειτουργία, χωρίς να εμποδίζει η διαφορετικότητα ή κάποια δυσκολία τους (Στασινός, 2013). Έτσι, αναζητά τρόπους για να μπορέσει να εντάξει τα παιδιά που περιθωριοποιούνται, ενώ προσπαθεί να βρει λύσεις ώστε το εκπαιδευτικό σύστημα να είναι ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες του κάθε μαθητή, δημιουργώντας σχολεία τα οποία θα είναι σε θέση να διαχειριστούν την διαφορετικότητα κάθε παιδιού και να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες τους (Αγγελίδης, 2009).

3.1.1 Κοινωνική Παιδαγωγική

Επιπλέον, κοινές βάσεις έχει και η κοινωνική παιδαγωγική, αφού αντιμετωπίζει ζητήματα όπως τον σεβασμό στη μοναδικότητα και στην ετερότητα κάθε ατόμου. Αυτό έχει μεγάλη σημασία για αυτήν, διότι είναι κομμάτι των θεμελιωδών κοινωνικοπαιδαγωγικών αρχών και αξιών, όπως η κοινωνική δικαιοσύνη¹, η κοινωνική ανισότητα, ο σεβασμός στους άλλους, η ενσυναισθητική κατανόηση κ.α. Η κοινωνική παιδαγωγική έχει ως όραμα να εκπαιδεύσει τα άτομα και τις ομάδες να παλεύουν, για να έχουν στη ζωή τους μια προσωπική ανάπτυξη, που θα τους βοηθήσει να ζήσουν μια πλήρη ζωή με ευκαιρίες και καλές σχέσεις με τους γύρω τους. Επίσης, να έχουν στόχο την πρόοδο και την ευημερία της κοινωνίας, προσπαθώντας να βελτιώσουν τις καταστάσεις με ατομική και ομαδική δράση. Είναι σημαντικό να υπάρχει ιδιαίτερη προσοχή στο πως αναπτύσσονται οι άνθρωποι τις κοινωνικές τους δεξιότητες., διότι όλοι θέλουν να νιώθουν πως είναι συμπεριλαμβανόμενοι σε ένα κοινωνικό κύκλο μέσα στην κοινωνία, δηλαδή να αισθάνονται ότι ανήκουν κάπου.

Πολλοί μελετητές έχουν επισημάνει πως είναι βασική κοινωνικοπαιδαγωγική ανάγκη να εκπαιδευτούμε, για να είμαστε σε θέση να αποδεχόμαστε διαφορετικά άτομα από εμάς και να σεβόμαστε την ετερότητά του. Μαζί με αυτό να αναφερθεί πως είναι σημαντική η ενσυναίσθηση. Ο συνδυασμός του συναισθήματος και της φαντασίας μπορεί να οδηγήσει στην ενσυναίσθηση, δηλαδή χρησιμοποιώντας το συναίσθημα και τη φαντασία είναι πιο εύκολο για κάποιον να μπει στη θέση του άλλου, να καταλάβει και να συμμεριστεί την συναισθηματική κατάσταση του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το άτομο να σκέφτεται τι μπορεί και τι πρέπει να πράξει σε κάθε κατάσταση, και τελικά, να είναι ικανός να βρίσκει τη σωστή λύση και να παίρνει σωστές αποφάσεις.

Στην διαπολιτισμική παιδαγωγική και εκπαίδευση η ετερότητα αναγνωρίζεται ως εθνική, θρησκευτική, γλωσσική, ενώ η κοινωνικοπαιδαγωγική θεωρία την αντιλαμβάνεται ως οποιαδήποτε διαφορετικότητα είτε ανατομική, φυσιολογική, συναισθηματική, πνευματική, κοινωνική, είτε ανάλογα με τις εμπειρίες και ικανότητες που έχει κάποιος. Είναι σημαντικό το εκπαιδευτικό σύστημα να δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις, ώστε να υπάρχει αποδοχή και αναγνώριση του διαφορετικού και της ετερότητας. Αρκετοί κοινωνικοί εκπαιδευτικοί συμφωνούν πως τα σχολεία πρέπει να υιοθετήσουν έναν πιο αποτελεσματικό, παρεμβατικό αλλά προληπτικό χαρακτήρα, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν και περιορίσουν διάφορα κοινωνικοπαιδαγωγικά ζητήματα, όπως η περιθωριοποίηση και κάθε είδος αποκλεισμού κάποιου μαθητή, ο ενδοσχολικός εκφοβισμός, η βία, οι προκαταλήψεις, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις, οι αδικαιολόγητες απουσίες, η παραμέληση των παιδιών

---

¹ Η έλλειψη κοινωνικής δικαιοσύνης ήταν ένας βασικός παράγοντας για την ανάπτυξη της κοινωνικής παιδαγωγικής. Οι αγώνες που έγιναν για την ύπαρξη ίσων ευκαιριών, κυρίως στην εκπαίδευση, για όλους, να συμμετέχουν ισότιμα όλες οι κοινωνικές τάξεις στη μόρφωση και ο σεβασμός στη μοναδικότητα του καθενός, αποτέλεσε βασικό παράγοντα στη δημιουργία της κοινωνικής παιδαγωγικής.

και τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα με την οικογένεια, παιδική κακοποίηση, οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κ.α.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα βασικά σημεία της κοινωνικής παιδαγωγικής είναι η ολόπλευρη προσέγγιση του θέματος, η ένωση της θεωρίας με την πράξη, ο προληπτικός και παρεμβατικός ρόλος που έχει και η διαρκής παρακίνηση όλων των συμμετεχόντων, με κύριο στόχο την διαφοροποίηση και την βελτίωση ενός κοινωνικοπαιδαγωγικού ζητήματος. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2013)

3.2 Εφαρμογή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης

Με τις διαστάσεις που έχει πάρει το ζήτημα της συμπερίληψης, πολλές χώρες προσπαθούν να εντάξουν μαθητές/τριες με ιδιαιτερότητες σε σχολεία στην κοντινότερη γειτονιά, θεωρώντας πως με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνουν την συμπεριληπτική εκπαίδευση. Το μόνο που πραγματοποιείται είναι η ένταξη των συγκεκριμένων παιδιών μέσα σε μια τάξη, στην οποία προσπαθούν να προσαρμοστούν, χωρίς όμως να νιώθουν ότι ανήκουν στο σύνολό της (Ainscow & Sandill, όπ. αναφ. Σφυρή, 2019).

Από αυτό προκύπτει πως δεν είναι κατανοητός ο όρος της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και πως μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη. Οι τρόποι που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί, τα σχολεία αλλά και τα ίδια τα εκπαιδευτικά συστήματα, προβάλλουν πως έχει γίνει μια ένωση των στοιχείων της συμπερίληψης και της ένταξης. Ωστόσο, δεν είναι ίδιες αυτές οι δύο έννοιες αφού η κάθε μια αποσκοπεί σε κάτι διαφορετικό. Στη συμπερίληψη δεν είναι αρκετό μια απλή τοποθέτηση των μαθητών/τριών με ιδιαιτερότητες ή κάποιες δυσκολίες σε σχολεία που βρίσκονται στη γειτονιά τους, αλλά ερευνά με ποιους τρόπους θα μπορεί η εκπαιδευτική διαδικασία να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους και αναζητά τρόπους, ώστε να προσφέρει ίσες ευκαιρίες μάθησης σε όλα τα παιδιά (Αγγελίδης & Στυλάνου, 2011).

Για να μπορέσει να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στις πολιτικές του κράτους και στα Αναλυτικά Προγράμματα, που θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να διαφοροποιήσουν τον τρόπο σκέψης τους. Με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να εφαρμόσουν τα στοιχεία της συμπερίληψης, έτσι ώστε να καλυτερεύσει η ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται (Στασινός, 2013).

3.2.1 Εφαρμογή σε επίπεδο κράτους

Ως κάποιο βαθμό μπορεί να οφείλεται η εκπαιδευτική πολιτική της κάθε κυβέρνησης, που υπάρχει σύγχυση στα εκπαιδευτικά συστήματα σε σχέση με την συμπεριληπτική

εκπαίδευση. Είναι πιθανόν οι ιδέες που προτείνονται από το υπουργείο να μην συμβαδίζουν με όσα εκφράζει η συμπερίληψη (Αγγελίδης, 2009).

Είναι σημαντικό η πολιτική που θα εφαρμοστεί να είναι προσαρμοσμένη στα δεδομένα της κάθε τοπικής κοινότητας. Δηλαδή, πρέπει να υπάρχουν πολλά κέντρα λήψης αποφάσεων, που θα είναι υπεύθυνα για θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής και πρακτικής, και να βρίσκονται σε κάθε διοικητική περιφέρεια για μπορούν να προσαρμόζονται στις ανάγκες κάθε κοινωνίας. Το βασικό κέντρο θα ορίζει τα διδακτικά αντικείμενα και θα συντονίζει, όμως θα δίνει το ελεύθερο στα τοπικά κέντρα να προσαρμόσουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα και να ορίσουν τους στόχους ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών, ώστε να είναι ευκολότερη η μάθηση και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών. Επιπλέον, θα πρέπει να γίνεται σωστή παρουσίαση της εκπαιδευτικής πολιτικής, ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαίδευση να είναι σε θέση να την κατανοήσουν (Gurta & Rous, όπ. αναφ. Σφυρή, 2019).

Και φυσικά, όλοι οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές/τριες να έχουν επιμορφωθεί σωστά για την φιλοσοφία της συμπερίληψης. Βέβαια, όσο οργανωμένες και να είναι οι πολιτικές του κάθε κράτους, μόνο σε θεωρητικό βαθμό μπορούν να τις εφαρμόσουν (Αγγελίδου, 2011).

3.2.2 Εφαρμογή σε επίπεδο σχολείου

Στις μέρες μας, επιτυχημένος διευθυντής/τρια είναι αυτός που εφαρμόζει δημοκρατικές διαδικασίες και παρέχει ευκαιρίες στα άτομα να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να αναπτύσσουν ηγετικό ρόλο σε κάποιο τομέα της σχολικής ζωής. Αυτός ο τρόπος ηγεσίας ονομάζεται κατανεμημένη ηγεσία και βοηθάει στην ανάπτυξη της συμπερίληψης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτικός της ειδικής αγωγής μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της διαφορετικότητας, αναλαμβάνοντας έναν ηγετικό ρόλο στον τομέα της συμπερίληψης. Με την χρήση εισηγήσεων και παρουσιάσεων για σημαντικά θέματα που απασχολούν τους/τις εκπαιδευτικούς και με την βοήθεια συνεργατικών διδασκαλιών μπορεί να φέρει αλλαγές στο σχολικό χώρο, δημιουργώντας μια συμπεριληπτική κουλτούρα που θα βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης (Αγγελίδης, Αντωνίου, & Χαραλάμπους, 2009). Επίσης, είναι απαραίτητο να γίνει μια ουσιαστική γνωριμία των εκπαιδευτικών με τους/τις μαθητές/τριες. Δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έρθουν κοντά με τους/τις μαθητές/τριες τους, να εντοπίσουν τα ταλέντα τους και τις δυσκολίες τους, να έρθουν σε επαφή με τους γονείς, να πληροφορηθούν για το υπόβαθρο τους και σε συνεργασία με την διεπιστημονική ομάδα, που θα πρέπει να υπάρχει σε κάθε σχολείο, να μπορούν να σχηματίσουν μια πλήρη εικόνα για τα παιδιά που θα διδάξουν (Carter, και συν. , όπ. αναφ. Σφυρή, 2019). Με αυτόν τον τρόπο ο/η εκπαιδευτικός θα μπορεί να εντοπίσει τα εμπόδια που κρατάνε

πίσω τους μαθητές, με αποτέλεσμα να μπορεί να σχεδιάσει τα μαθήματα με τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνονται στις ικανότητες και ανάγκες όλων των μαθητών/τριών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παροχή ίσων ευκαιριών στο σχολείο και ταυτόχρονα μειώνεται το χάσμα μεταξύ των μαθητών/τριών που επιτυγχάνουν ακαδημαϊκά και αυτών που αποτυγχάνουν (Fuchs, και συν., όπ. αναφ. Σφυρή, 2019).

Τέλος, είναι απαραίτητο οι στρατηγικές να αναδιαμορφώνονται ανάλογα με τις συνθήκες. Είναι σημαντικό πριν παρθεί μια απόφαση, να εξετάζονται οι απόψεις των μαθητών/τριών και να υπάρχει καλή συνεργασία και επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών, για να είναι σε θέση να γνωρίζουν τις ανάγκες που υπάρχουν και να είναι σε ετοιμότητα να παρέμβουν εάν υπάρξει ανάγκη (Σάββα & Αγγελίδης, 2011).

3.2.3 Εφαρμογή σε επίπεδο τάξης

Δεν είναι εύκολο να εφαρμοστεί η συμπερίληψη μέσα στην τάξη, παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιες πρακτικές που μπορούμε να ακολουθήσουμε και να τις διαμορφώσουμε ανάλογα με την κάθε κατάσταση.

Μια πρακτική είναι η κατάλληλη προσαρμογή των Αναλυτικών Προγραμμάτων στις ανάγκες του κάθε παιδιού. Για παράδειγμα, να δημιουργηθούν διαβαθμισμένες ασκήσεις ή ερωτήσεις ανοικτού τύπου, δηλαδή αυτές που δεν έχουν μια σωστή απάντηση, ώστε να δίνετε η ευκαιρία σε όλους τους/τριες μαθητές/τριες να απαντήσουν αυξάνοντας έτσι τη συμμετοχή στο μάθημα (Αγγελίδης, 2009). Επιπλέον, είναι πολύ σημαντική η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών του σχολείου. Μέσα από μια ουσιαστική συνεργασία, οι εκπαιδευτικοί έχουν την δυνατότητα να αναπτύξουν καινούργιες παιδαγωγικές πρακτικές, να εφαρμόσουν καινοτομίες και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης που θα τους βοηθήσει να ξεπεράσουν τα εμπόδια που δημιουργούνται κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Αγγελίδης, 2011). Η συνεργασία των εκπαιδευτικών δρα θετικά για τους/τις μαθητές/τριες. Προωθεί τη βελτίωση των επιδόσεων τους, αφού παίρνουν ερεθίσματα από νέες μεθόδους διδασκαλίας, αναπτύσσουν θετικές στάσεις προς τους/τις εκπαιδευτικούς και έχουν περισσότερες ίσες ευκαιρίες μέσα σε ένα οργανωμένο μαθησιακό περιβάλλον. Επιπλέον, ένας/μία μαθητής/τρια που βρίσκεται σε ένα σχολείο που διέπτετε από συνεργασία, εύκολα μπορεί και ο/η ίδιος/α να μάθει να συνεργάζεται με τους/τις συμμαθητές/τριές του, να είναι ενεργό μέλος μέσα σε μια ομάδα και να σέβεται και να δέχεται όλα τα μέλη της (Σωκράτους & Αγγελίδης, 2012).

Μια άλλη πρακτική είναι η εξατομικευμένη διδασκαλία. Αυτή η διδασκαλία προβλέπει πως ένας/μία μαθητής/τρια θα ασχολείται με θέματα που ταιριάζουν άμεσα με τα ενδιαφέροντα του/της, με στόχο την ενίσχυση της μάθησης του/της. Δηλαδή, ο/η

εκπαιδευτικός θα χτίσει ένα πρόγραμμα μάθησης, αφού έχει μάθει τα ενδιαφέροντα του μαθητή. Συνήθως, αυτό χρησιμοποιείται από ειδικούς παιδαγωγούς, όμως μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μέθοδος συμπερίληψης (Στασινός Δ. , 2013).

Ακόμη, η ομαδοσυνεργατική μάθηση μπορεί να είναι χρήσιμη. Αυτή η διδασκαλία στηρίζεται στην έρευνα μέσω ομάδων για να καταφέρουν να φτάσουν στην απαραίτητη γνώση. Μέσω της συνεργατικής έρευνας επιτυγχάνεται η εμπλοκή όλων των μελών της ομάδας. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/τριες έχουν την δυνατότητα να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να ανταλλάξουν ιδέες και μέσω αυτού να έρθουν πιο κοντά (Μιαηλίδου & Αγγελίδης, 2011).

Μια ακόμη πρακτική είναι η διδασκαλία σε άτυπα περιβάλλοντα μάθησης, δηλαδή σε ένα περιβάλλον εκτός σχολείου, όπως ένα μουσείο. Με μια διδασκαλία σε ένα άτυπο περιβάλλον, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με καταστάσεις και να αντιμετωπίσουν προβλήματα που έχουν σχέση με την καθημερινή ζωή. Επίσης, ένα άτυπο περιβάλλον δίνει τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να δουλέψουν ομαδικά και αναλάβουν ηγετικούς ρόλους μέσα στην ομάδα τους (Αβρααμίδου & Αγγελίδης, 2011).

Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι σε θέση να ακούσει τους/τις μαθητές/τριες που εκφράζουν περιθωριοποίηση και εκφράζονται με διαφορετικούς τρόπους, όπως η ζωγραφική και να προσπαθήσει να βρει τους κατάλληλους τρόπους που θα τον βοηθήσουν να αναπτύξει τις πρακτικές της συμπερίληψης (Μιαηλίδου & Αγγελίδης, 2012).

3.3 Συμπεριληπτικές σχολικές αυλές

Όπως αναφέραμε και στο πρώτο κεφάλαιο, η σχολική αυλή είναι από τους πρώτους δημόσιους χώρους που εισέρχεται το παιδί, στον οποίο προσπαθεί να αντιληφθεί την θέση του. Τα πρότυπα που δημιουργούν τα παιδιά θα τα αναπαράγουν και σε ένα δημόσιο χώρο της πόλης αργότερα. Έχει παρατηρηθεί, πως σε αυτόν τον χώρο υπάρχουν φαινόμενα αποκλεισμού βασιζόμενα σε έμφυλα στερεότυπα και σε ιεραρχικές δομές. Φαίνεται πως οι περισσότερες αυλές στα ελληνικά σχολεία είναι ‘ποδοσφαιρο-κεντρικές’, με αποτέλεσμα να περιορίζουν τις υπόλοιπες δραστηριότητες. (<https://rainbowschool.gr/>)

Εύκολα μπορεί να παρατηρήσει κανείς πως τα περισσότερα ελληνικά σχολεία έχουν ασφαλτοστρωμένες αυλές και είναι σχεδιασμένες για να εξυπηρετούν μόνο τους μαθητές που θέλουν να παίξουν ποδόσφαιρο ή μπάσκετ. Με αποτέλεσμα, τα παιδιά που δεν θέλουν να συμμετέχουν σε αυτές τις δραστηριότητες να εκτοπίζονται στον εναπομείναντα χώρο, χωρίς να έχουν πολλές επιλογές για άλλες δραστηριότητες. Επίσης, τις περισσότερες φορές τα παγκάκια είναι τοποθετημένα έτσι ώστε να κοιτούν το κέντρο που είναι το γήπεδο του ποδοσφαίρου και του μπάσκετ, χωρίς να ευνοεί την συνομιλία και την συνύπαρξη.

Οι «Equal Saree» είναι μια ομάδα αρχιτεκτόνων από την Καταλονία, η οποία ασχολείται με θέματα για την ισότητα, ανέπτυξε μια μεθοδολογία που βοηθάει στην ανάλυση και στην παρέμβαση της ισότητας των φύλων σε χώρους παιχνιδιού. Σε αυτή την ομάδα εντάχθηκαν οι κυρίες Εύα Γρηγοριάδου, Γεωργία Μανουσογιαννάκη και Κωνσταντίνα Χρυσοστόμου, μια ομάδα Ελληνίδων αρχιτεκτόνων, όταν βρίσκονταν στην πρωτεύουσα της Καταλονίας για το μεταπτυχιακό τους. Στόχος τους είναι να εξετάσουν και να σχεδιάσουν από την αρχή τις σχολικές αυλές, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν σε περισσότερες ανάγκες και επιθυμίες των μαθητών/τριών.

Η ομάδα από την Καταλονία είχε δημοσιεύσει έναν οδηγό για την δημιουργία αυλών συμπερίληψης, τον οποίο μετέφρασε στα ελληνικά και τα αγγλικά η ομάδα των Ελλήνων αρχιτεκτόνων, ώστε να προσπαθήσουν να τον υλοποιήσουν στα ελληνικά σχολεία. Αυτός ο οδηγός παρουσιάζει με την σειρά τα βήματα που πρέπει να γίνουν για να εφαρμοστεί αυτό το πρόγραμμα. Στην αρχή, γίνεται ορισμός των καθηκόντων των συμμετεχόντων, δηλαδή την εκπαιδευτική κοινότητα που αποτελείται από την διεύθυνση του σχολείου, τους/τις δασκάλους/λες τους γονείς και τους/τις μαθητές/τριες. Ορίζονται οι στόχοι, δηλαδή η συλλογή δεδομένων, η ευαισθητοποίηση και η δράση της αλλαγής, ορίζονται τα κριτήρια που θα μελετηθούν, το υλικό υποστήριξης που χωρίζεται σε δύο μέρη, αυτό που θα χρησιμοποιηθεί μέσα από τον οδηγό, δηλαδή οι πίνακες για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων και το ειδικό υλικό από κάθε σχολείο, δηλαδή φωτογραφίες της αυλής κ.α. Τέλος, για να γίνει πιο εύκολος ο συντονισμός του προγράμματος θα σχεδιαστεί ένα χρονοδιάγραμμα με τις δραστηριότητες και τις ημερομηνίες που θα επιλεγούν από τους συμμετέχοντες. Έπειτα, θα γίνει διάδοση του προγράμματος με συναντήσεις, ώστε να ευαισθητοποιηθούν και πληροφορηθούν οι συμμετέχοντες. Στην συνέχεια, θα γίνει ανάλυση της αυλής και μέσω ερωτηματολογίων θα συγκεντρωθούν οι πληροφορίες που χρειάζονται για να γίνουν οι αλλαγές. Τέλος, αφού συγκεντρωθούν τα αποτελέσματα θα αναζητηθούν ιδέες για τις αλλαγές που μπορούν να γίνουν στην αυλή, σύμφωνα πάντα με την αρχή της ισότητας και της συμπερίληψης.

Η ιδέα για τις αυλές συμπερίληψης άρχισε να εφαρμόζεται από το 2017-2018 σε 5 δημόσια σχολεία της Βαρκελώνης, στον δήμο Santa Coloma de Gramenet. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι σχολικές αυλές να έχουν πιο δίκαιη κατανομή χώρου, να υπάρχουν περισσότεροι χώροι χαλάρωσης και να υποστηρίζει μεγαλύτερη γκάμα στην επιλογή παιχνιδιών και άλλων δραστηριοτήτων. (<https://equalsaree.org/>)

3.3.1 Ομάδα «Urbana»

Το 2018 ιδρύθηκε μια οργάνωση στην Ελλάδα με τον όνομα «Urbana». Ξεκίνησε από την αρχιτέκτονα, Εύα Γρηγοριάδου, και αργότερα εντάχθηκαν αρχιτέκτονες, μηχανικοί, εκπαιδευτικοί και κοινωνικοί επιστήμονες, που έχουν στόχο να ερευνήσουν και να φέρουν αλλαγές στις αρχιτεκτονική και την πολεοδομία της πόλης και του

δημόσιου χώρου, με βάση μια πιο έμφυλη προσέγγιση και σύμφωνα με τις αρχές της συμπερίληψης. (<https://urbana.gr/>)

Από τα τέλη του 2019 άρχισε να λειτουργεί ως Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία (ΑΜΚΕ) με έδρα την Αθήνα και στόχος της είναι να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες, ώστε να συμμετέχουν και οι ίδιοι στην αλλαγή και ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων, και να αναπτυχθεί η αρχιτεκτονική και η πολεοδομία με βάση την ισότητα και την συμπερίληψη στους δημόσιους χώρους.

Η ομάδα, εξηγεί πως η συμπερίληψη, στον τομέα της αρχιτεκτονικής, αποτελεί έναν σχεδιασμένο χώρο, οποίος θα ανταποκρίνεται σε περισσότερες ανάγκες. Δηλαδή, θα έχουν πρόσβαση όλες οι κοινωνικές ομάδες, θα υπάρχει μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων, που να διεξάγονται ταυτόχρονα και θα έχει τον κατάλληλο εξοπλισμό για να υπάρχει άνεση και ασφάλεια.

Την άνοιξη του 2019 η ομάδα «Urbana» υλοποίησε το πρόγραμμα «Αυλές Συμπερίληψης», το οποίο βασίζεται στη μεθοδολογία του οδηγού που δημοσίευσε η ομάδα της Καταλονίας, στο 45^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών. Στο πρόγραμμα έλαβαν μέρος τα παιδιά της δ' δημοτικού, μαζί με τους/τις εκπαιδευτικούς των τάξεων, την διευθύντρια του σχολείου και το αρμόδιο γραφείο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Οι μαθητές παρατήρησαν και ερεύνησαν τον χώρο και την κοινωνική διάπλαση της αυλής και έθεσαν προτάσεις με αλλαγές που θα μπορούσαν να γίνουν, ώστε να γίνει πιο συμπεριληπτική και να μπορεί να υποστηρίξει πολλαπλά παιχνίδια και δραστηριότητες (Αρβανίτη-Πολλάτου, 2020).

B. Ερευνητικό Μέρος

Κεφάλαιο 4^ο: Μέθοδος

4.1 Εισαγωγή

Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι εισαγάγει την ερευνητική μεθοδολογία αυτής της ποσοτικής έρευνας σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα στις αυλές των δημοτικών σχολείων και κατά πόσο αυτές διαπνέονται από τις αρχές της συμπερίληψης. Σε αυτό το κεφάλαιο συζητιέται η ερευνητική στρατηγική, η ερευνητική μέθοδος, η ερευνητική προσέγγιση, οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων, η επιλογή του δείγματος, η ερευνητική διαδικασία και ο τύπος της ανάλυσης δεδομένων.

4.2 Σκοπός της έρευνας

Όπως είδαμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, η σχολική αυλή είναι χώρος μεγάλης σημασίας για τους μαθητές. Παρόλα αυτά, όπως εξηγήσαμε και παραπάνω, παρατηρούνται σε αυτήν έμφυλα στερεότυπα. Τα βασικά ερωτήματα της έρευνας είναι, αν οι σχολικές αυλές των δημοτικών σχολείων της Π.Ε. Θεσσαλονίκης ακολουθούν τις αρχές της συμπερίληψης, αν είναι ποδοσφαιρο-μπασκετο κεντρικές, ποιες είναι οι απόψεις των διευθυντών/τριων για τα θέματα συμπερίληψης και ισότητας και πως αξιολογούν τις συμπεριληπτικές ιδέες και αλλαγές που θα μπορούσαν να γίνουν. Ειδικότερα, τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας ήταν τα εξής:

- Ποιες είναι οι απόψεις των διευθυντών/τριών των Δημοτικών σχολείων της περιοχής της Θεσσαλονίκης για τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στις σχολικές αυλές μέσα από την οπτική του φύλου;
- Ποιες είναι οι απόψεις των διευθυντών/τριών των Δημοτικών σχολείων της περιοχής της Θεσσαλονίκης για την συμπερίληψη και την ισότητα των φύλων στις σχολικές αυλές;
- Ποια είναι τα προβλήματα ή οι προτάσεις που καταγράφονται και σχετίζονται με τις σχολικές αυλές συμπερίληψης;

4.3 Συμμετέχοντες/ουσες

Στην έρευνα έλαβαν μέρος διευθυντές/τριες από δημοτικά σχολεία της Θεσσαλονίκης. Συνολικά, συμμετείχαν 50 διευθυντές/τριες, από τους/τις οποίους/ες το μεγαλύτερο

ποσοστό ήταν ανάμεσα στα 46-55 έτη. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό έχει 1-3 χρόνια εμπειρία ως διευθυντής/τρια.

4.4 Μέσα συλλογής δεδομένων

Για τους σκοπούς αυτής της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο μέσω Google Forms. Λόγω της πανδημίας του Covid-19, τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν μέσω email στα δημοτικά σχολεία της Π.Ε. Θεσσαλονίκης. Η επιλογή του δείγματος δεν έγινε με κάποια συστηματική μέθοδο.

Όσον αφορά στα εργαλεία συλλογής δεδομένων, η διεξαγωγή της έρευνας περιλάμβανε τη χρήση ερωτήσεων που διαμορφώθηκαν από άλλες παρόμοιες έρευνες, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως οδηγός για το ερωτηματολόγιο και από κατευθύνσεις της επόπτριας καθηγήτριας.

4.5 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στα δημοτικά σχολεία ηλεκτρονικά στις 11 Ιανουαρίου 2021 και η φόρμα δεχόταν απαντήσεις από τους/τις διευθυντές/τριες των σχολείων μέχρι τις 11 Μαρτίου 2021, όπου είχε συγκεντρωθεί ο επιθυμητός αριθμός των 50 συμμετεχόντων. Η διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν περίπου 6-7 λεπτά. Συνολικά μοιράστηκαν 130 ερωτηματολόγια και οι απαντήσεις που ήρθαν πίσω ήταν από 50 άτομα.

Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν τμήματα από συναφή ερωτηματολόγια τα οποία τροποποιήθηκαν και έγιναν οι κατάλληλες προσαρμογές, ώστε να εξυπηρετούν τους σκοπούς της έρευνας και να είναι κατάλληλα για τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονται. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 33 ερωτήσεις, κλειστού τύπου μέσω κλίμακας Likert και πολλαπλών επιλογών.

Αναφορικά με τη δομή του ερωτηματολογίου, οργανώθηκε σε πέντε μέρη. Στο Α' μέρος εξετάστηκαν τα δημογραφικά δεδομένα, οι σπουδές, η επιμόρφωση και τα έτη εμπειρίας του δείγματος. Έπειτα, στο Β' μέρος εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά του σχολείου, όπως για την συντήρηση, την χωρητικότητα, τον αριθμό των παιδιών κ.α. Στη συνέχεια, στο Γ' μέρος εξετάστηκε η σχολική αυλή ως προς τα χαρακτηριστικά της και τι δραστηριότητες λαμβάνουν μέρος σε αυτήν, πρώτα ξεχωριστά από κορίτσια και αγόρια και έπειτα από κοινού. Ακολουθεί το Δ' μέρος, οι προτάσεις του δείγματος για αλλαγές που μπορούν να γίνουν στην αυλή και τι προβλήματα υπάρχουν για να γίνουν και στο τέλος, στο Ε' μέρος εξετάζονται οι απόψεις του δείγματος για τις αρχές συμπερίληψης και ισότητας.

Η επεξεργασία των στοιχείων περιλαμβάνει περιγραφή και συμπερασματική στατιστική επεξεργασία. Για την ανάλυση μίας μεταβλητής ονομαστικού τύπου (ποιοτικά στοιχεία), υπολογίστηκαν η απόλυτη τιμή (n) και σχετική (%) κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων. Ίδια ανάλυση ακολούθησε και για δεδομένα κλίμακας και αναλογίας (ποσοτικές μεταβλητές). Τέλος, η επεξεργασία των στοιχείων έγινε με το στατιστικό λογισμικό SPSS 25.

Κεφάλαιο 5^ο: Αποτελέσματα

5.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων

Σε αυτή την ενότητα γίνεται η περιγραφική παρουσίαση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας. Για να είναι κατανοητή η ανάλυση των δεδομένων, τα δημογραφικά στοιχεία θα εμφανίζονται πρώτα και θα ερμηνεύονται και στη συνέχεια θα ακολουθήσουν οι ερωτήσεις με την σειρά που βρίσκονται στο ερωτηματολόγιο.

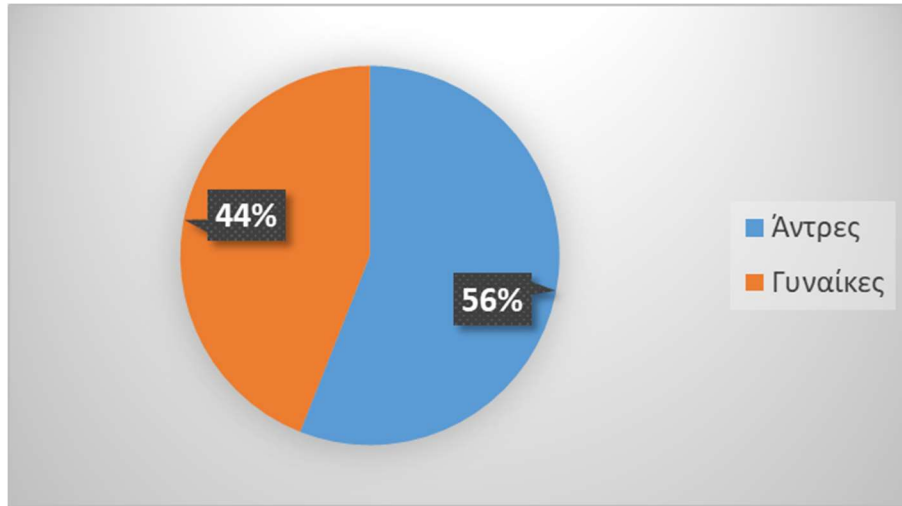
5.2 Δημογραφική Ανάλυση

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, το φύλο των συμμετεχόντων, η ηλικία τους, η εκπαίδευση και επιμόρφωση τους, τα έτη προϋπηρεσίας και διοικητικής εμπειρίας που έχουν και ο Δήμος που βρίσκεται το κάθε σχολείο.

1. ΦΥΛΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αντρες	28	56,0	56,0	56,0
Γυναίκες	22	44,0	44,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 1)

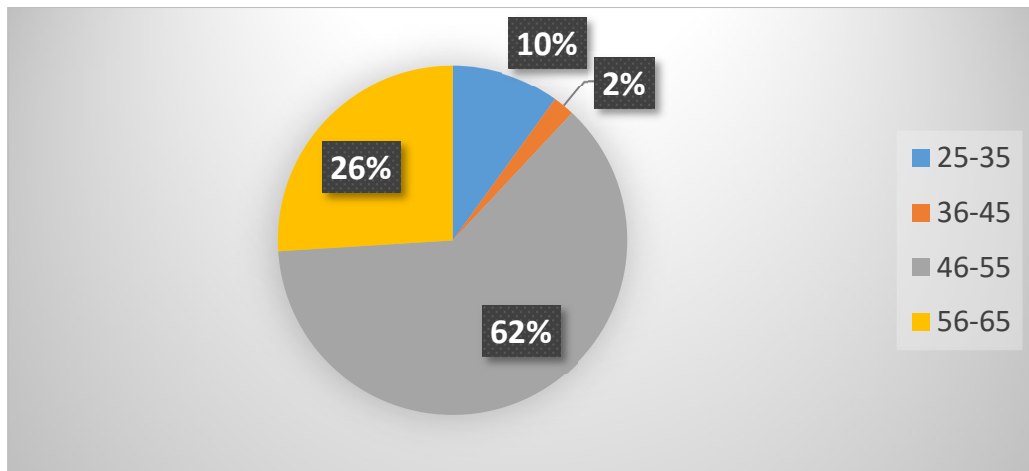
(Γράφημα 1)

Στον Πίνακα 1 και στο Γράφημα 1, παρατηρούμε ότι το 56% των συμμετεχόντων είναι άνδρες και το 44% είναι γυναίκες.

2.ΗΛΙΚΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 25-35	5	10,0	10,0	10,0
36-45	1	2,0	2,0	12,0
46-55	31	62,0	62,0	74,0
56-65	13	26,0	26,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 2)

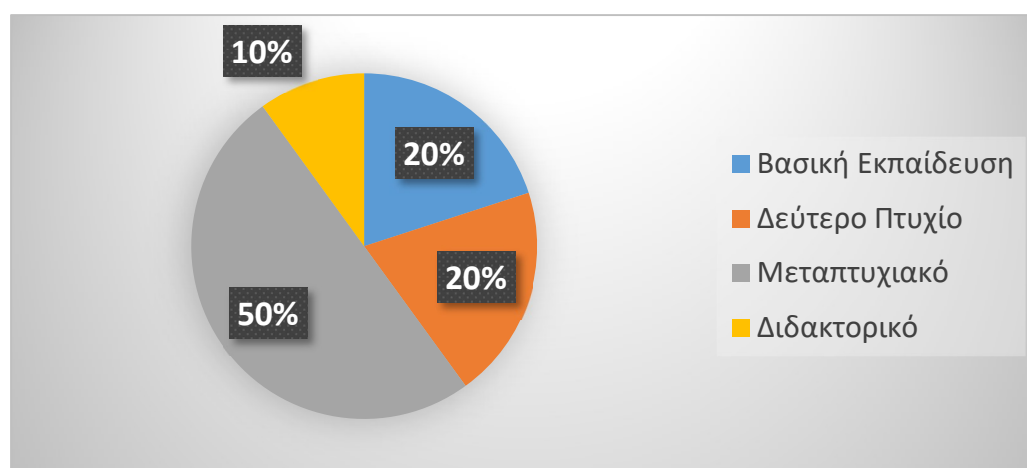
(Γράφημα 2)

Στον Πίνακα 2 και Γράφημα 2, παρουσιάζονται οι ηλικίες των συμμετεχόντων. Η πλειοψηφία είναι 46-55 (62%), ακολουθεί 56-65 (26%) ετών και υπάρχει ένα 10% των συμμετεχόντων με ηλικία 25-35 ετών. Υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων με ηλικία 36-45 ετών (2%).

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Βασική Εκπαίδευση	10	20,0	20,0	20,0
Δεύτερο Πτυχίο	10	20,0	20,0	40,0
Μεταπτυχιακό	25	50,0	50,0	90,0
Διδακτορικό	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 3)

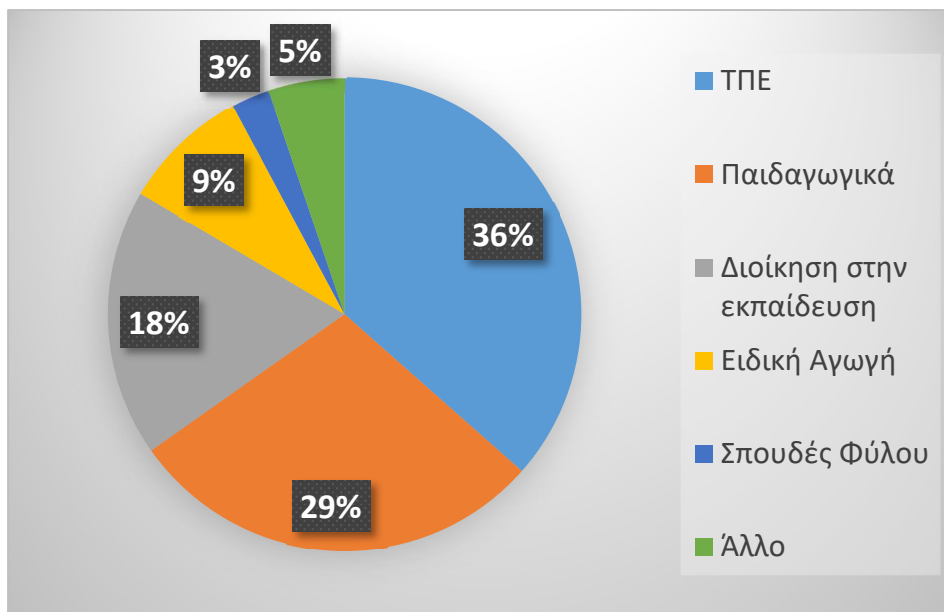
(Γράφημα 3)

Στον Πίνακα 3 και Γράφημα 3, παρουσιάζεται η εκπαίδευση που έχουν λάβει οι συμμετέχοντες. Οι μισοί από τους συμμετέχοντες, δηλαδή το 50%, έχουν μεταπτυχιακό. Ένα ίσο ποσοστό, του 20%, έχει βασική εκπαίδευση και δεύτερο πτυχίο. Τέλος, μόνο 5 από τους συμμετέχοντες έχουν διδακτορικό (10%).

4.ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΤΠΕ	42	36%	36%	36%
Παιδαγωγικά	33	29%	29%	65%
Διοίκηση στην Εκπαίδευση	21	18%	18%	83%
Ειδική Αγωγή	10	9%	9%	92%
Σπουδές Φύλου	3	3%	3%	95%
Άλλο	6	5%	5%	100%

(Πίνακας 4)

(Γράφημα 4)

Στον Πίνακα 4 και το Γράφημα 4, αναλύεται η επιμόρφωση του κάθε συμμετέχον. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 36%, έχει γνώσεις σε ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας). Με ποσοστό 29%, ανέρχονται οι συμμετέχοντες που έχουν γνώσεις στα Παιδαγωγικά και λίγο πιο κάτω, με ποσοστό 18%, βρίσκονται όσοι έχουν γνώσεις

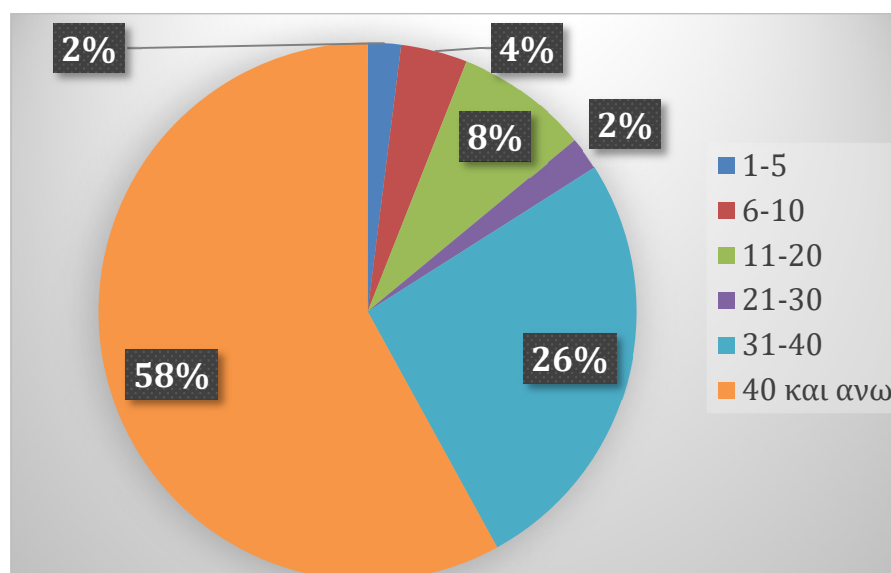

στη Διοίκηση στην εκπαίδευση. Ένα μικρό ποσοστό, 9%, έχει λάβει επιμόρφωση στην Ειδική Αγωγή, ενώ μόλις 3 άτομα (3%) έχουν γνώσεις σε σπουδές Φύλου. Τέλος, 6 άτομα (5%) απάντησαν Άλλο.

5. ΕΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-5	1	2,0	2,0	2,0
6-10	2	4,0	4,0	6,0
11-20	4	8,0	8,0	14,0
21-30	1	2,0	2,0	16,0
31-40	13	26,0	26,0	42,0
40 και άνω	29	58,0	58,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	100,0

(Πίνακας 5)

(Γράφημα 5)

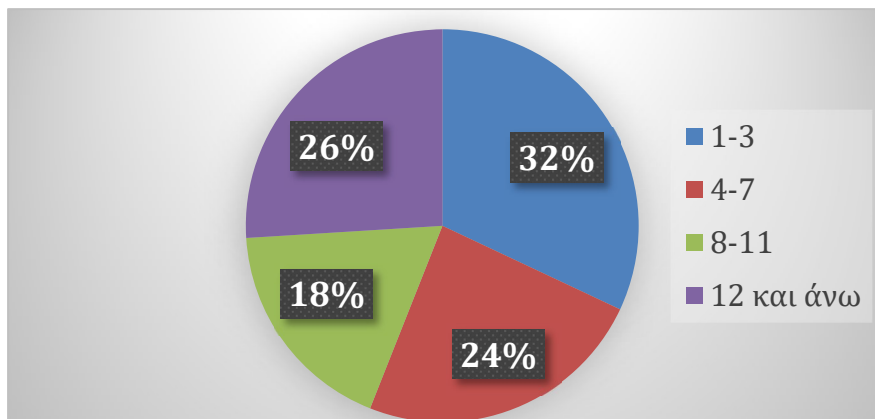
Στον Πίνακα 5 και στο Γράφημα 5, παρουσιάζονται τα χρόνια της εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας που έχουν οι συμμετέχοντες. Παραπάνω από τους μισούς, το 58%, έχουν

από 40 και άνω χρόνια προϋπηρεσίας. Το 26% των συμμετεχόντων έχουν 31-40 χρόνια. Ένα μικρό ποσοστό, 8%, έχει 11-20 χρόνια προϋπηρεσίας, ενώ 2 άτομα (4%) απάντησαν πως έχουν 6-10 χρόνια. Μόνο 1 άτομο, (2%), απάντησε πως έχει 21-30 χρόνια και ακόμη ένας συμμετέχων απάντησε πως έχει 1-5 χρόνια προϋπηρεσία.

6. ΕΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-3	16	32,0	32,0	32,0
4-7	12	24,0	24,0	56,0
8-11	9	18,0	18,0	74,0
12 και άνω	13	26,0	26,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6)

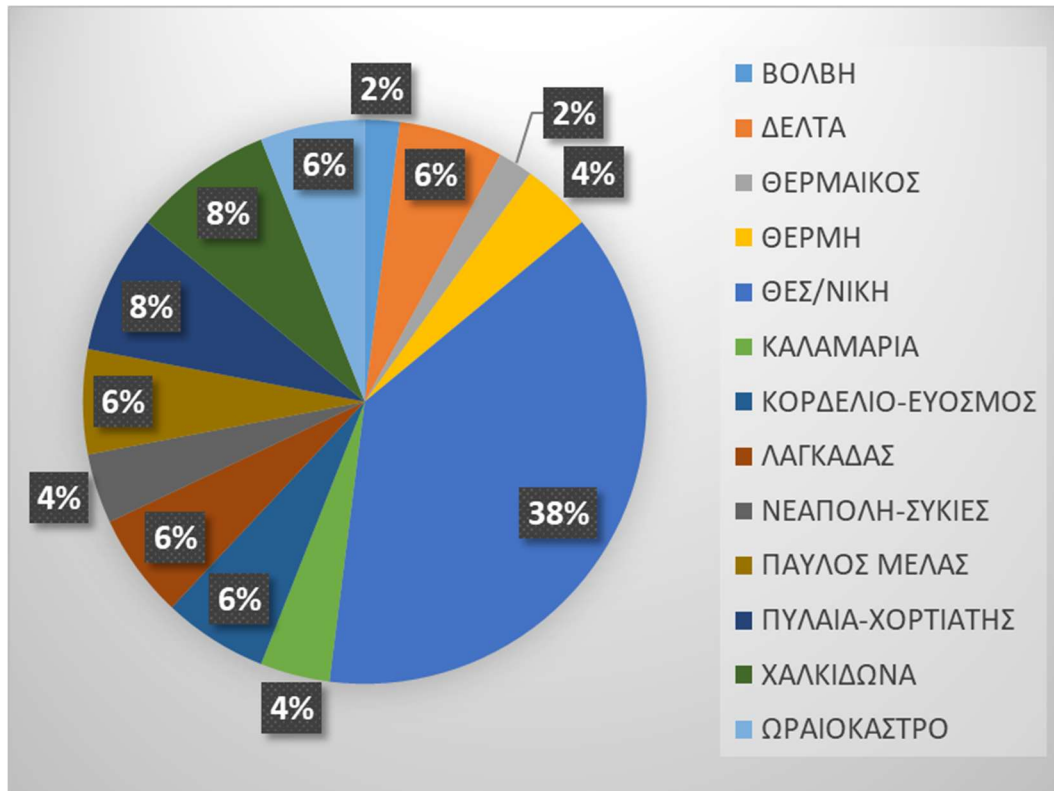
(Γράφημα 6)

Στον Πίνακα 6 και στο Γράφημα 6, φαίνονται τα έτη διοικητικής εμπειρίας που έχουν ως διευθυντές/τριες. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 32%, έχει από 1-3 χρόνια εμπειρία. Το 26% των συμμετεχόντων έχουν 12 και άνω χρόνια, ενώ το 24% έχουν 4-7 χρόνια εμπειρίας. Τέλος, το 18% έχει 8-11 χρόνια διοικητική εμπειρία.

7. ΔΗΜΟΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΒΟΛΒΗ	1	2,0	2,0	2,0
ΔΕΛΤΑ	3	6,0	6,0	8,0
ΘΕΡΜΑΙΚΟΣ	1	2,0	2,0	10,0
ΘΕΡΜΗ	2	4,0	4,0	14,0
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	19	38,0	38,0	52,0
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ	2	4,0	4,0	56,0
ΚΟΡΔΕΛΙΟ-ΕΥΟΣΜΟΣ	3	6,0	6,0	62,0
ΛΑΓΚΑΔΑΣ	3	6,0	6,0	68,0
ΝΕΑΠΟΛΗ-ΣΥΚΙΕΣ	2	4,0	4,0	72,0
ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ	3	6,0	6,0	78,0
ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ	4	8,0	8,0	86,0
ΧΑΛΚΗΔΩΝΑ	4	8,0	8,0	94,0
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ	3	6,0	6,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7)

(Γράφημα 7)

Στον Πίνακα 7 και στο Γράφημα 7, παρουσιάζονται οι περιοχές που βρίσκονται τα δημοτικά σχολεία, που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 38%, ανήκει στο δήμο Θεσσαλονίκης. Ακόμη, 4 (8%) δημοτικά σχολεία του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη και Χαλκηδόνας απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Επίσης, μέρος έλαβαν 3 (6%) σχολεία από τον δήμο Δέλτα, τον δήμο Κορδελιού-Ευόσμου, τον δήμο Λαγκαδάς, τον δήμο Ωραιόκαστρο και τον δήμο Παύλου Μελά αντίστοιχα. Απάντησαν ακόμη 2 (4%) σχολεία από τον δήμο Θέρμης, τον δήμο Καλαμαριάς και τον δήμο Νεάπολης-Συκίων αντίστοιχα. Και υπήρχαν απαντήσεις από 1 (2%) σχολείο από τον δήμο Βόλβης και τον δήμο Θερμαϊκού αντίστοιχα.

5.3 Ανάλυση των αναλογιών μαθητών-εκπαιδευτικών στα σχολεία

8. ΑΓΟΡΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 7,0	1	2,0	2,0	2,0
8,0	1	2,0	2,0	4,0

9,0	1	2,0	2,0	6,0
10,0	2	4,0	4,0	10,0
11,0	1	2,0	2,0	12,0
13,0	1	2,0	2,0	14,0
20,0	1	2,0	2,0	16,0
30,0	1	2,0	2,0	18,0
32,0	1	2,0	2,0	20,0
37,0	1	2,0	2,0	22,0
48,0	1	2,0	2,0	24,0
50,0	1	2,0	2,0	26,0
51,0	1	2,0	2,0	28,0
53,0	1	2,0	2,0	30,0
56,0	1	2,0	2,0	32,0
58,0	2	4,0	4,0	36,0
61,0	1	2,0	2,0	38,0
62,0	1	2,0	2,0	40,0
70,0	2	4,0	4,0	44,0
75,0	1	2,0	2,0	46,0
77,0	1	2,0	2,0	48,0
80,0	2	4,0	4,0	52,0
84,0	1	2,0	2,0	54,0
100,0	2	4,0	4,0	58,0
101,0	1	2,0	2,0	60,0
105,0	1	2,0	2,0	62,0
109,0	1	2,0	2,0	64,0
110,0	1	2,0	2,0	66,0
113,0	1	2,0	2,0	68,0
114,0	1	2,0	2,0	70,0
115,0	1	2,0	2,0	72,0
116,0	1	2,0	2,0	74,0
117,0	1	2,0	2,0	76,0
122,0	1	2,0	2,0	78,0
123,0	2	4,0	4,0	82,0
125,0	1	2,0	2,0	84,0
130,0	2	4,0	4,0	88,0
132,0	1	2,0	2,0	90,0
134,0	1	2,0	2,0	92,0
135,0	1	2,0	2,0	94,0

145,0	1	2,0	2,0	96,0
149,0	1	2,0	2,0	98,0
152,0	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8)

8. ΚΟΡΙΤΣΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 3,0	2	4,0	4,0	4,0
10,0	1	2,0	2,0	6,0
11,0	3	6,0	6,0	12,0
12,0	1	2,0	2,0	14,0
20,0	1	2,0	2,0	16,0
25,0	1	2,0	2,0	18,0
30,0	1	2,0	2,0	20,0
35,0	1	2,0	2,0	22,0
38,0	1	2,0	2,0	24,0
46,0	1	2,0	2,0	26,0
49,0	1	2,0	2,0	28,0
53,0	1	2,0	2,0	30,0
56,0	1	2,0	2,0	32,0
57,0	1	2,0	2,0	34,0
58,0	1	2,0	2,0	36,0
60,0	1	2,0	2,0	38,0
61,0	1	2,0	2,0	40,0
62,0	1	2,0	2,0	42,0
63,0	2	4,0	4,0	46,0
74,0	1	2,0	2,0	48,0
78,0	1	2,0	2,0	50,0
79,0	1	2,0	2,0	52,0
80,0	1	2,0	2,0	54,0
100,0	1	2,0	2,0	56,0
102,0	1	2,0	2,0	58,0
105,0	1	2,0	2,0	60,0
109,0	1	2,0	2,0	62,0
110,0	2	4,0	4,0	66,0

115,0	1	2,0	2,0	68,0
117,0	1	2,0	2,0	70,0
120,0	3	6,0	6,0	76,0
121,0	2	4,0	4,0	80,0
122,0	1	2,0	2,0	82,0
123,0	1	2,0	2,0	84,0
125,0	1	2,0	2,0	86,0
128,0	1	2,0	2,0	88,0
130,0	1	2,0	2,0	90,0
131,0	1	2,0	2,0	92,0
134,0	1	2,0	2,0	94,0
136,0	1	2,0	2,0	96,0
149,0	1	2,0	2,0	98,0
152,0	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.1)

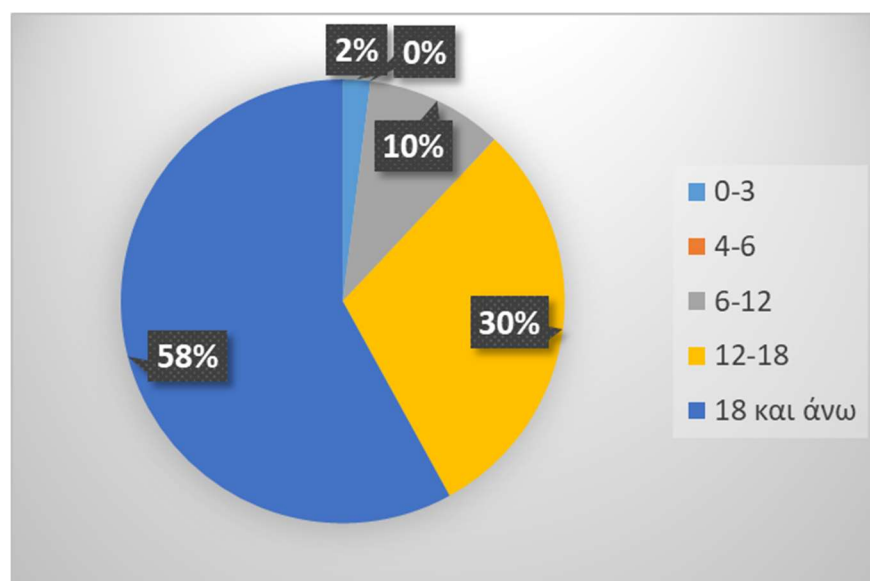
Με βάση τις απαντήσεις, ο αριθμός των αγοριών στα σχολεία κυμαίνεται από 7-152 και ο αριθμός των κοριτσιών από 3-152. Παρόλα αυτά, ο πιο συχνός αριθμός αγοριών με ποσοστό 4% βρίσκεται στους 80-130 μαθητές, ενώ ο πιο συχνός αριθμός των κοριτσιών, πάλι με ποσοστό 4%, κυμαίνονται στις 60-121 μαθήτριες. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετά σχολεία στα οποία φοιτούν μόνο 3 κορίτσια.

9. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0-3	1	2,0	2,0	2,0
4-6	0	0,0	0,0	2,0
6-12	5	10,0	10,0	12,0
12-18	15	30,0	30,0	42,0
18 και άνω	29	58,0	58,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9)

(Γράφημα 9)

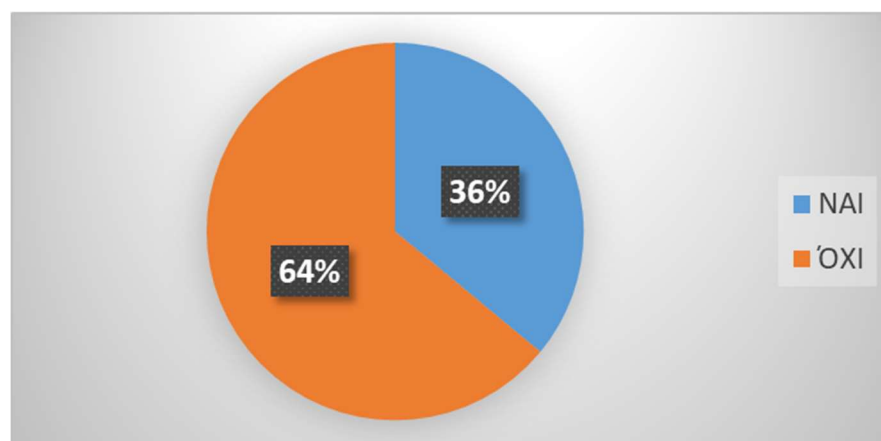
Σύμφωνα με τον Πίνακα 9 και το Γράφημα 9, τα περισσότερα σχολεία (58%) απάντησαν πως ο αριθμός των εκπαιδευτικών είναι από 18 και πάνω. Με ποσοστό 30%, υπηρετούν 12-18 εκπαιδευτικοί, ενώ το 10% απάντησε ότι υπάρχουν 6-12 εκπαιδευτικοί. Τέλος, υπήρχε και ένα ποσοστό 2% που απάντησε 0-3, ενώ κανένα από τα σχολεία δεν χρησιμοποίησε την επιλογή '4-6', καθώς μάλλον σε όλα τα σχολεία που έλαβαν μέρος στην έρευνα υπάρχουν είτε λιγότεροι από 4 εκπαιδευτικοί, είτε περισσότεροι από 6.

5.4 Ανάλυση του σχολικού κτιρίου

10. ΣΥΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	18	36,0	36,0	36,0
OXI	32	64,0	64,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 10)

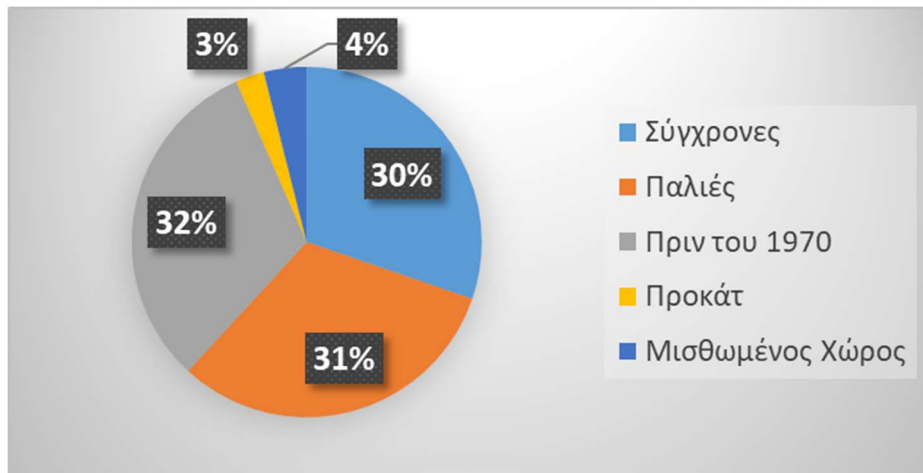
(Γράφημα 10)

Στην ερώτηση αν τα σχολεία είναι συστεγασμένα με άλλες μονάδες το μεγαλύτερο ποσοστό (64%) απάντησε όχι, ενώ μόνο 18 σχολεία απάντησαν θετικά.

11. ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΕΙΝΑΙ:

	Frequency	Percent
Valid Σύγχρονες	23	46,0
Παλιές	24	48,0
Πριν του 1970	24	48,0
Προκάτ	2	4,0
Μισθωμένος Χώρος	3	6,0

(Πίνακας 11)

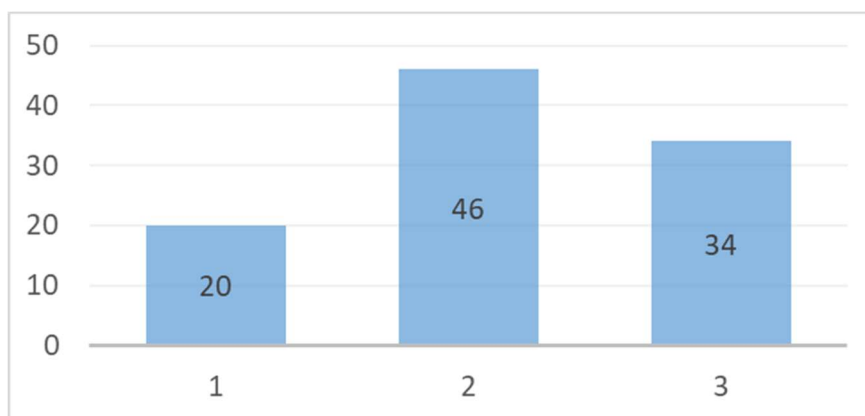
(Γράφημα 11)

12. ΠΩΣ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΕ ΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	10	20,0	20,0	20,0
2,0	23	46,0	46,0	66,0
3,0	17	34,0	34,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Στην ερώτηση για τις εγκαταστάσεις του σχολείου, οι περισσότεροι (32%) απάντησαν πως το σχολείο είναι κατασκευασμένο πριν το 1970, ενώ το 31% απάντησε πως οι εγκαταστάσεις είναι παλιές. Παρόλα αυτά, το 30% απάντησε πως έχει σύγχρονες εγκαταστάσεις, καθώς και ένα μικρό ποσοστό (4%) απάντησε ότι βρίσκεται σε μισθωμένο χώρο και το υπολειπόμενο 3% είναι προκάτ σχολικά κτίρια.

(Πίνακας 12)

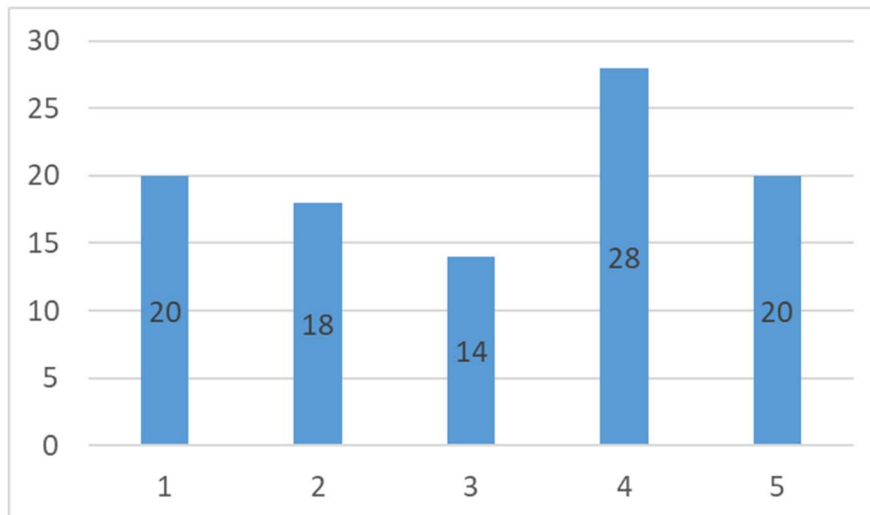
(Γράφημα 12)

Ζητήσαμε από τους διευθυντές/τριες να αξιολογήσουν την συντήρηση του σχολείου με τη βοήθεια μιας κλίμακας από το 1-3. Το 1 αντιστοιχεί στο ανεπαρκής και το 3 στο αρκετά επαρκής. Το μεγαλύτερο ποσοστό (46%) βρίσκεται στη μέση, ενώ το 34% απάντησε ότι η συντήρηση του σχολείου είναι αρκετά επαρκής. Το υπόλοιπο 20% απάντησε ότι είναι ανεπαρκής.

13. ΙΚΑΝΟΠΟΗΣΗ ΧΩΡΙΤΗΚΟΤΗΤΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	10	20,0	20,0	20,0
2,0	9	18,0	18,0	38,0
3,0	7	14,0	14,0	52,0
4,0	14	28,0	28,0	80,0
5,0	10	20,0	20,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 13)

(Γράφημα 13)

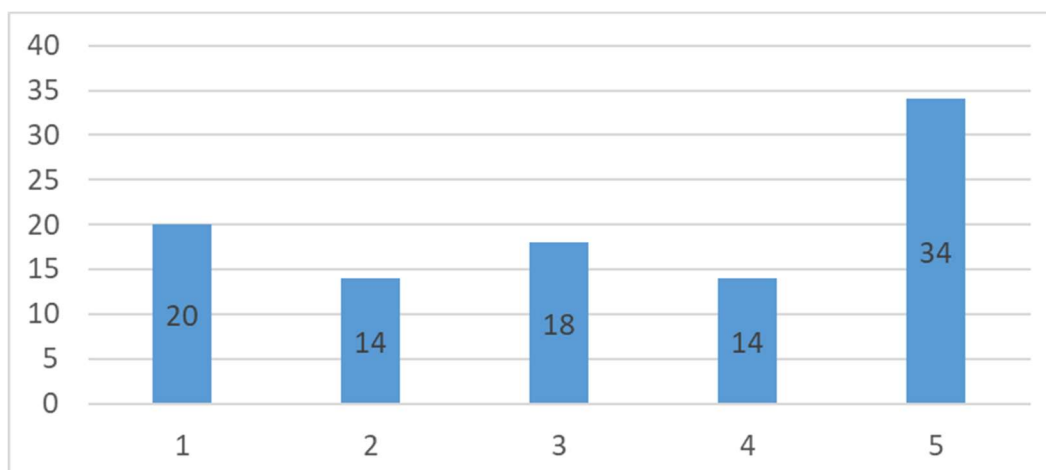
5.5 Ανάλυση της σχολικής αυλής

14. ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΧΩΡΙΤΗΚΟΤΗΤΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	10	20,0	20,0	20,0
2,0	7	14,0	14,0	34,0
3,0	9	18,0	18,0	52,0
4,0	7	14,0	14,0	66,0
5,0	17	34,0	34,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Ακόμη, ζητήσαμε να αξιολογήσουν αν η χωρητικότητα του σχολείου είναι ικανοποιητική, πάλι με την βοήθεια κλίμακας από το 1-5. Το 1 δηλώνει ότι διαφωνούν πλήρως και το 5 ότι συμφωνούν απόλυτα. Το 28% επέλεξε τη βαθμίδα 4 δηλώνοντας ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι. Το 14% επέλεξε τη βαθμίδα 3 που είναι η μέση και το 18% επέλεξε τη βαθμίδα 2, το οποίο δηλώνει ότι δεν είναι πολύ ικανοποιημένοι με την χωρητικότητα του σχολείου τους. Τέλος, το ίδιο ποσοστό (20%) επέλεξε τη βαθμίδα 1 και 5, που σημαίνει ότι από τους 50 διευθυντές/τριες, οι 10 είναι απόλυτα ικανοποιημένοι με την χωρητικότητα, ενώ άλλοι 10 είναι πλήρως απογοητευμένοι με την χωρητικότητα του σχολείου.

(Πίνακας 14)

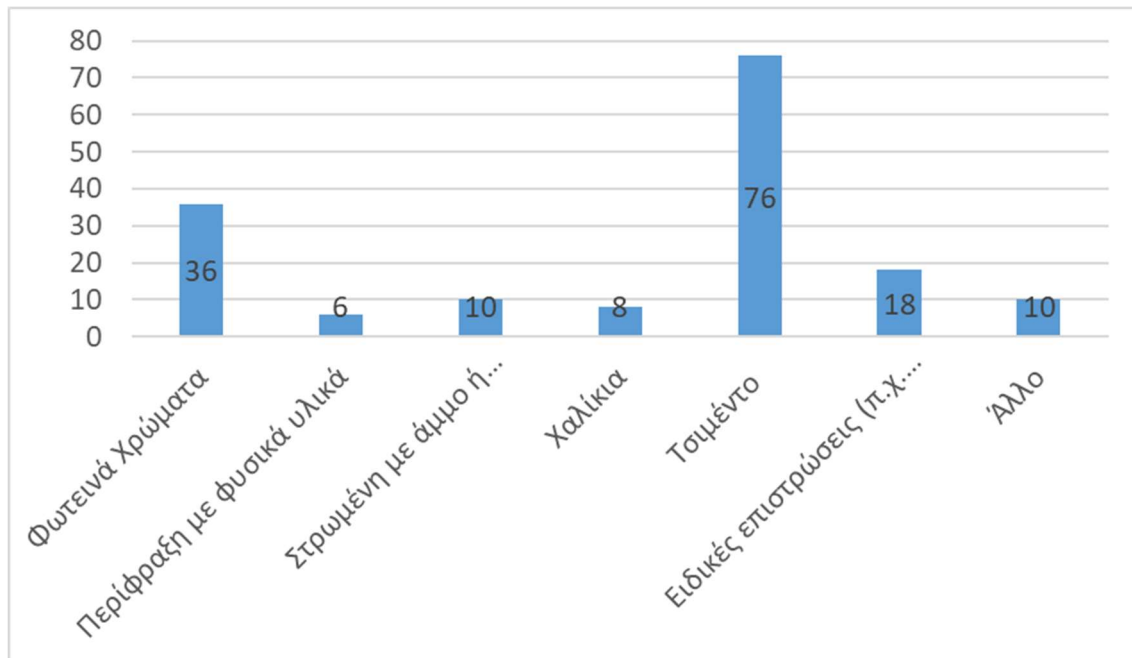
(Γράφημα 14)

Επίσης, ζητήσαμε να αξιολογήσουν την χωρητικότητα της σχολικής αυλής. Πάλι χρησιμοποιήσαμε μια κλίμακα από το 1-5, με το 1 να δηλώνει ότι διαφωνούν πλήρως και το 5 ότι συμφωνούν απόλυτα. Το 34% είναι απόλυτα ικανοποιημένοι με την σχολική αυλή, ενώ το 20% δήλωσε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιητική η χωρητικότητα της αυλής. Το 18% δήλωσε ότι είναι στη μέση, ενώ το ίδιο ποσοστό (14%) δήλωσε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο, καθώς το άλλο δήλωσε ότι δεν είναι πολύ ικανοποιημένοι με την χωρητικότητα της σχολικής αυλής.

15. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΣΑΣ ΑΥΛΗΣ

	Frequency	Percent
Φωτεινά Χρώματα	18	36,0
Περίφραξη με φυσικά υλικά	3	6,0
Στρωμένη με άμμο ή γκαζόν με διαβάσεις πλακόστρωτες	5	10,0
Χαλίκια	4	8,0
Τσιμέντο	38	76,0
Ειδικές επιστρώσεις (π.χ. αντιολισθητικό προστατευτικό τάπητα)	9	18,0
Άλλο	5	10,0

(Πίνακας 15)

(Γράφημα 15)

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της σχολικής αυλής του κάθε σχολείου, το 76% απάντησε ότι χαρακτηριστικό της αυλής είναι το τσιμέντο και το 8% ότι έχει χαλίκια. Το 36% απάντησε ότι η σχολική αυλή έχει φωτεινά χρώματα, ενώ ένα ποσοστό 18% απάντησε πως έχει ειδικές επιστρώσεις, όπως αντιολισθητικό προστατευτικό τάπητα. 10% απάντησε ότι έχει στρωμένη άμμο ή γκαζόν με πλακόστρωτες διαβάσεις και 6% ότι έχει περίφραξη με φυσικά υλικά. Το υπόλοιπο 10% των ερωτηθέντων έδωσε διάφορες απαντήσεις, όπως για παράδειγμα ότι υπάρχει περίφραξη με έναν χαμηλό τοίχο με ψηλά κάγκελα, σε μια άλλη σχολική αυλή υπάρχουν 200 ελαιόδεντρα, καρυδιές και άλλα δέντρα μαζί με θερμοκήπιο και κηπάκι. Ένας ακόμη συμμετέχων δήλωσε πως πρόσφατα έγινε ανάπλαση της αυλής με βιοκλιματικά κριτήρια και ένας ακόμη απάντησε πως έχει μαρμάρινες σκάλες, χόμα, δέντρα, φυτά και πλάκες.

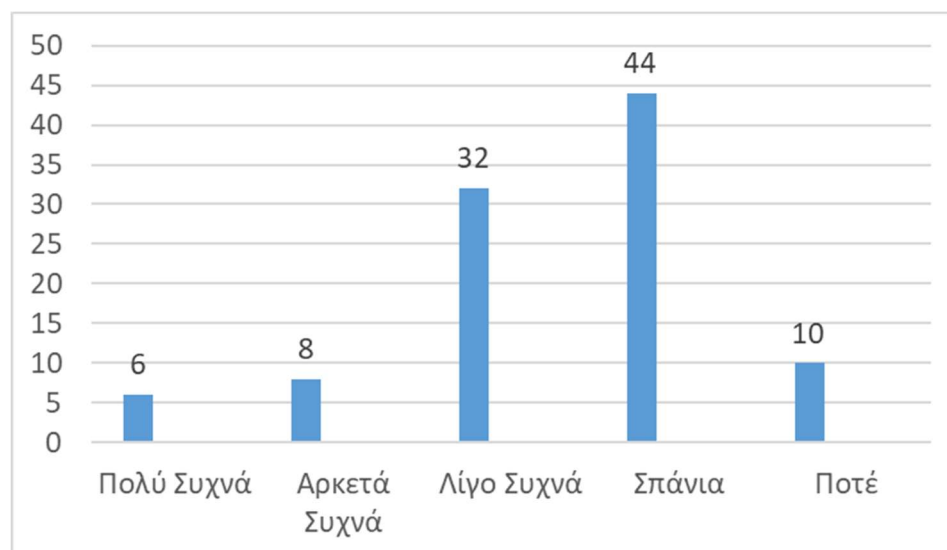
5.6 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στη σχολική αυλή

Ρωτήσαμε ποιες δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα στη σχολική αυλή και πόσο συχνά και τις κατηγοριοποιήσαμε σε εικαστικές, ψυχαγωγικές, χαλαρωτικές, αθλητικές, ελεύθερες και είχαμε την επιλογή να γράψουν και κάτι διαφορετικό.

16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ - ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	3	6,0	6,0	6,0
Αρκετά Συχνά	4	8,0	8,0	14,0
Λίγο Συχνά	16	32,0	32,0	46,0
Σπάνια	22	44,0	44,0	90,0
Ποτέ	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 16)

(Γράφημα 16)

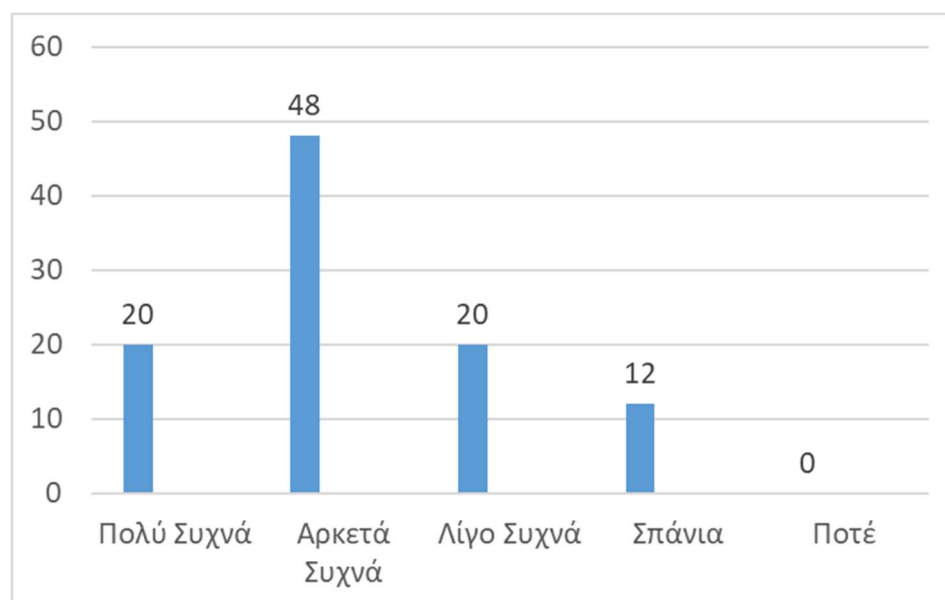
Για τις εικαστικές δραστηριότητες το μεγαλύτερο ποσοστό (44%) απάντησε πως σπάνια γίνονται και το 32% απάντησε «λίγο συχνά». Ένα ποσοστό 10% απάντησε ότι ποτέ δεν γίνονται εικαστικές δραστηριότητες και μόνο το 8% απάντησε αρκετά συχνά, καθώς και το 6% απάντησε πολύ συχνά.

**16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ -
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	10	20,0	20,0	20,0
Αρκετά Συχνά	24	48,0	48,0	68,0
Λίγο Συχνά	10	20,0	20,0	88,0
Σπάνια	6	12,0	12,0	100,0
Ποτέ	0	,0	,0	
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6.1)

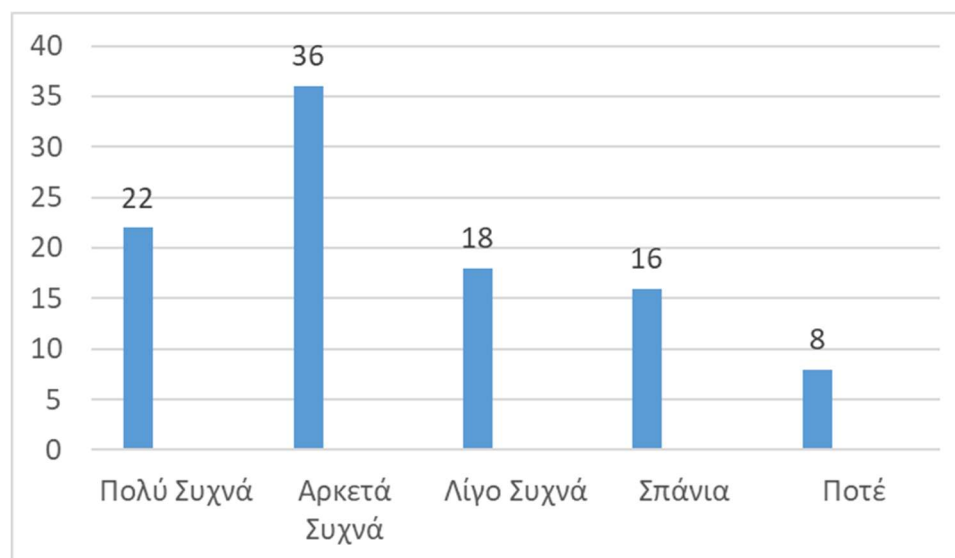
(Γράφημα 6.1)

Όσον αφορά τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, οι περισσότεροι (48%) απάντησαν ότι γίνονται αρκετά συχνά. Το ποσοστό της βαθμίδας «Πολύ Συχνά» και «Λίγο Συχνά» βρίσκεται στο 20% εξίσου. Μόνο ένα ποσοστό 12% απάντησε ότι γίνονται σπάνια, ενώ κανένας δεν απάντησε ότι δεν γίνονται ποτέ ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

**16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ –
ΧΑΛΑΡΩΤΙΚΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	11	22,0	22,0	22,0
Αρκετά Συχνά	18	36,0	36,0	58,0
Λίγο Συχνά	9	18,0	18,0	76,0
Σπάνια	8	16,0	16,0	92,0
Ποτέ	4	8,0	8,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6.2)

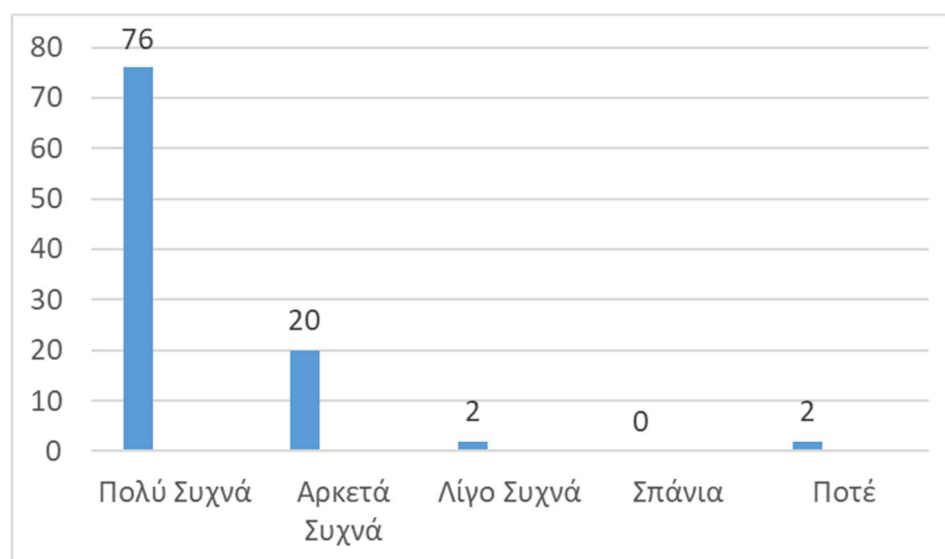
(Γράφημα 6.2)

Όσον αφορά τις χαλαρωτικές δραστηριότητες οι περισσότεροι (36%) απάντησαν αρκετά συχνά. Το 22% απάντησε ότι γίνονται πολύ συχνά και το 18% λίγο συχνά. Επίσης, το 16% δήλωσε σπάνια, ενώ το 8% απάντησε ποτέ.

16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ - ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	38	76,0	76,0	76,0
Αρκετά Συχνά	10	20,0	20,0	96,0
Λίγο Συχνά	1	2,0	2,0	98,0
Σπάνια	0	0	,0	,0
Ποτέ	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6.3)

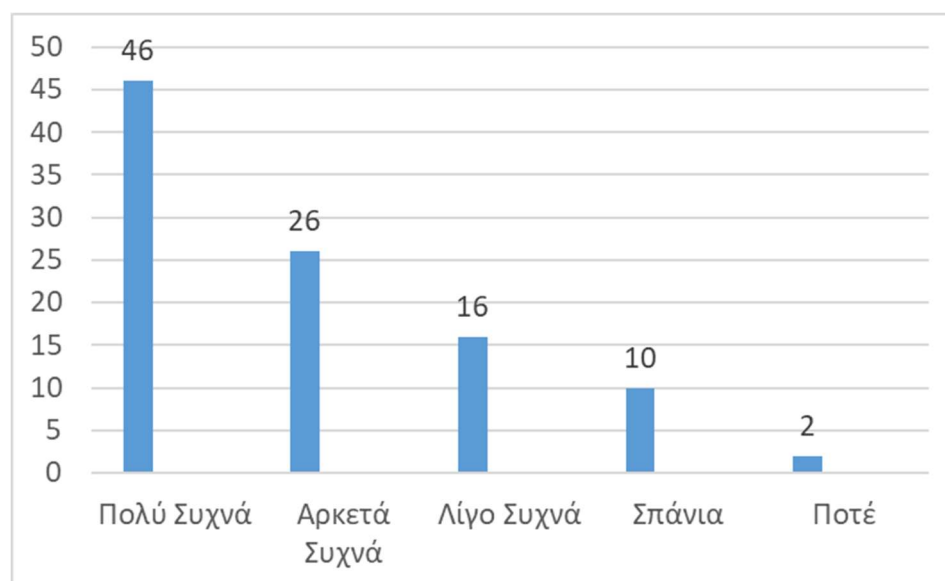
(Γράφημα 6.3)

Σχετικά με τις αθλητικές δραστηριότητες η πλειοψηφία (76%) απάντησε ότι γίνονται πολύ συχνά. Το 20% δήλωσε ότι γίνονται αρκετά συχνά, ένα ποσοστό 2% απάντησε λίγο συχνά, ενώ ακόμη ένα 2% απάντησε ποτέ.

**16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ -
ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	23	46,0	46,0	46,0
Αρκετά Συχνά	13	26,0	26,0	72,0
Λίγο Συχνά	8	16,0	16,0	88,0
Σπάνια	5	10,0	10,0	98,0
Ποτέ	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6.4)

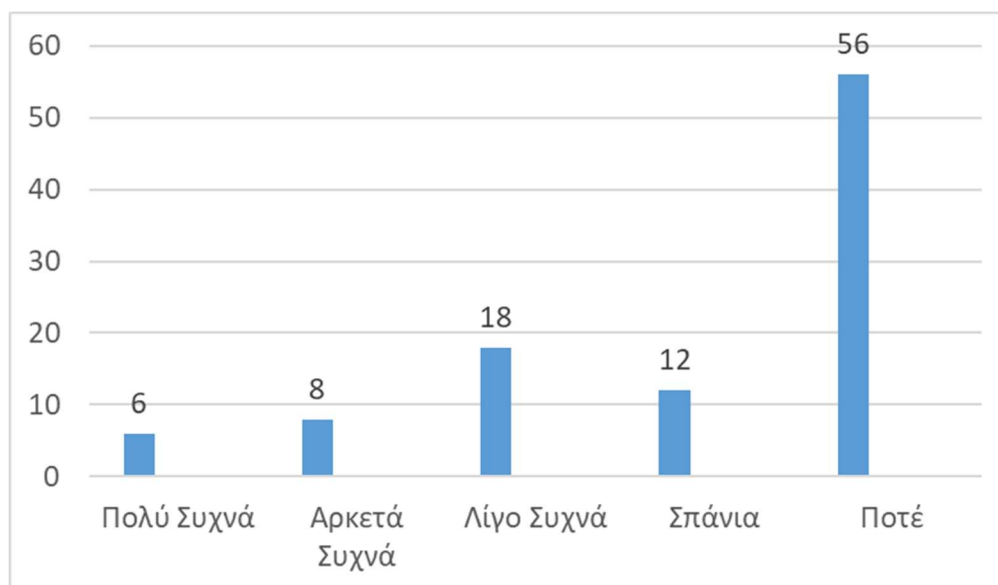
(Γράφημα 6.4)

Αναφορικά με τις ελεύθερες δραστηριότητες οι περισσότεροι (46%) απάντησαν ότι γίνονται πολύ συχνά. Το 26% απάντησε αρκετά συχνά και το 16% λίγο συχνά. Υπήρχε ένα ποσοστό 10% που δήλωσε σπάνια και ένα 2% ότι δεν γίνονται ποτέ ελεύθερες δραστηριότητες.

**16. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ –
ΑΛΛΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	3	6,0	6,0	6,0
Αρκετά Συχνά	4	8,0	8,0	14,0
Λίγο Συχνά	9	18,0	18,0	32,0
Σπάνια	6	12,0	12,0	44,0
Ποτέ	28	56,0	56,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 6.5)

(Γράφημα 6.5)

Το μεγαλύτερο ποσοστό (56%) απάντησε ότι δεν γίνονται ποτέ άλλου είδους δραστηριότητες στον χώρο της σχολικής αυλής. Το 18% απάντησε ότι δεν γίνονται πολύ συχνά, ενώ το 12% απάντησα σπάνια. Μόνο το 8% απάντησε αρκετά συχνά και το 6% πολύ συχνά.

Όσοι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι γίνονται και άλλες δραστηριότητες στον χώρο της σχολικής αυλής έγραψαν ότι λαμβάνουν χώρα ασκήσεις πρόληψης φυσικών

καταστροφών, γίνονται γιορτές, θεατρικά παιχνίδια, θεατρικές παραστάσεις, κάποιες φορές το μάθημα της θεατρικής αγωγής, κινηματογραφικές βραδιές, κοινωνικές μελέτες, μουσικές εκδηλώσεις. Επίσης, δήλωσαν ότι μπαίνουν εξωσχολικοί, γίνονται εκδηλώσεις για την λήξη του σχολικού έτους, όπως για παράδειγμα αθλοπαιδιές, θεατρικές παραστάσεις και σκετς, χοροί, τραγούδια. Επιπλέον, διεξάγονται παιδαγωγικές - διδακτικές δραστηριότητες, παιχνίδια παιδιών σε ώρες που δεν λειτουργεί το σχολείο, περπάτημα, καθώς και συναντήσεις και συνεργασίες.

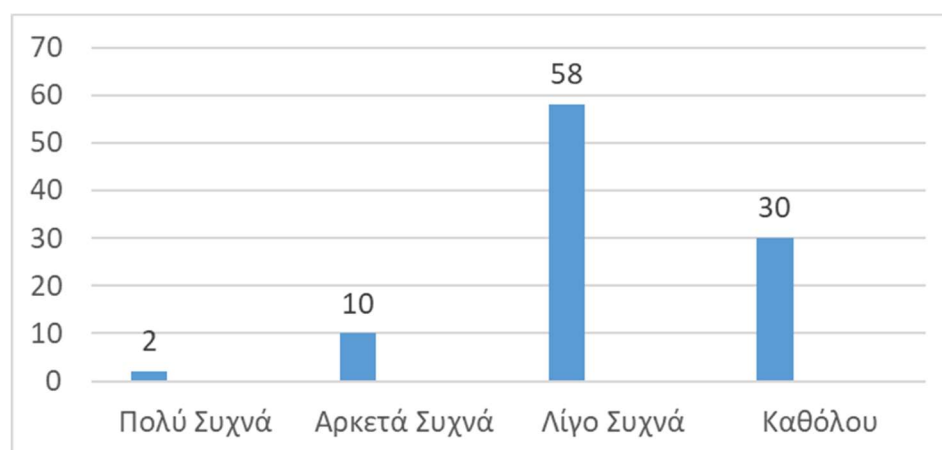
5.6.1 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που παίρνουν μέρος μόνο κορίτσια

Στη συνέχεια ρωτήσαμε σε ποιες δραστηριότητες παίρνουν μέρος αποκλειστικά μόνο κορίτσια.

18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ - ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	1	2,0	2,0	2,0
Αρκετά Συχνά	5	10,0	10,0	12,0
Λίγο Συχνά	29	58,0	58,0	70,0
Καθόλου	15	30,0	30,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7)

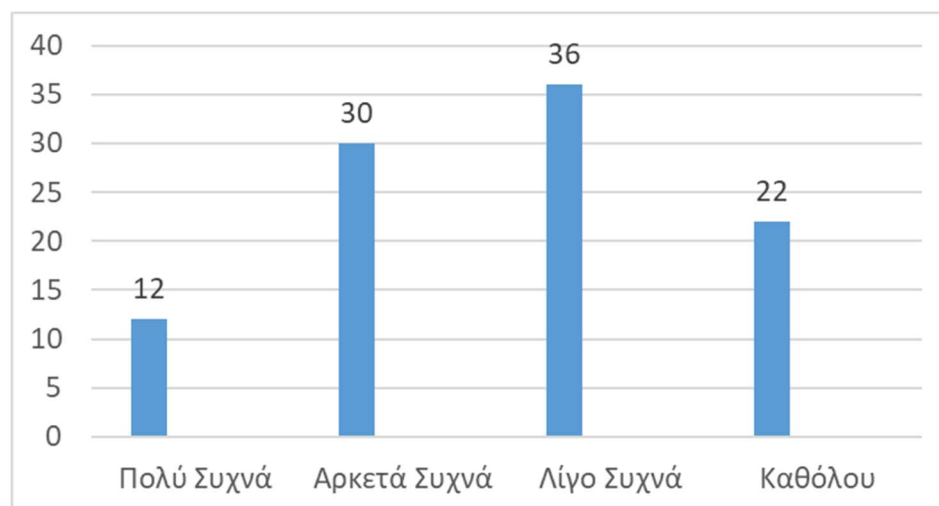
(Γράφημα 7)

Όσον αφορά το ποδόσφαιρό σε σχέση με τα κορίτσια, το 58% απάντησε ότι δεν συμμετέχουν πολύ συχνά, ενώ το 30% απάντησε καθόλου. Υπήρχε ένα ποσοστό 10% που απάντησε αρκετά συχνά και 2% που απάντησε πολύ συχνά.

18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ - ΜΠΑΣΚΕΤ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	6	12,0	12,0	12,0
Αρκετά Συχνά	15	30,0	30,0	42,0
Λίγο Συχνά	18	36,0	36,0	78,0
Καθόλου	11	22,0	22,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.1)

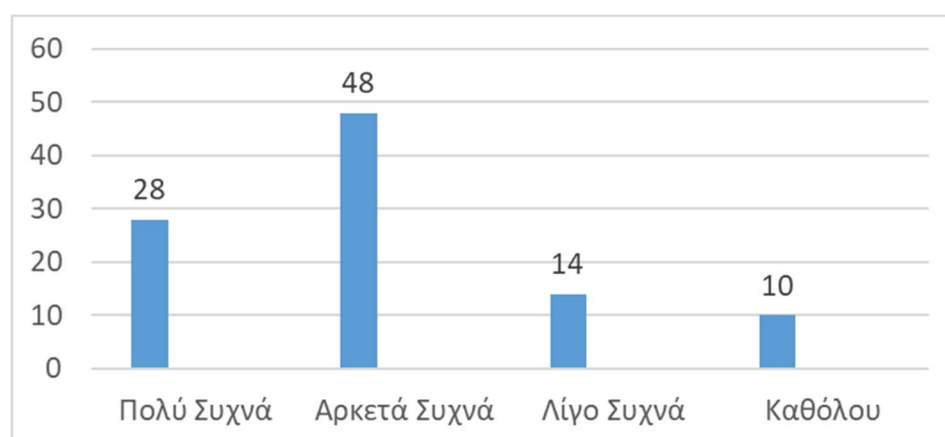
(Γράφημα 7.1)

Όσον αφορά το μπάσκετ σε σχέση με τα κορίτσια, το 36% απάντησε ότι δεν παίζουν συχνά και το 22% καθόλου. Βέβαια, το 30% απάντησε ότι παίζουν αρκετά συχνά και το 12% πολύ συχνά.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΒΟΛΕΥ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	14	28,0	28,0	28,0
Αρκετά Συχνά	24	48,0	48,0	76,0
Λίγο Συχνά	7	14,0	14,0	90,0
Καθόλου	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.2)

(Γράφημα 7.2)

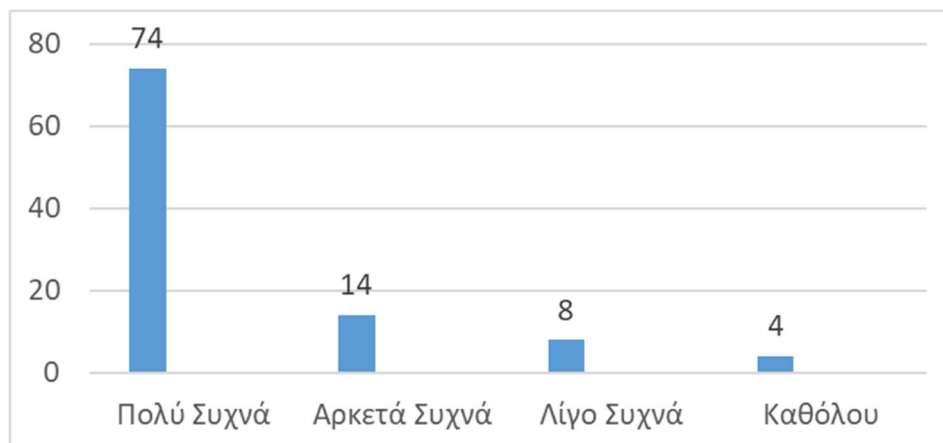
Σχετικά με το βόλεϊ σε σχέση με τα κορίτσια, το 48% δήλωσε ότι παίζουν αρκετά συχνά και το 28% πολύ συχνά. Επίσης, το 14% δήλωσε ότι δεν παίζουν συχνά και το 10% καθόλου.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	37	74,0	74,0	74,0
Αρκετά Συχνά	7	14,0	14,0	88,0
Λίγο Συχνά	4	8,0	8,0	96,0
Καθόλου	2	4,0	4,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.3)

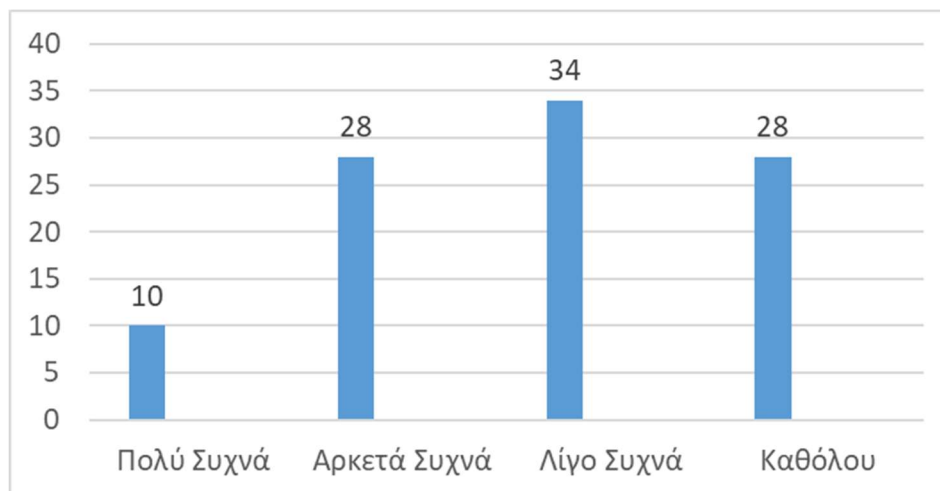
(Γράφημα 7.3)

Στην ερώτηση της κοινωνικής συναθροίσεως σε σχέση με τα κορίτσια, το μεγαλύτερο ποσοστό (74%) απάντησε ότι γίνεται πολύ συχνά. Μόλις το 14% απάντησε αρκετά συχνά και το 8% όχι πολύ συχνά. Ακόμη, υπήρχε ένα 4% που δήλωσε ότι δεν κάνουν καθόλου κοινωνικές συναθροίσεις.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΔΙΑΒΑΣΜΑ
ΒΙΒΛΙΟΥ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	5	10,0	10,0	10,0
Αρκετά Συχνά	14	28,0	28,0	38,0
Λίγο Συχνά	17	34,0	34,0	72,0
Καθόλου	14	28,0	28,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.4)

(Γράφημα 7.4)

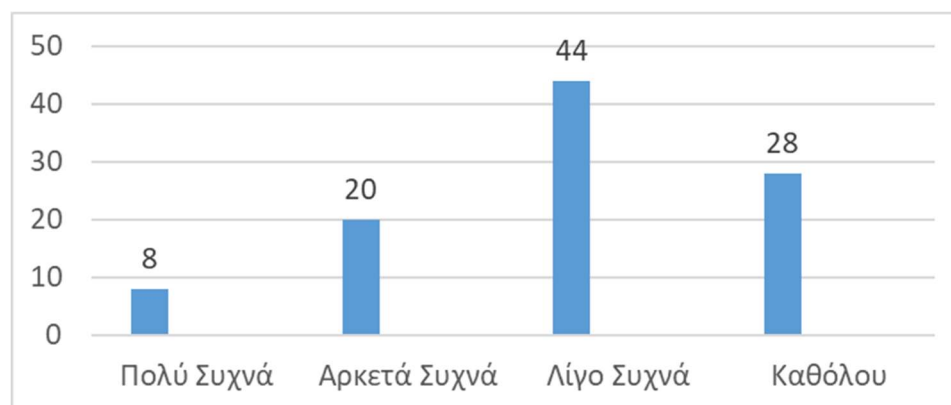
Όσον αφορά το διάβασμα βιβλίου σε σχέση με τα κορίτσια, οι περισσότεροι (34%) απάντησαν ότι δεν συμβαίνει συχνά. Μόνο το 10% δήλωσε ότι τα κορίτσια διαβάζουν

πολύ συχνά, ενώ το ίδιο ποσοστό (28%) απάντησε ότι διαβάζουν αρκετά συχνά και πως δεν διαβάζουν καθόλου.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ
ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	4	8,0	8,0	8,0
Αρκετά Συχνά	10	20,0	20,0	28,0
Λίγο Συχνά	22	44,0	44,0	72,0
Καθόλου	14	28,0	28,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.5)

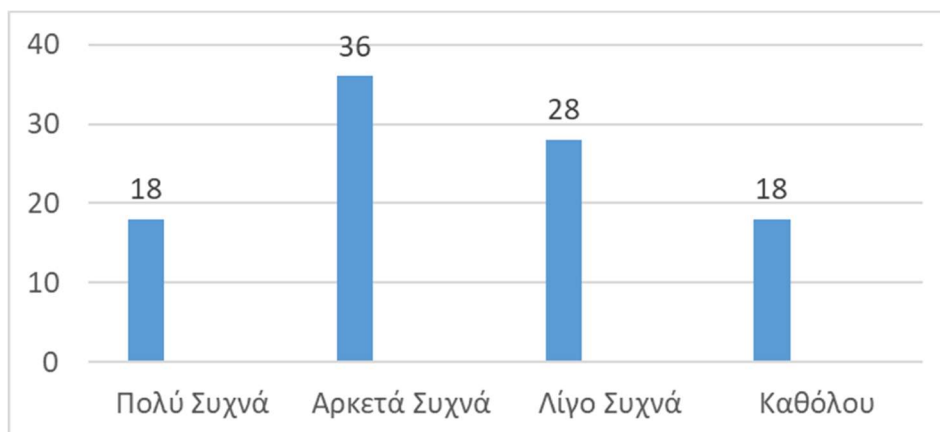
(Γράφημα 7.5)

Στην επανάληψη μαθημάτων όσον αφορά τα κορίτσια, οι περισσότεροι (44%) απάντησαν ότι δεν γίνεται πολύ συχνά. Το 28% δήλωσε καθόλου, ενώ μόνο το 20% δήλωσε αρκετά συχνά και το 8% πολύ συχνά.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	9	18,0	18,0	18,0
Αρκετά Συχνά	18	36,0	36,0	54,0
Λίγο Συχνά	14	28,0	28,0	82,0
Καθόλου	9	18,0	18,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.6)

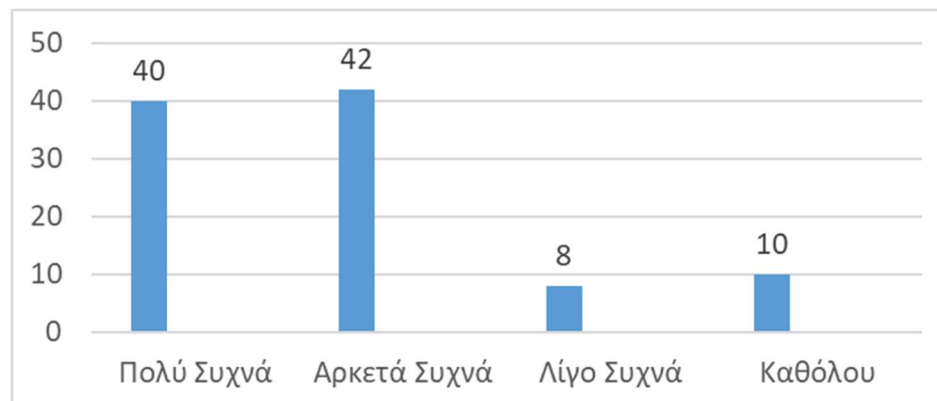
(Γράφημα 7.6)

Οι δημιουργικές δραστηριότητες, όσον αφορά τα κορίτσια, γίνονται αρκετά συχνά με βάση τις απαντήσεις του μεγαλύτερου ποσοστού (36%). Το 28% δήλωσε ότι δεν γίνονται πολύ συχνά και ο ίδιος αριθμός (18%) δήλωσε ότι γίνονται πολύ συχνά και καθόλου.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ
ΆΛΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	20	40,0	40,0	40,0
Αρκετά Συχνά	21	42,0	42,0	82,0
Λίγο Συχνά	4	8,0	8,0	90,0
Καθόλου	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.7)

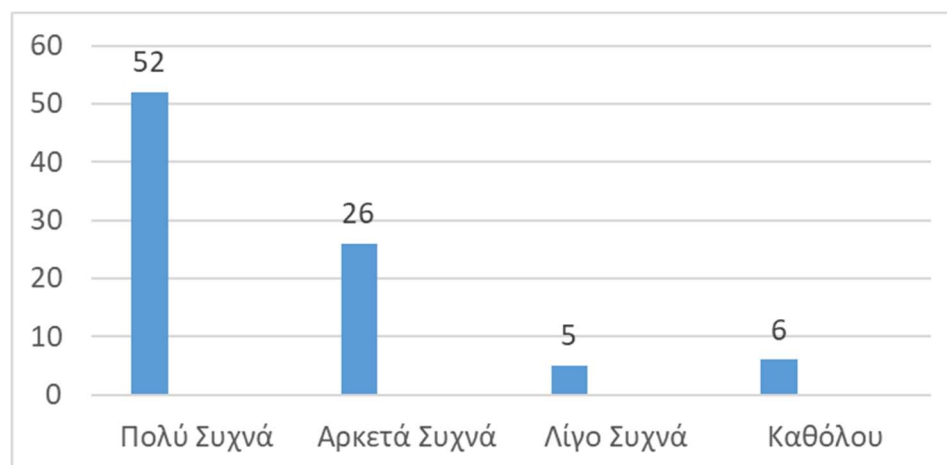
(Γράφημα 7.7)

Στην επιλογή για την ενασχόληση με άλλα παιχνίδια οι περισσότεροι (42%) απάντησαν ότι τα κορίτσια ασχολούνται αρκετά συχνά, καθώς και το 40% απάντησε ότι απασχολούνται πολύ συχνά. Μόνο το 8% δήλωσε ότι δεν υπάρχει συχνή ενασχόληση με άλλα παιχνίδια και το 10% δήλωσε ότι δεν υπάρχει καθόλου.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ –
ΚΡΥΦΤΟ/ΚΥΝΗΓΗΤΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	26	52,0	52,0	52,0
Αρκετά Συχνά	13	26,0	26,0	78,0
Λίγο Συχνά	5	10,0	10,0	88,0
Καθόλου	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.8)

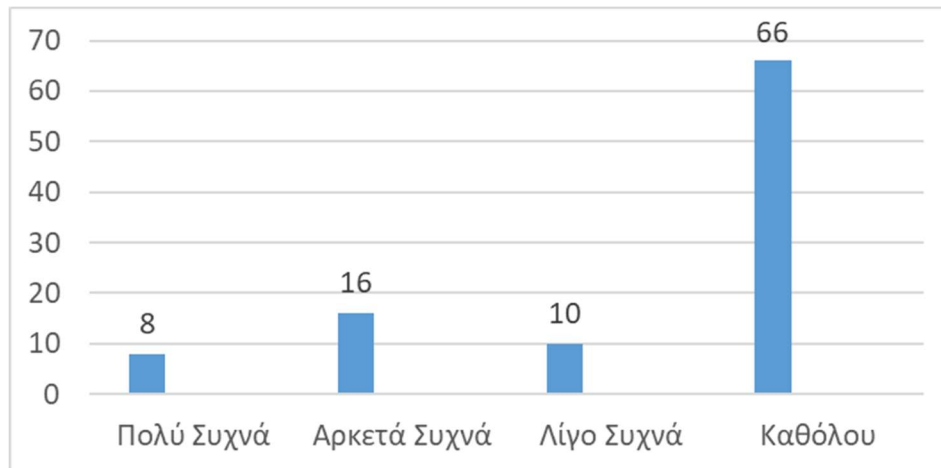
(Γράφημα 7.8)

Για το κρυφό/κυνηγικό όσον αφορά τα κορίτσια, παραπάνω από τους μισούς (52%) απάντησε ότι παίζουν πολύ συχνά. Το 26% απάντησε ότι παίζουν αρκετά συχνά, ενώ μόνο το 5% απάντησε ότι δεν παίζουν πολύ συχνά και το 6% ότι δεν παίζουν καθόλου.

**18. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ – ΆΛΛΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	4	8,0	8,0	8,0
Αρκετά Συχνά	8	16,0	16,0	24,0
Λίγο Συχνά	5	10,0	10,0	34,0
Καθόλου	33	66,0	66,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 7.9)

(Γράφημα 7.9)

Υπήρχε και η επιλογή να επιλέξουν και να γράψουν κάποια άλλη δραστηριότητα που κάνουν μόνο τα κορίτσια. Οι πιο πολλοί (66%) απάντησαν πως δεν γίνεται κάποια άλλη δραστηριότητα. Μόνο το 16% απάντησε ότι αρκετά συχνά ασχολούνται με άλλες δραστηριότητες και το 8% πολύ συχνά. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες σχολίασαν πως οι άλλες δραστηριότητες που κάνουν τα κορίτσια είναι ανταλλαγή αυτοκόλλητων, κάνουν βόλτα στην αυλή, κοινωνικοποιούνται, παίζουν με αερόμπαλα, σχοινάκι, λάστιχο, χορεύουν και κάποια βρίσκονται στη σχολική αυλή απλά σαν παρουσία, χωρίς να κάνουν κάτι.

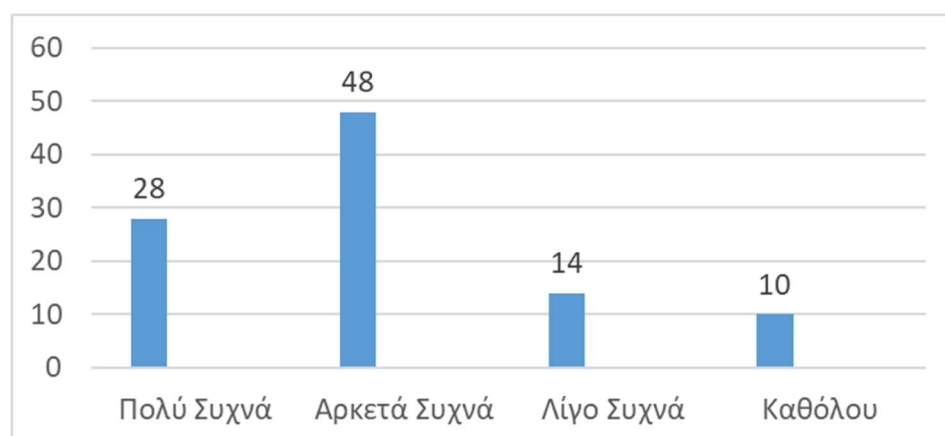

5.6.2 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που παίρνουν μέρος μόνο τα αγόρια

20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	38	76,0	76,0	76,0
Αρκετά Συχνά	7	14,0	14,0	90,0
Λίγο Συχνά	2	4,0	4,0	94,0
Καθόλου	3	6,0	6,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8)

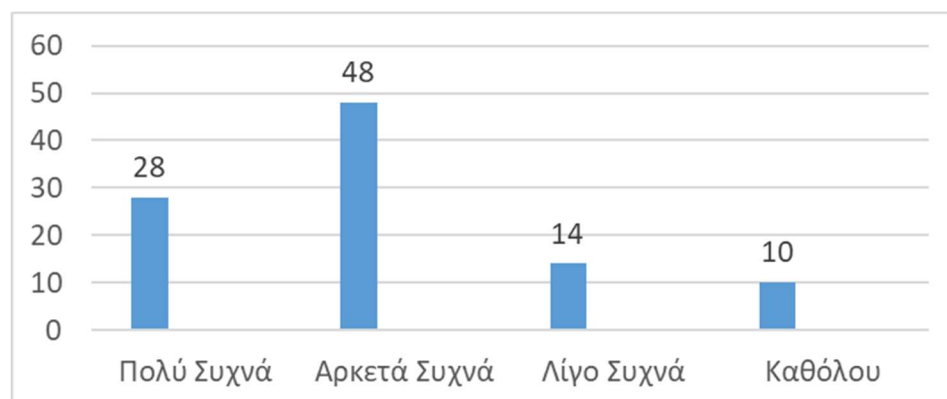
(Γράφημα 8)

Όσον αφορά το ποδόσφαιρο για τα αγόρια, οι περισσότεροι (48%) απάντησαν ότι παίζουν αρκετά και το 28% απάντησε πολύ συχνά. Μόνο το 14% δήλωσε ότι παίζουν λιγότερο συχνά και το 10% ότι δεν παίζουν καθόλου.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΜΠΑΣΚΕΤ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	29	58,0	58,0	58,0
Αρκετά Συχνά	15	30,0	30,0	88,0
Λίγο Συχνά	3	6,0	6,0	94,0
Καθόλου	3	6,0	6,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.1)

(Γράφημα 8.1)

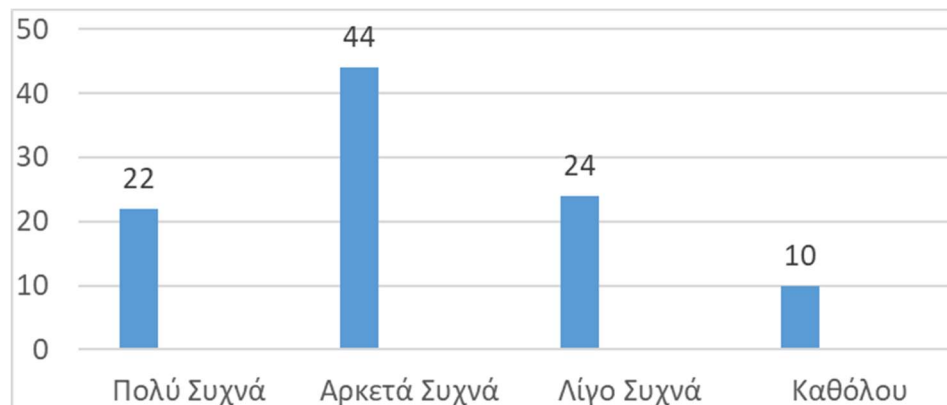
Παρόλο που το Γράφημα 8.1 και 8 δίνουν τα ίδια αποτελέσματα, για το μπάσκετ δήλωσαν λιγότερα άτομα ότι παίζουν πολύ συχνά τα αγόρια, όμως δήλωσαν περισσότερα ότι παίζουν αρκετά συχνά σε σχέση με το ποδόσφαιρο.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΒΟΛΕΥ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	11	22,0	22,0	22,0
Αρκετά Συχνά	22	44,0	44,0	66,0
Λίγο Συχνά	12	24,0	24,0	90,0

Καθόλου	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.2)

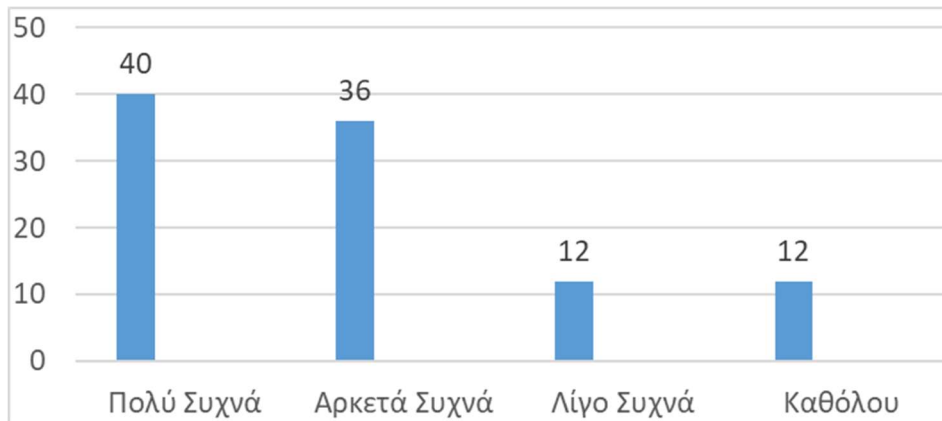
(Γράφημα 8.2)

Για το βόλεϊ, οι περισσότεροι (44%) απάντησαν ότι παίζουν αρκετά συχνά, το 24% απάντησε ότι δεν παίζουν τόσο συχνά και το 22% απάντησε ότι παίζουν πολύ συχνά βόλεϊ. Το 10% απάντησε πως τα αγόρια δεν παίζουν καθόλου βόλεϊ.

20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	20	40,0	40,0	40,0
Αρκετά Συχνά	18	36,0	36,0	76,0
Λίγο Συχνά	6	12,0	12,0	88,0
Καθόλου	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.3)

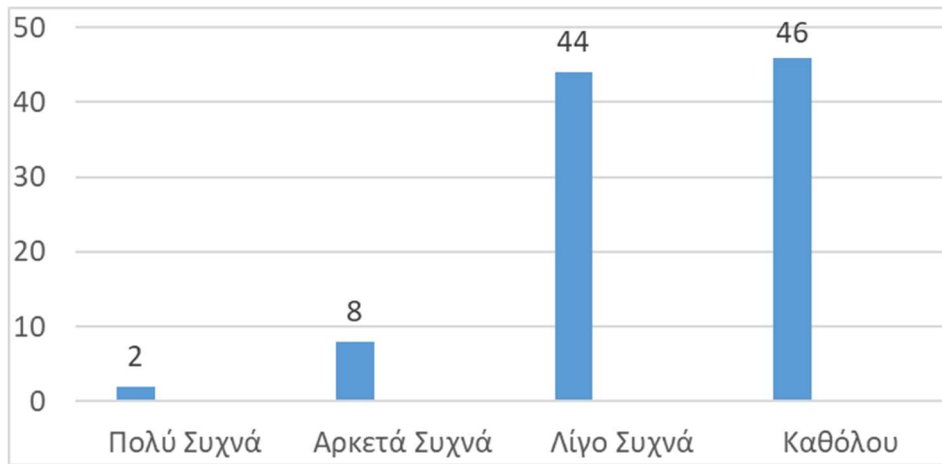
(Γράφημα 8.3)

Για την κοινωνική συνάθροιση, οι περισσότεροι (40%) απάντησαν πως γίνεται πολύ συχνά και το 36% αρκετά συχνά. Το ίδιο ποσοστό (12%) απάντησε ότι η κοινωνική συνάθροιση των αγοριών δεν γίνεται συχνά και δεν γίνεται καθόλου.

20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	1	2,0	2,0	2,0
Αρκετά Συχνά	4	8,0	8,0	10,0
Λίγο Συχνά	22	44,0	44,0	54,0
Καθόλου	23	46,0	46,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.4)

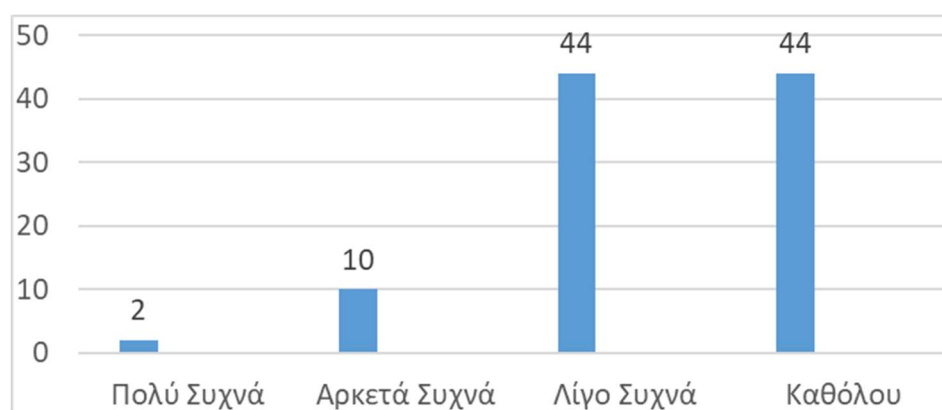
(Γράφημα 8.4)

Όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις, το μεγαλύτερο ποσοστό (46%) απάντησε πως τα αγόρια δεν διαβάζουν καθόλου βιβλία και το 44% απάντησε όχι πολύ συχνά. Ένα ποσοστό 8% απάντησε αρκετά συχνά και μόνο 2% απάντησε πολύ συχνά.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ
ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	1	2,0	2,0	2,0
Αρκετά Συχνά	5	10,0	10,0	12,0
Λίγο Συχνά	22	44,0	44,0	56,0
Καθόλου	22	44,0	44,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.5)

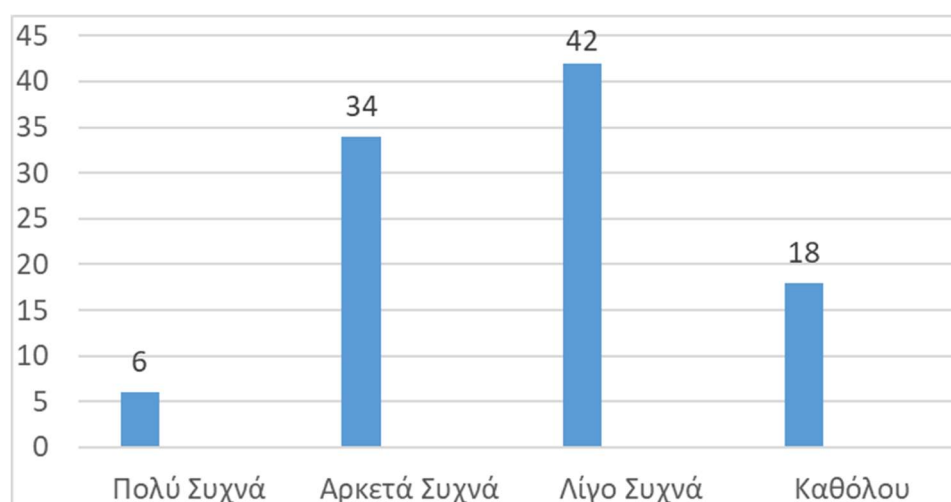
(Γράφημα 8.5)

Επιπλέον, και στην επανάληψη των μαθημάτων το ίδιο ποσοστό (44%) απάντησε πως δεν γίνεται καθόλου και δεν γίνεται συχνά. Μόνο το 10% απάντησε ότι τα αγόρια κάνουν επανάληψη των μαθημάτων αρκετά συχνά και 2% απάντησε ότι κάνουν πολύ συχνά.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	3	6,0	6,0	6,0
Αρκετά Συχνά	17	34,0	34,0	40,0
Λίγο Συχνά	21	42,0	42,0	82,0
Καθόλου	9	18,0	18,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.6)

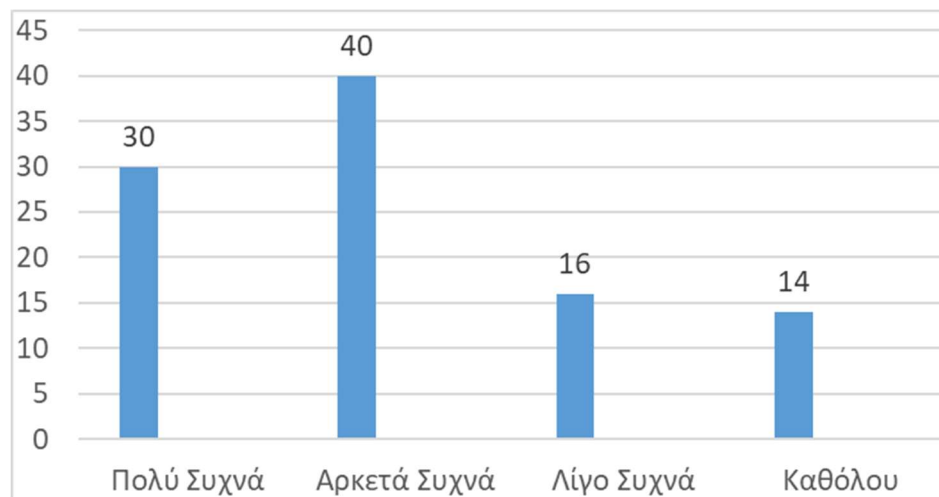
(Γράφημα 8.6)

Σχετικά με τις δημιουργικές δραστηριότητες το μεγαλύτερο ποσοστό (42%) απάντησε ότι δεν γίνονται πολύ συχνά. Το 34% απάντησε ότι γίνονται αρκετά συχνά και μόνο το 6% απάντησε ότι γίνονται πολύ συχνά. Ακόμη, το 18% δήλωσε ότι δεν γίνονται καθόλου δημιουργικές δραστηριότητες.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ
ΆΛΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	15	30,0	30,0	30,0
Αρκετά Συχνά	20	40,0	40,0	70,0
Λίγο Συχνά	8	16,0	16,0	86,0
Καθόλου	7	14,0	14,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.7)

(Γράφημα 8.7)

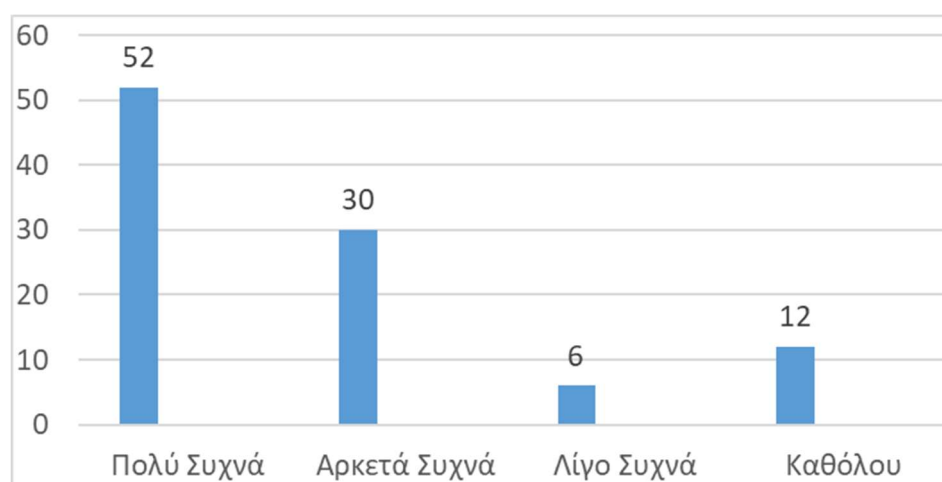
Το 40% των συμμετεχόντων απάντησαν πως αρκετά συχνά τα αγόρια ενασχολούνται με άλλα παιχνίδια και το 30% πως ασχολούνται πολύ συχνά. Το 16% απάντησε ότι δεν ασχολούνται συχνά και το 14% ότι δεν ασχολούνται καθόλου.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ –
ΚΡΥΦΤΟ/ΚΥΝΗΓΗΤΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	26	52,0	52,0	52,0
Αρκετά Συχνά	15	30,0	30,0	82,0
Λίγο Συχνά	3	6,0	6,0	88,0
Καθόλου	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.8)

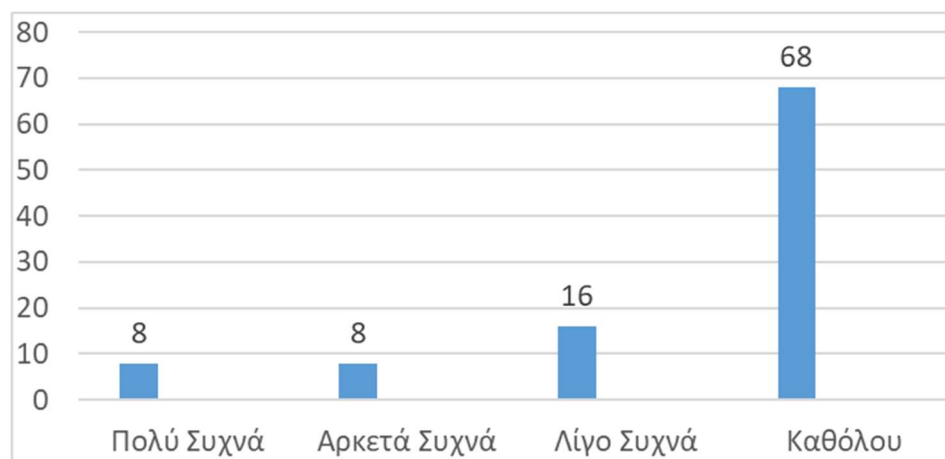
(Γράφημα 8.8)

Για το κρυφό/κυνηγικό πάνω από τους μισούς (52%) απάντησαν ότι παίζουν πολύ συχνά. Το 30% απάντησε ότι παίζουν αρκετά συχνά και μόνο 6% απάντησε ότι παίζουν λίγο συχνά. Το 12% απάντησε ότι δεν παίζουν καθόλου.

**20. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΜΟΝΟ ΑΓΟΡΙΑ – ΆΛΛΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	4	8,0	8,0	8,0
Αρκετά Συχνά	4	8,0	8,0	16,0
Λίγο Συχνά	8	16,0	16,0	32,0
Καθόλου	34	68,0	68,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 8.9)

(Γράφημα 8.9)

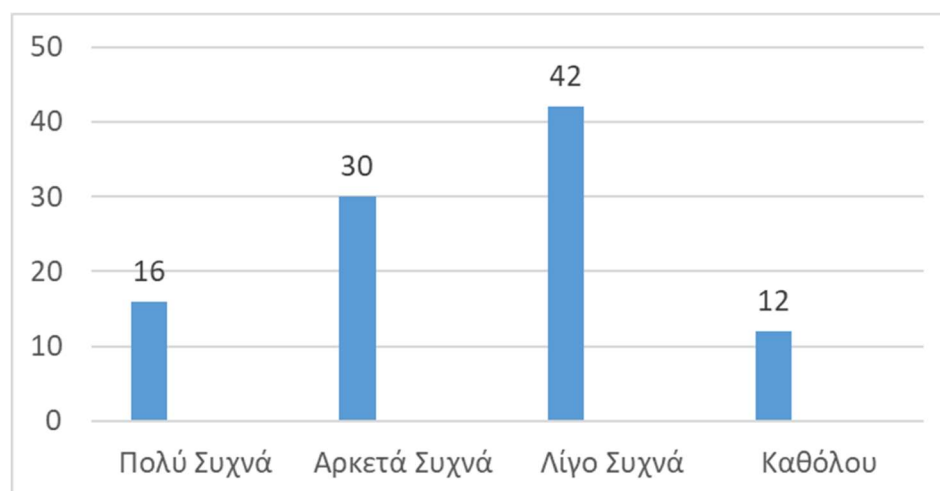
Οι συμμετέχοντες είχαν την δυνατότητα να επιλέξουν και να γράψουν αν τα αγόρια κάνουν και άλλες δραστηριότητες στην σχολική αυλή. Το 68% απάντησε πως δεν γίνονται άλλες δραστηριότητες, ενώ το ίδιο ποσοστό (8%) απάντησε ότι γίνονται πολύ συχνά και αρκετά συχνά και άλλου είδους δραστηριότητες πέρα από τις προαναφερθείσες. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι τα αγόρια παίζουν με κάρτες και τάπες, ότι παίζουν με τα χόματα, με αερόμπαλα, παίζουν παιχνίδια ανταλλαγής, χάντμπολ και λίγο τένις. Ακόμη, κοινωνικοποιούνται, συζητάνε και κάποια άλλα βρίσκονται απλά στον χώρο.

5.6.3 Ανάλυση των δραστηριοτήτων που παίζουν από κοινού τα παιδιά

22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ - ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	8	16,0	16,0	16,0
Αρκετά Συχνά	15	30,0	30,0	46,0
Λίγο Συχνά	21	42,0	42,0	88,0
Καθόλου	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9)

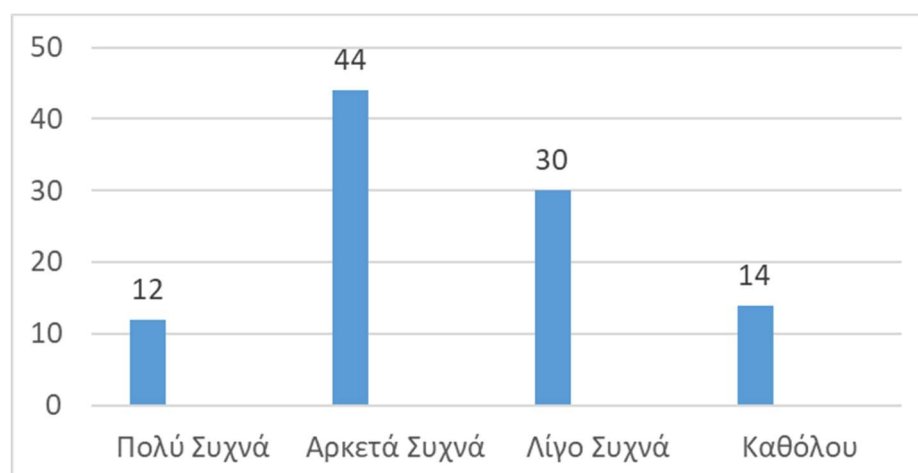
(Γράφημα 9)

Ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες πόσο συχνά συμμετέχουν και τα αγόρια και τα κορίτσια σε κοινές δραστηριότητες. Για το ποδόσφαιρο το 42% απάντησε πως δεν συμβαίνει πολύ συχνά. Το 30% απάντησε πως αρκετά συχνά συμμετέχουν σε κοινές δραστηριότητες και το 16% απάντησε πολύ συχνά. Το 12% απάντησε ότι δεν συμμετέχουν καθόλου από κοινού στη δραστηριότητα του ποδοσφαίρου.

22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ - ΜΠΑΣΚΕΤ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	6	12,0	12,0	12,0
Αρκετά Συχνά	22	44,0	44,0	56,0
Λίγο Συχνά	15	30,0	30,0	86,0
Καθόλου	7	14,0	14,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.1)

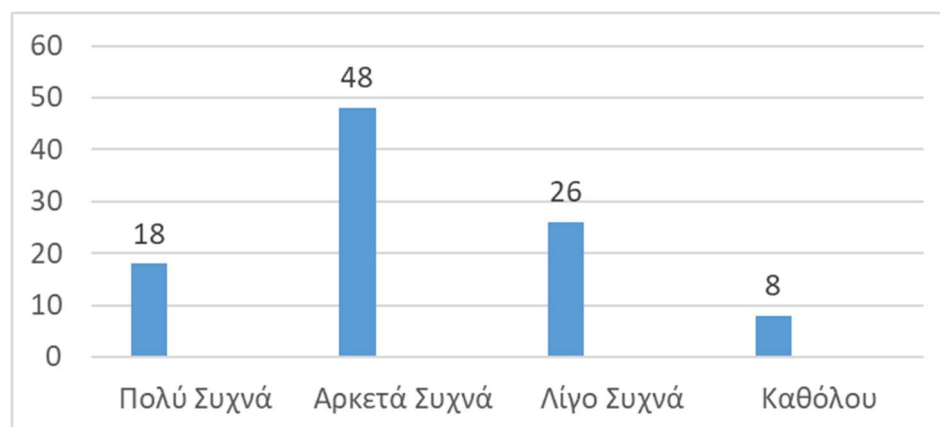
(Γράφημα 9.1)

Όσον αφορά το μπάσκετ, το 44% απάντησε ότι παίζουν μαζί αρκετά συχνά και το 12% πολύ συχνά. Επίσης, το 30% απάντησε ότι δεν παίζουν συχνά και το 14% ότι δεν παίζουν καθόλου μαζί.

22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ - ΒΟΛΕΪ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	9	18,0	18,0	18,0
Αρκετά Συχνά	24	48,0	48,0	66,0
Λίγο Συχνά	13	26,0	26,0	92,0
Καθόλου	4	8,0	8,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.2)

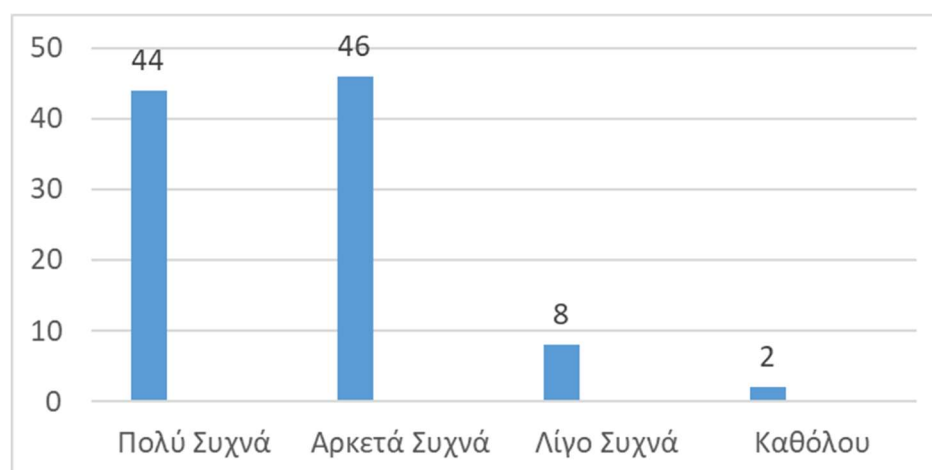
(Γράφημα 9.2)

Σχετικά με το βόλεϊ, το 48% δήλωσε ότι παίζουν αρκετά συχνά μαζί τα αγόρια και τα κορίτσια και το 18% ότι παίζουν πολύ συχνά. Το 26% δήλωσε πως δεν παίζουν πολύ συχνά και το 8% ότι δεν παίζουν καθόλου μαζί βόλεϊ.

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	22	44,0	44,0	44,0
Αρκετά Συχνά	23	46,0	46,0	90,0
Λίγο Συχνά	4	8,0	8,0	98,0
Καθόλου	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.3)

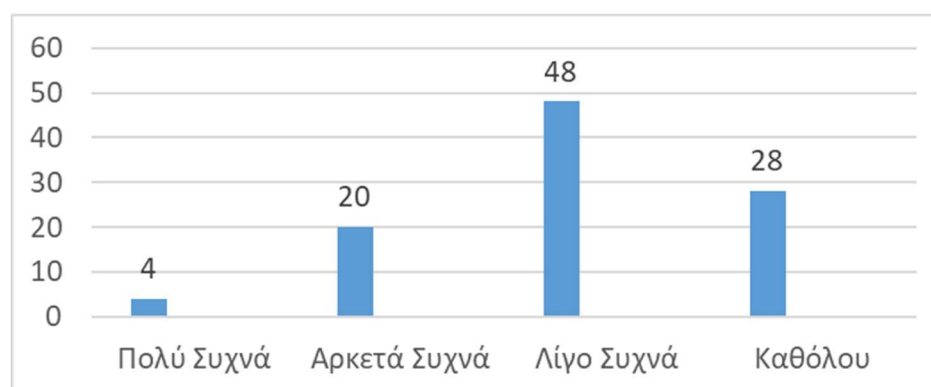
(Γράφημα 9.3)

Το 46% των συμμετεχόντων δήλωσε πως αρκετά συχνά τα παιδιά συμμετέχουν από κοινού σε κοινωνικές συναθροίσεις και το 44% πολύ συχνά. Μόνο το 8% απάντησε πως δεν συμμετέχουν πολύ και το 2% πως δεν συμμετέχουν καθόλου.

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΒΙΒΛΙΟΥ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	2	4,0	4,0	4,0
Αρκετά Συχνά	10	20,0	20,0	24,0
Λίγο Συχνά	24	48,0	48,0	72,0
Καθόλου	14	28,0	28,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.4)

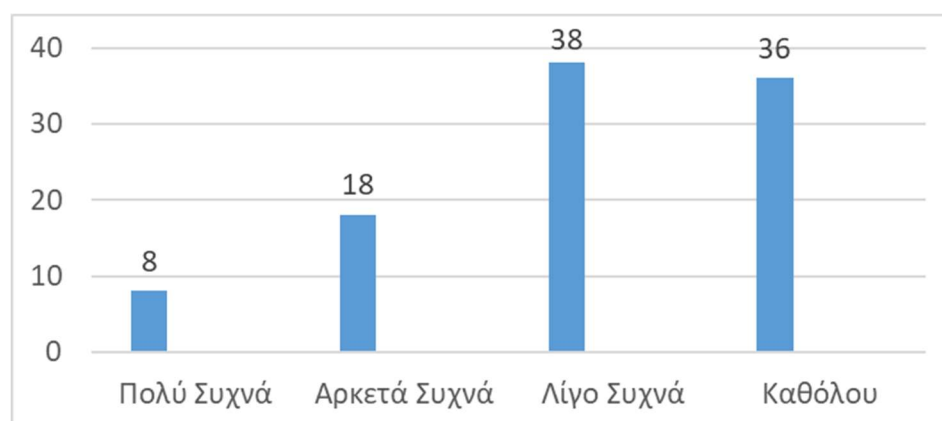
(Γράφημα 9.4)

Το μεγαλύτερο ποσοστό (48%) δήλωσε πως τα παιδιά δεν διαβάζουν πολύ συχνά βιβλία από κοινού και το 28% πως δεν διαβάζουν καθόλου. Μόνο το 4% απάντησε ότι διαβάζουν μαζί πολύ συχνά και το 20% ότι διαβάζουν αρκετά συχνά.

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	4	8,0	8,0	8,0
Αρκετά Συχνά	9	18,0	18,0	26,0
Λίγο Συχνά	19	38,0	38,0	64,0
Καθόλου	18	36,0	36,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.5)

(Γράφημα 9.5)

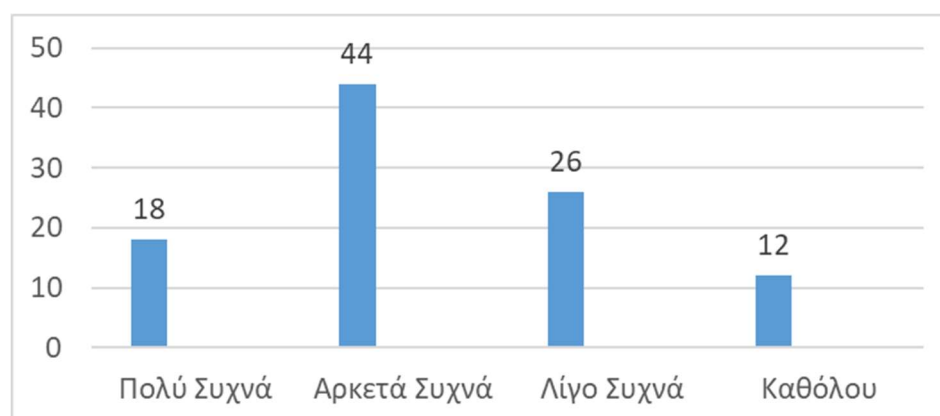
Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (38% και 36%) δήλωσαν πως οι μαθητές από λίγο συχνά έως και καθόλου δεν κάνουν από κοινού επανάληψη των μαθημάτων. Μόνο το 18% δήλωσε πως το κάνουν αρκετά συχνά και το 8% πολύ συχνά.

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	9	18,0	18,0	18,0
Αρκετά Συχνά	22	44,0	44,0	62,0
Λίγο Συχνά	13	26,0	26,0	88,0
Καθόλου	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.6)

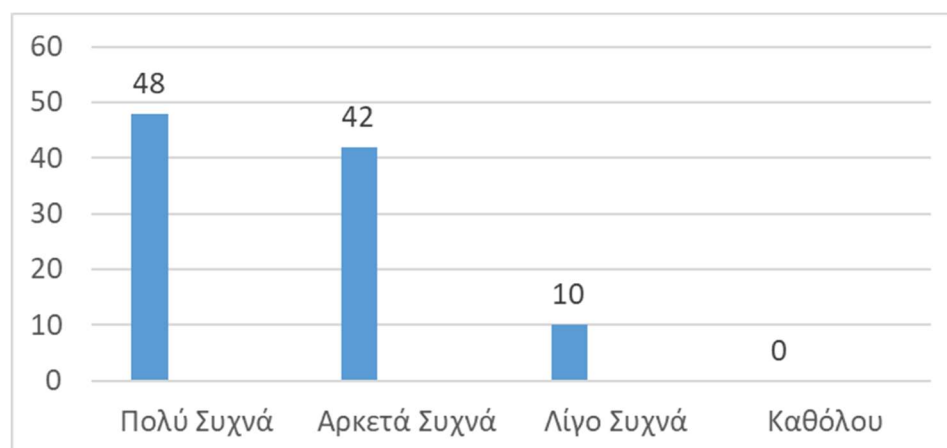
(Γράφημα 9.6)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις, το 44% των συμμετεχόντων, δήλωσαν πως οι μαθητές κάνουν αρκετά συχνά από κοινού δημιουργικές δραστηριότητες. Ενώ μόνο το 12% δήλωσε ότι δεν κάνουν καθόλου.

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	24	48,0	48,0	48,0
Αρκετά Συχνά	21	42,0	42,0	90,0
Λίγο Συχνά	5	10,0	10,0	100,0
Καθόλου	0	,0	,0	
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.7)

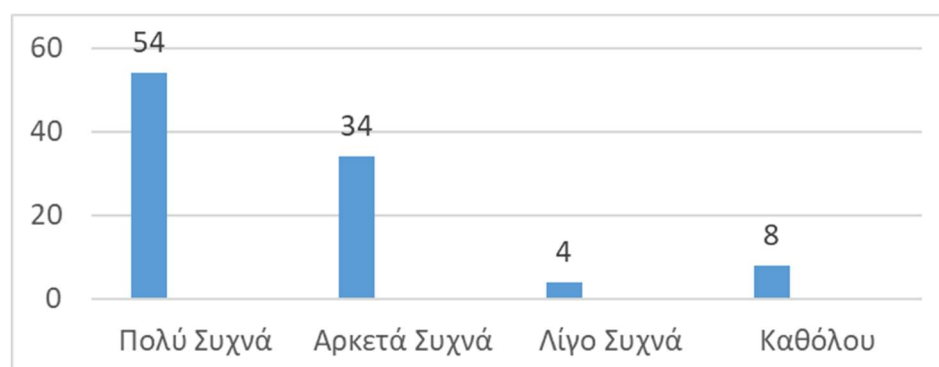
(Γράφημα 9.7)

Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (48%) δήλωσαν πως οι μαθητές παίζουν πολύ συχνά διάφορα παιχνίδια από κοινού και το 42% δήλωσε πως παίζουν αρκετά συχνά όλοι μαζί. Ακόμη, κανένας δεν διάλεξε την επιλογή «καθόλου».

**22. ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ
ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ –
ΚΡΥΦΤΟ/ΚΥΝΗΓΗΤΟ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Συχνά	27	54,0	54,0	54,0
Αρκετά Συχνά	17	34,0	34,0	88,0
Λίγο Συχνά	2	4,0	4,0	92,0
Καθόλου	4	8,0	8,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 9.8)

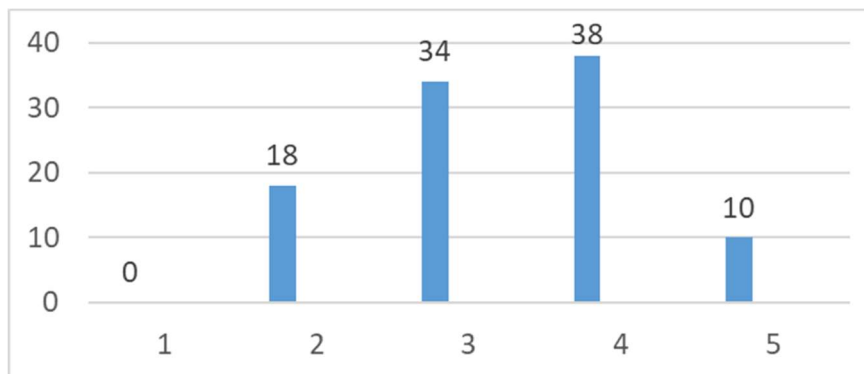
(Γράφημα 9.8)

Πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες (54%) απάντησαν πως οι μαθητές πολύ συχνά παίζουν από κοινού κρυφό/κυνηγητό. Μόνο το 4% απάντησε ότι δεν παίζουν πολύ συχνά και το 8% ότι δεν παίζουν καθόλου.

23. ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ/ΕΣ ΕΙΣΤΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΑΥΛΗ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	0	,0	,0	,0
2,0	9	18,0	18,0	18,0
3,0	17	34,0	34,0	52,0
4,0	19	38,0	38,0	90,0
5,0	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 10)

(Γράφημα 10)

Ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες πόσο ικανοποιημένοι είναι με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην αυλή του σχολείου τους. Χρησιμοποιήσαμε μια κλίμακα από το 1 έως το 5, με το 1 να αντιστοιχεί στο «Καθόλου» και το 5 στο «Πάρα πολύ». Το 38% απάντησε 4 που σημαίνει ότι είναι πολύ ευχαριστημένοι και το 34% απάντησε 3 που σημαίνει αρκετά. Μόνο το 10% απάντησε 5, δηλαδή καθόλου, ενώ ένα ποσοστό 18% απάντησε 2, που σημαίνει λίγο. Κανένας δεν απάντησε 1, που σημαίνει ότι κανένας δεν είναι καθόλου ικανοποιημένος με τις δραστηριότητες στη σχολικής αυλή.

5.7 Ανάλυση των αλλαγών που θα ήθελαν οι διευθυντές/τριες

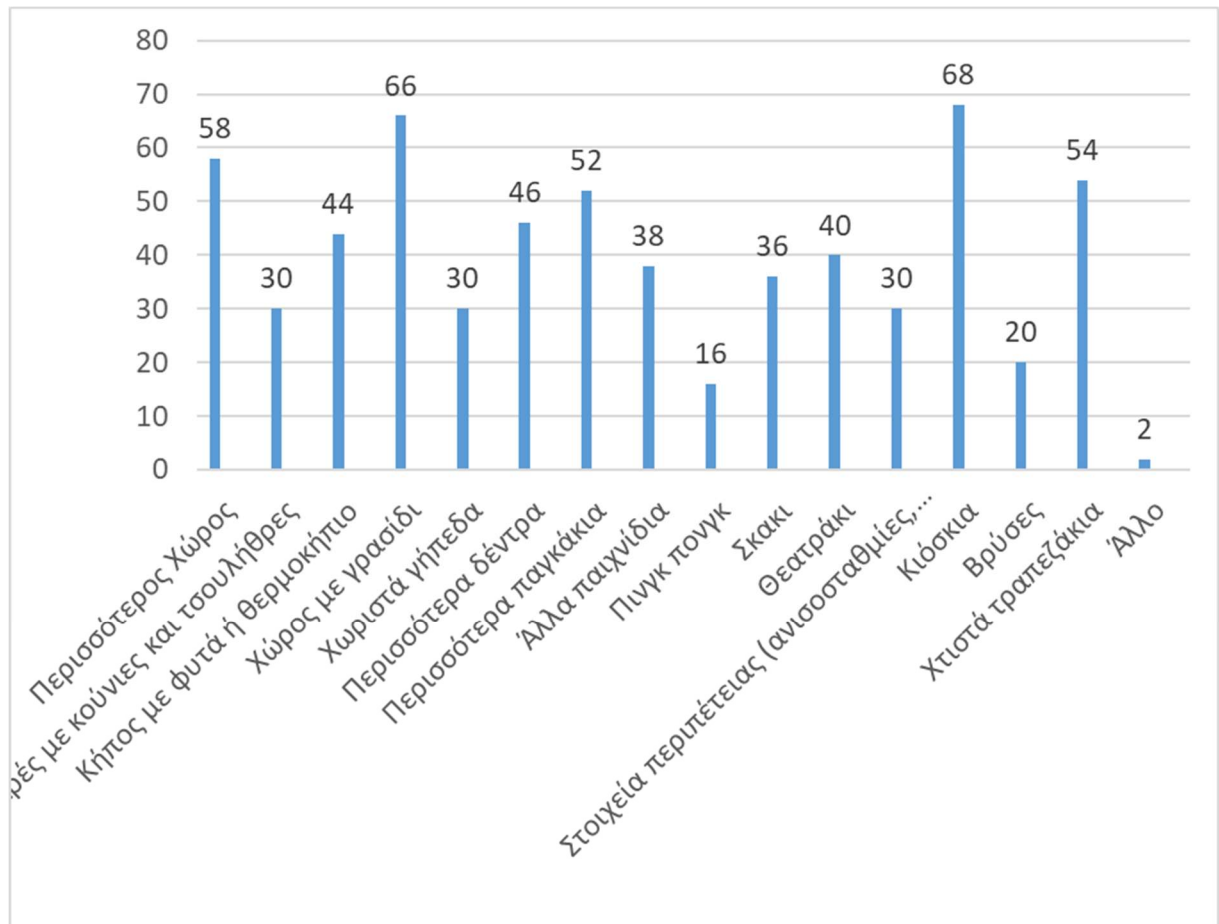
Προτείναμε κάποιες αλλαγές που θα μπορούσαν να έχουν οι σχολικές αυλές και ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες για το ποιες νομίζουν ότι χρειάζεται η αυλή του σχολείου τους.

24. ΠΟΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Η ΑΥΛΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΣ;

	Frequency	Percent
Περισσότερος Χώρος	29	58,0
Παιδικές χαρές με κούνιες και τσουλήθρες	15	30,0
Κήπος με φυτά ή θερμοκήπιο	22	44,0
Χώρος με γρασίδι	33	66,0
Χωριστά γήπεδα	15	30,0
Περισσότερα δέντρα	23	46,0
Περισσότερα παγκάκια	26	52,0
Άλλα παιχνίδια	19	38,0
Πινγκ πονγκ	8	16,0
Σκάκι	18	36,0
Θεατράκι	20	40,0
Στοιχεία περιπέτειας (ανισοσταθμίες, μικρά τούνελ, ξύλινα σπιτάκια, αμμοδόχοι, κούνιες, τσουλήθρες, τραμπάλες, κατασκευές αναρρίχησης)	15	30,0
Κιόσκια	34	68,0
Βρύσες	10	20,0
Χτιστά τραπεζάκια	27	54,0

Άλλο	1	2,0
------	---	-----

(Πίνακας 11)

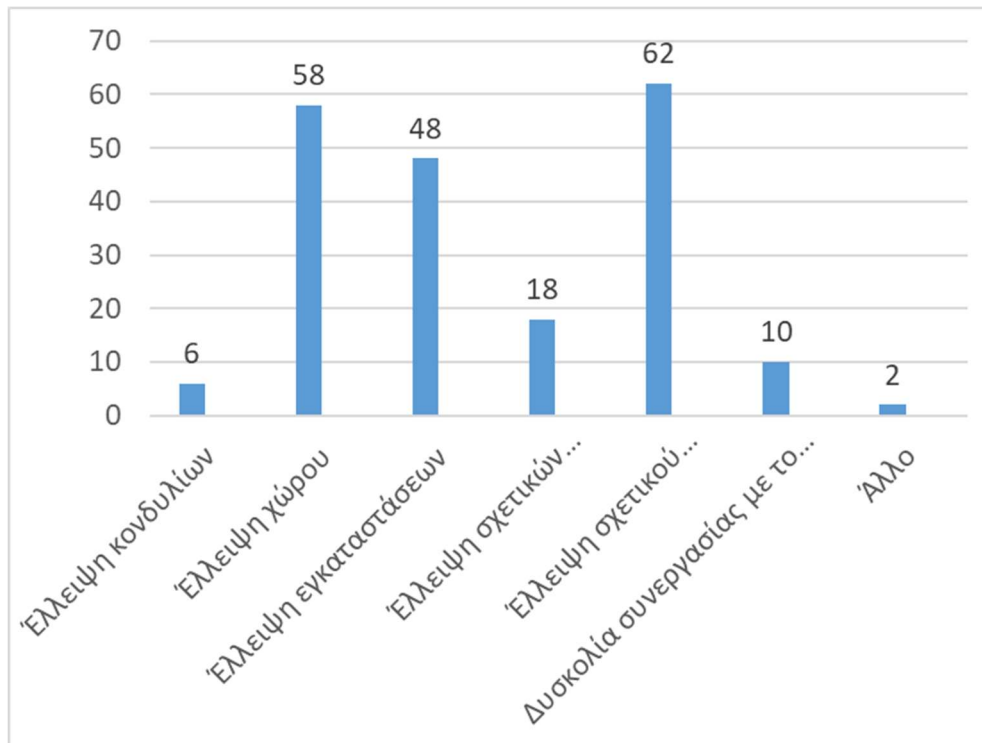
(Γράφημα 11)

Δώσαμε κάποια παραδείγματα για τις αλλαγές που μπορούν να γίνουν στις σχολικές αυλές και ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες ποιες από αυτές θα προτιμούσαν. Οι περισσότεροι (68%) απάντησαν πως θα ήθελαν κιόσκια και το 66% απάντησε πως θα ήθελε ένα χώρο με γρασίδι. Ένα ακόμη μεγάλο ποσοστό (58%) απάντησε πως θα ήθελε να έχει περισσότερο χώρο. Το 54% απάντησε πως θα ήθελε χτιστά τραπεζάκια και το 52% πως θα ήθελε περισσότερα παγκάκια. Ακόμη, το 46% απάντησε πως θα ήθελε περισσότερα δέντρα στον χώρο της αυλής, το 44% θα ήθελε ένα κήπο με φυτά ή ένα θερμοκήπιο και το 40% θα ήθελε ένα θεατράκι. Επίσης, το 38% θα ήθελε να έχει και άλλα παιχνίδια και το 36% θα ήθελε να έχει σκάκι. Ένα ίδιο ποσοστό 30% απάντησε πως θα ήθελε η αυλή του σχολείου να έχει παιδικές χαρές με κούνιες και τσουλήθρες, χωριστά γήπεδα και στοιχεία περιπέτειας, όπως ανισοσταθμίες, μικρά τούνελ, ξύλινα σπιτάκια, αμμοδόχοι, κούνιες, τραμπάλες, κατασκευές αναρρίχησης κ.α. Τέλος, μόνο το 16% απάντησε πως θα ήθελε πινγκ πονγκ και μόνο ένας συμμετέχων απάντησε πως θα ήθελε κάτι άλλο και αυτό είναι μια πισίνα.

26. ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ;

	Frequency	Percent
Έλλειψη κονδυλίων	3	6,0
Έλλειψη χώρου	29	58,0
Έλλειψη εγκαταστάσεων	24	48,0
Έλλειψη σχετικών πρωτοβουλιών από το σύλλογο διδασκόντων	9	18,0
Έλλειψη σχετικού ενδιαφέροντος από την τοπική αυτοδιοίκηση	31	62,0
Δυσκολία συνεργασίας με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του σχολείου	5	10,0
Άλλο	1	2,0

(Πίνακας 12)

(Γράφημα 12)

Επιπλέον, ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες για το ποια νομίζουν ότι είναι τα εμπόδια ώστε να αναδιαμορφωθεί και να βελτιωθεί η σχολική αυλή. Πάνω από τους μισούς (62%) απάντησαν ότι ευθύνεται η έλλειψη σχετικού ενδιαφέροντος από την τοπική αυτοδιοίκηση και το 58% απάντησε ότι ευθύνεται και η έλλειψη χώρου. Επίσης, το 48% απάντησε πως υπάρχει έλλειψη εγκαταστάσεων. Ένα μικρό ποσοστό 18% απάντησε πως ευθύνεται η έλλειψη σχετικών πρωτοβουλιών από το σύλλογο διδασκόντων και το 10% απάντησε ότι υπάρχει δυσκολία να συνεργαστεί ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων του σχολείου. Ακόμη ένα μικρό ποσοστό 6% απάντησε ότι ευθύνεται η έλλειψη κονδυλίων και μόνο ένας συμμετέχων απάντησε ότι ευθύνεται κάτι άλλο χωρίς να εξηγήσει.

5.8 Ανάλυση των αναγκών που εξυπηρετεί η σχολική αυλή

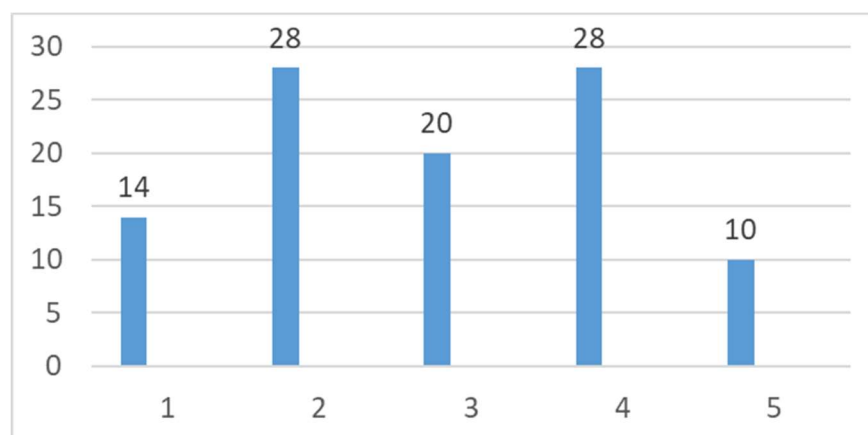
25. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΝΕΤΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,0	7	14,0	14,0

2,0	14	28,0	28,0	42,0
3,0	10	20,0	20,0	62,0
4,0	14	28,0	28,0	90,0
5,0	5	10,0	10,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 13)

(Γράφημα 13)

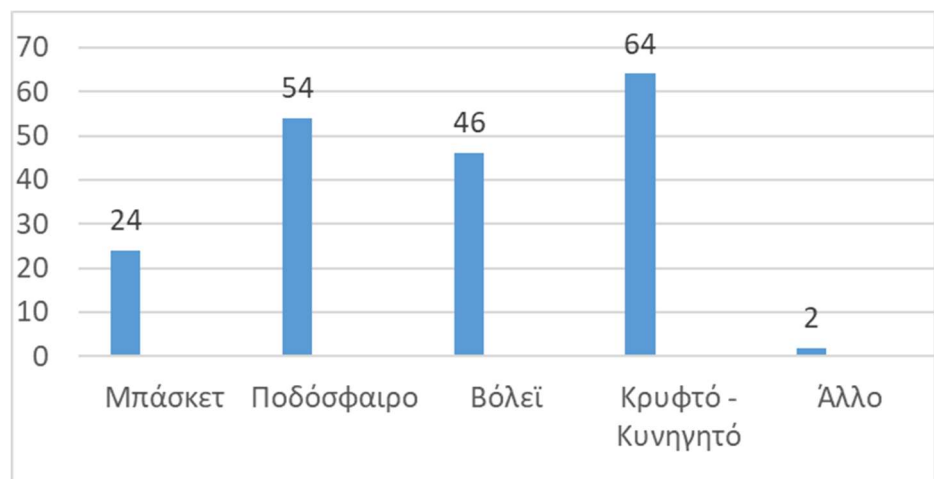
Ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες αν πιστεύουν ότι η αυλή του σχολείου τους ανταποκρίνεται σε μια μεγάλη ποικιλία αναγκών και επιθυμιών των παιδιών. Χρησιμοποιήσαμε μια κλίμακα από το 1 έως το 5, με το 1 να αντιστοιχεί στο «Καθόλου» και το 5 στο «Πάρα πολύ». Ένα ίσο ποσοστό 28% απάντησε 4 που σημαίνει ότι ανταποκρίνεται πολύ στις ανάγκες, ενώ το ίδιο ποσοστό απάντησε 2 που σημαίνει ότι ανταποκρίνεται λίγο στις ανάγκες τους. Το 20% απάντησε 3, που αντιστοιχεί στο «Αρκετά», ενώ το 14% απάντησε ότι δεν ανταποκρίνεται καθόλου στις ανάγκες των παιδιών. Μόνο το 10% απάντησε ότι η σχολική αυλή ανταποκρίνεται πάρα πολύ στις ανάγκες των μαθητών και μαθητριών.

27. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΕΙΝΑΙ ΕΤΣΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΟΥΤΩΣ ΩΣΤΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΥΡΙΩΣ ΟΣΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΑΙΖΟΥΝ

	Frequency	Percent
Μπάσκετ	12	24,0
Ποδόσφαιρο	27	54,0

Βόλεϊ	23	46,0
Κρυφτό - Κυνηγητό	32	64,0
Άλλο	1	2,0

(Πίνακας 14)

(Γράφημα 14)

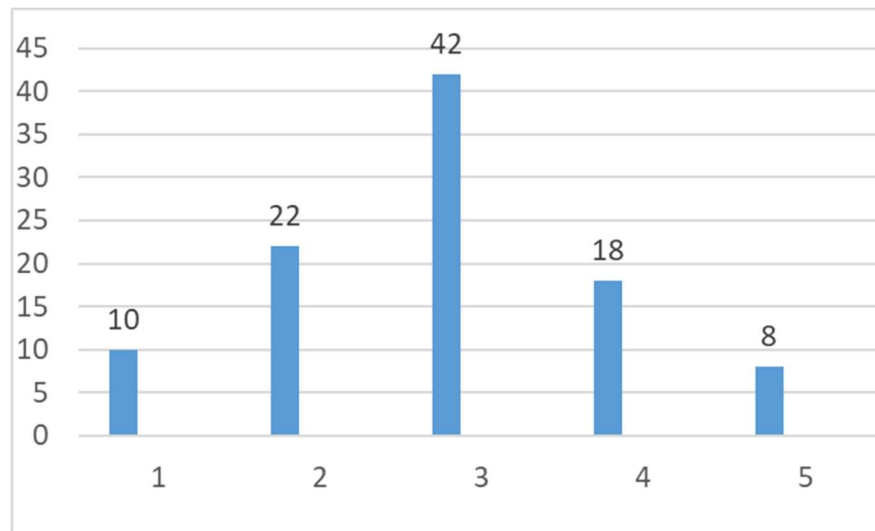
Ακόμη, ρωτήσαμε για ποιο παιχνίδι είναι σχεδιασμένη η σχολική αυλή των σχολείων. Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες (64%) απάντησαν ότι η αυλή είναι σχεδιασμένη για να παίζουν κρυφτό/κυνηγητό και το 54% ότι είναι σχεδιασμένη για να παίζουν ποδόσφαιρό. Επίσης, το 46% απάντησε ότι είναι σχεδιασμένη για να παίζουν τα παιδιά βόλεϊ και το 24% απάντησε πως είναι σχεδιασμένη για να παίζουν μπάσκετ. Ένας συμμετέχων μόνο απάντησε πως έχει παιχνίδια παιδικής χαράς, τραμπάλα, τσουλήθρα και δοκό ισορροπίας.

28. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΑΥΛΗ ΕΙΝΑΙ ΕΤΣΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΟΥΤΩΣ ΩΣΤΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΥΡΙΩΣ ΟΣΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΜΙΑ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΧΑΛΑΡΩΣΗΣ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	5	10,0	10,0	10,0
2,0	11	22,0	22,0	32,0
3,0	21	42,0	42,0	74,0
4,0	9	18,0	18,0	92,0

5,0	4	8,0	8,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 15)

(Γράφημα 15)

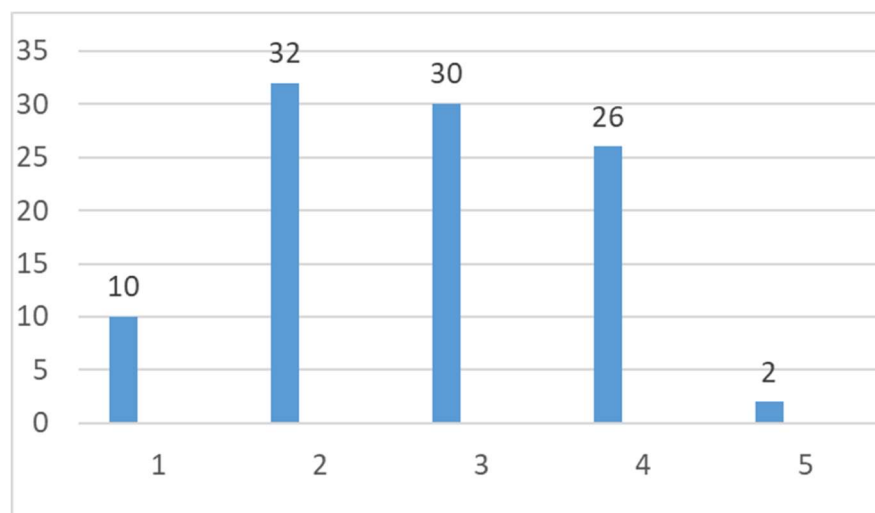
Επιπλέον, ρωτήσαμε εάν η σχολική αυλή τους είναι σχεδιασμένη ώστε στην περιφέρεια του χώρου της να μπορεί να εξυπηρετεί τις ανάγκες όσων παιδιών επιθυμούν μια δραστηριότητα χαμηλής έντασης ή να υπάρχουν περιοχές χαλάρωσης. Χρησιμοποιήσαμε πάλι μια κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου το 1 αντιστοιχεί στο «Καθόλου» και το 5 στο «Πάρα πολύ». Το 42% επέλεξε το 3, που σημαίνει ότι έχει αρκετό χώρο. Το 22% απάντησε πως έχει λίγο χώρο η σχολική αυλή, ενώ το 18% απάντησε ότι έχει πολύ για άλλες δραστηριότητες. Υπήρξε ένα 10% που απάντησε ότι δεν έχει καθόλου χώρο και μόνο 8% απάντησε ότι έχει πάρα πολύ χώρο για άλλες δραστηριότητες χαμηλής έντασης ή για περιοχές χαλάρωσης.

29. ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΑΥΛΗ ΕΧΕΙ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	5	10,0	10,0	10,0
2,0	16	32,0	32,0	42,0

3,0	15	30,0	30,0	72,0
4,0	13	26,0	26,0	98,0
5,0	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 16)

(Γράφημα 16)

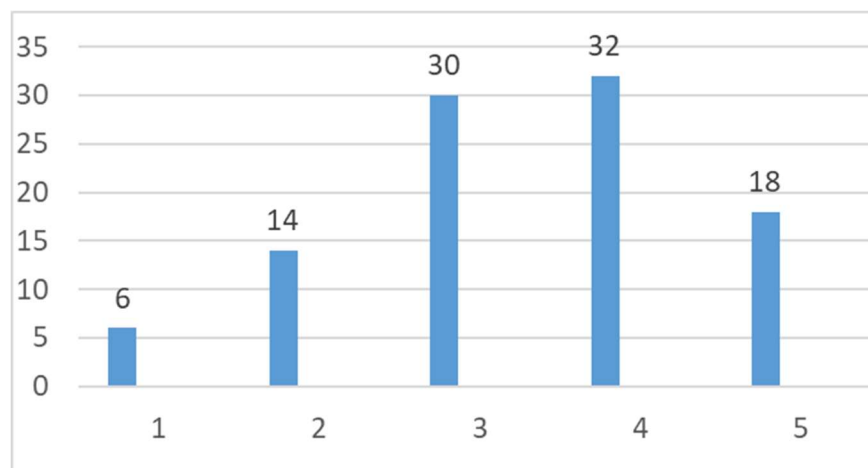
Μια ακόμη ερώτηση ήταν εάν στη σχολική αυλή έχει επιτευχθεί να χρησιμοποιηθεί καλύτερα ο υπάρχοντας χώρος και εάν υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλομορφία στα παιχνίδια και στις άλλες δραστηριότητες. Τις απαντήσεις τις πήραμε με την βοήθεια μιας κλίμακας από το 1 έως το 5, όπου το 1 αντιστοιχεί στο «Καθόλου» και το 5 στο «Πάρα πολύ». Το 32% απάντησε ότι έχει χρησιμοποιηθεί λίγος χώρος, όμως το 30% απάντησε πως χρησιμοποιείται αρκετός χώρος. Το 26% απάντησε ότι έχουν καταφέρει να χρησιμοποιήσουν πολύ χώρο της σχολικής αυλής, ενώ μόνο ένας συμμετέχων απάντησε ότι χρησιμοποιείται πάρα πολύς χώρος. Όμως, ένα ποσοστό 10% απάντησε πως δεν έχουν καταφέρει να χρησιμοποιήσουν καθόλου τον χώρο της σχολικής αυλής για να υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλομορφία στα παιχνίδια και στις δραστηριότητες.

5.9 Ανάλυση για το αν είναι συμπεριληπτικές οι αυλές

30. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΥΛΗ ΕΙΝΑΙ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ, ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗΣ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1,0	3	6,0	6,0	6,0
2,0	7	14,0	14,0	20,0
3,0	15	30,0	30,0	50,0
4,0	16	32,0	32,0	82,0
5,0	9	18,0	18,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 17)

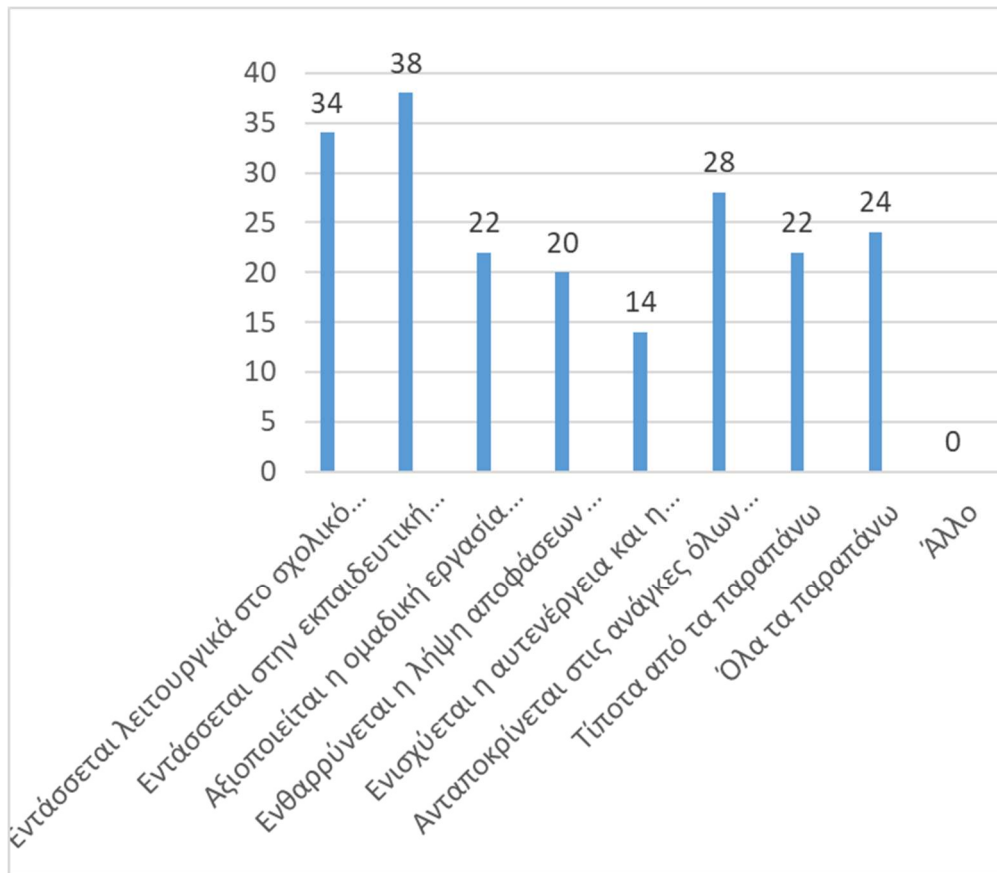
(Γράφημα 17)

Ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες της έρευνας αν πιστεύουν ότι η αυλή του σχολείου τους βασίζεται στις αρχές της ισότητας των φύλων, της δίκαιης κατανομής χώρου και της συμπερίληψης. Χρησιμοποιήσαμε μια κλίμακα από το 1 έως το 5, ώστε να σχολιάσουν πόσο θεωρούν ότι βασίζεται στα παραπάνω. Το 32% απάντησε ότι βασίζεται πολύ και το 30% απάντησε ότι βασίζεται αρκετά. Το 18% των συμμετεχόντων απάντησε ότι βασίζεται πάρα πολύ στα παραπάνω. Όμως, υπήρχε ένα ποσοστό 14% που απάντησε ότι βασίζεται λίγο και ένα ποσοστό 6% ότι δεν βασίζεται καθόλου στις αρχές ισότητας των φύλων, της δίκαιης κατανομής χώρου και της συμπερίληψης.

31. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Η (ΣΤΗ) ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΑΣ ΑΥΛΗ

	Frequency	Percent
Εντάσσεται λειτουργικά στο σχολικό περιβάλλον	17	34,0
Εντάσσεται στην εκπαιδευτική δραστηριότητα του σχολείου ως χώρος αγωγής και ευαισθητοποίησης	19	38,0
Αξιοποιείται η ομαδική εργασία στην σχολική αυλή ως διαδικασία μάθησης	11	22,0
Ενθαρρύνεται η λήψη αποφάσεων για δραστηριότητες στην σχολική αυλή μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες	10	20,0
Ενισχύεται η αυτενέργεια και η υπευθυνότητα των παιδιών	7	14,0
Ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των παιδιών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας, θρησκεύματος	14	28,0
Τίποτα από τα παραπάνω	11	22,0
Όλα τα παραπάνω	12	24,0
Άλλο	0	,0

(Πίνακας 18)

(Γράφημα 18)

Ακόμη, δώσαμε κάποιες προτάσεις και ρωτήσαμε τους συμμετέχοντες ποια/ποιες από αυτές ταιριάζουν με την αυλή του σχολείου τους. Το 38% απάντησε ότι η σχολική αυλή τους εντάσσεται στην εκπαιδευτική δραστηριότητα ως χώρος αγωγής και ευαισθητοποίησης. Το 34% απάντησε ότι εντάσσεται λειτουργικά στο σχολικό περιβάλλον. Το 28% απάντησε ότι η σχολική αυλή ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των παιδιών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας και θρησκείματος. Το 22% απάντησε ότι η σχολική αυλή αξιοποιεί την ομαδική εργασία ως διαδικασία μάθησης. Το 20% απάντησε ότι ενθαρρύνει τη λήψη αποφάσεων για δραστηριότητες μέσα από τη συμμετοχή και το 14% απάντησε ότι ενισχύεται η αυτενέργεια και η υπευθυνότητα των παιδιών μέσα στη σχολική αυλή. Ένα ποσοστό 22% απάντησε ότι η σχολική αυλή του σχολείου τους δεν έχει τίποτα από τα παραπάνω, ενώ το 24% απάντησε ότι έχει όλα όσα αναφέρθηκαν.

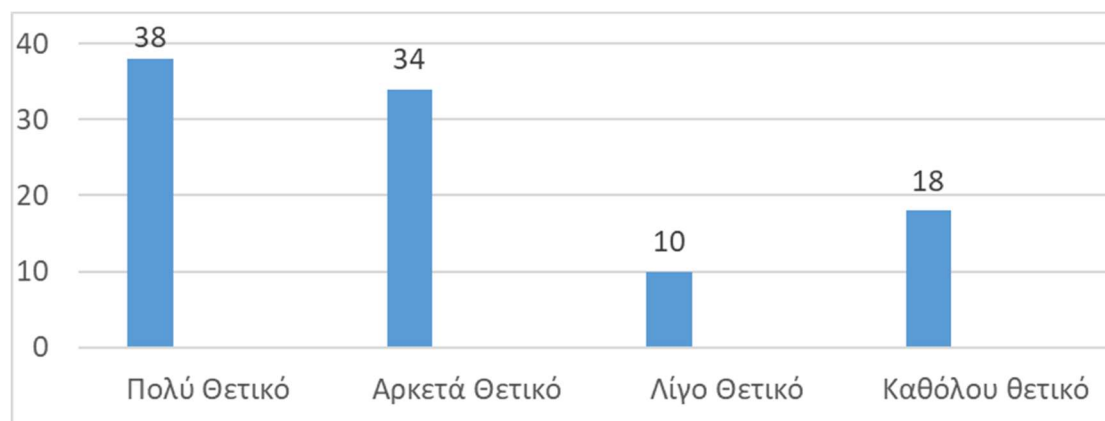
32. ΠΩΣ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΕ ΓΕΝΙΚΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ;

Τέλος, ζητήσαμε να αξιολογήσουν κάποιες προτάσεις που τους δόθηκαν.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ – ΑΠΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ Η ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	19	38,0	38,0	38,0
Αρκετά Θετικό	17	34,0	34,0	72,0
Λίγο Θετικό	5	10,0	10,0	82,0
Καθόλου θετικό	9	18,0	18,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19)

(Γράφημα 19)

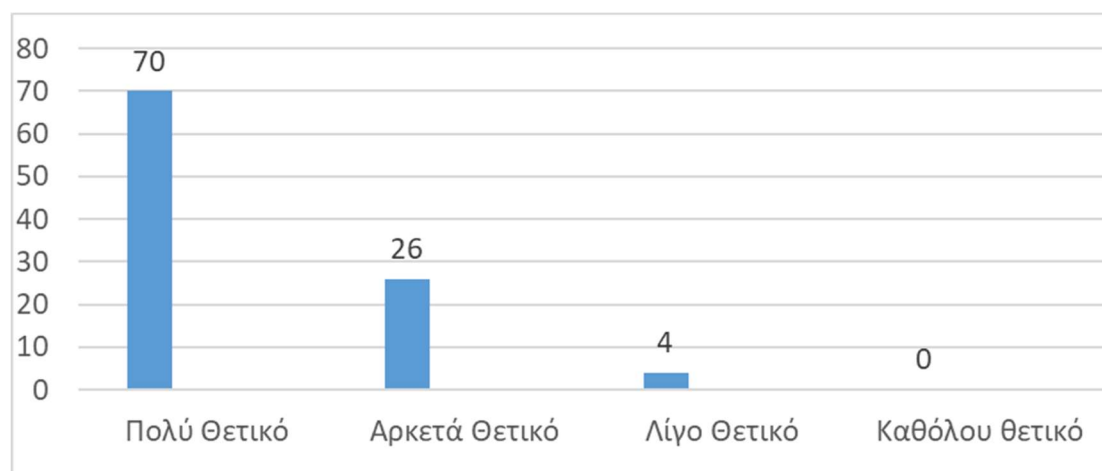
Ζητήσαμε να αξιολογήσουν τις τεχνικές παρεμβάσεις, όπως απλά παιχνίδια και κατασκευές αναρρίχησης ή ισορροπίας. Οι περισσότεροι (38%) το βρήκαν πολύ θετικό και το 34% αρκετά θετικό. Μόνο το 10% το αξιολόγησε ως λίγο θετικό και το 18% ως καθόλου θετικό.

**ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΚΙΑΣΤΡΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΓΚΑΚΙΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	35	70,0	70,0	70,0
Αρκετά Θετικό	13	26,0	26,0	96,0
Λίγο Θετικό	2	4,0	4,0	
Καθόλου θετικό	0	,0	,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.1)

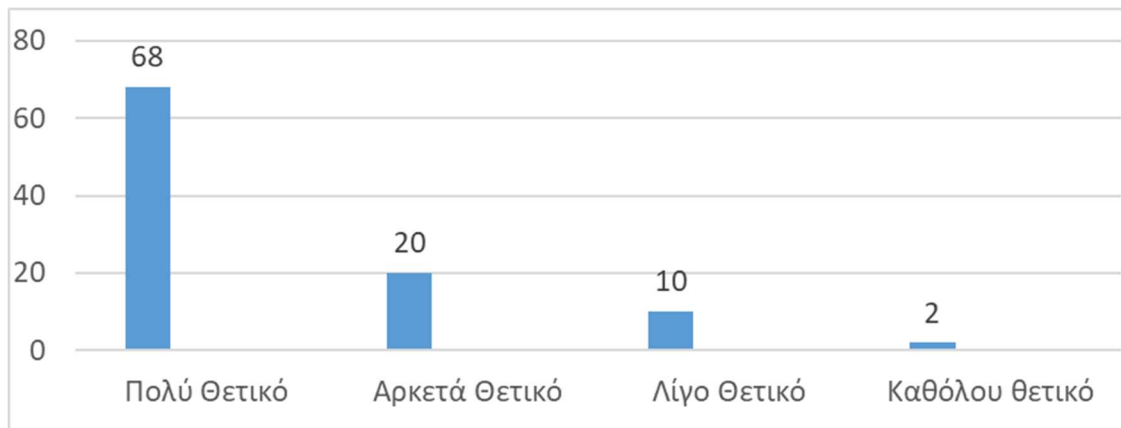
(Γράφημα 19.1)

Οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν για φυτεύσεις και την τοποθέτηση σκιάστρων, καθώς και για την ανάγκη να υπάρχουν περισσότερα παγκάκια. Πάνω από τους μισούς (70%) το βρήκαν πολύ θετικό, ενώ μόνο το 26% το αξιολόγησε ως αρκετά θετικό και το 4% ως λίγο θετικό.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΙΟ ΧΑΛΑΡΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	34	68,0	68,0	68,0
Αρκετά Θετικό	10	20,0	20,0	88,0
Λίγο Θετικό	5	10,0	10,0	98,0
Καθόλου θετικό	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.2)

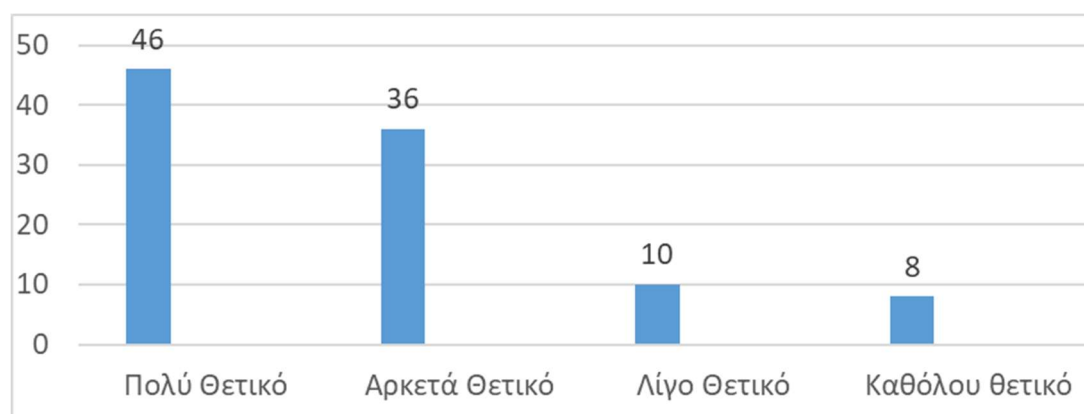
(Γράφημα 19.2)

Για την επέκταση και ενίσχυση των χώρων πιο χαλαρής δραστηριότητας οι περισσότεροι (68%) το αξιολόγησαν ως πολύ θετικό. Το 20% το αξιολόγησε ως αρκετά θετικό, όμως υπήρξε ένα 10% που το αξιολόγησε ως λίγο θετικό και ένας συμμετέχων το αξιολόγησε ως καθόλου θετικό.

ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΧΩΡΩΝ ΥΠΑΙΘΡΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ Η ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	23	46,0	46,0	46,0
Αρκετά Θετικό	18	36,0	36,0	82,0
Λίγο Θετικό	5	10,0	10,0	92,0
Καθόλου θετικό	4	8,0	8,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.3)

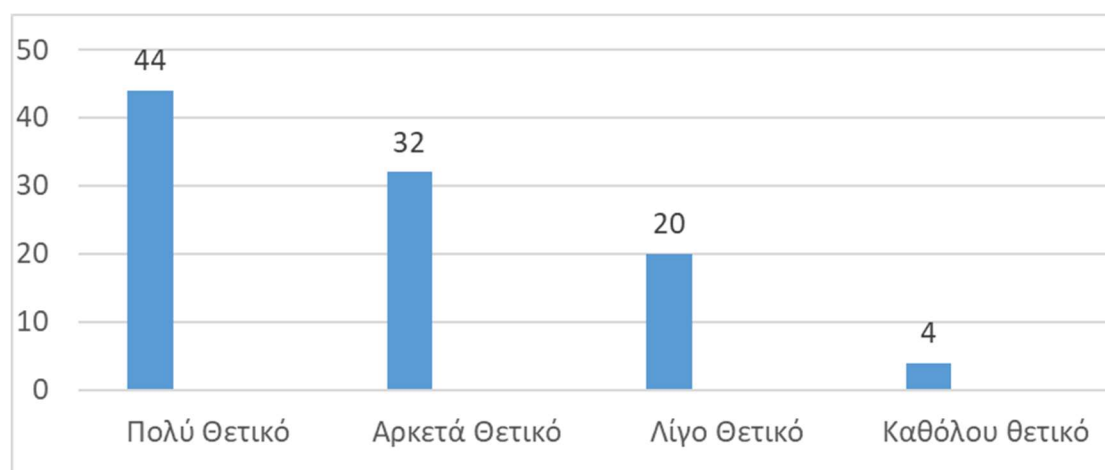
(Γράφημα 19.3)

Το 46% των συμμετεχόντων αξιολόγησαν το να υπάρχει χώρος για υπαίθρια μελέτη ή για μάθημα στην αυλή ως πολύ θετικό και το 36% ως αρκετά θετικό. Υπήρξε ένα ποσοστό 10% που το αξιολόγησε λίγο θετικό, ενώ το 8% το αξιολόγησε ως καθόλου θετικό.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΑ Η ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	22	44,0	44,0	44,0
Αρκετά Θετικό	16	32,0	32,0	76,0
Λίγο Θετικό	10	20,0	20,0	96,0
Καθόλου θετικό	2	4,0	4,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.4)

(Γράφημα 19.4)

Την οριοθέτηση του παιχνιδιού χρονικά ή χωροταξικά, την αξιολόγησαν οι περισσότεροι (44%) ως πολύ θετικό. Το 32% την αξιολόγησε ως αρκετά θετικό, ενώ το 20% την αξιολόγησε ως λίγο θετικό. Υπήρξε ένα μικρό ποσοστό 4% που αξιολόγησε της οριοθέτηση του παιχνιδιού ως κάτι καθόλου θετικό.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ, ΩΣΤΕ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΘΟΥΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ ΚΑΙ ΝΑ ΨΥΧΑΓΩΓΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΡΟΑΥΛΙΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	19	38,0	38,0	38,0

Αρκετά Θετικό	16	32,0	32,0	70,0
Λίγο Θετικό	9	18,0	18,0	88,0
Καθόλου θετικό	6	12,0	12,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.5)

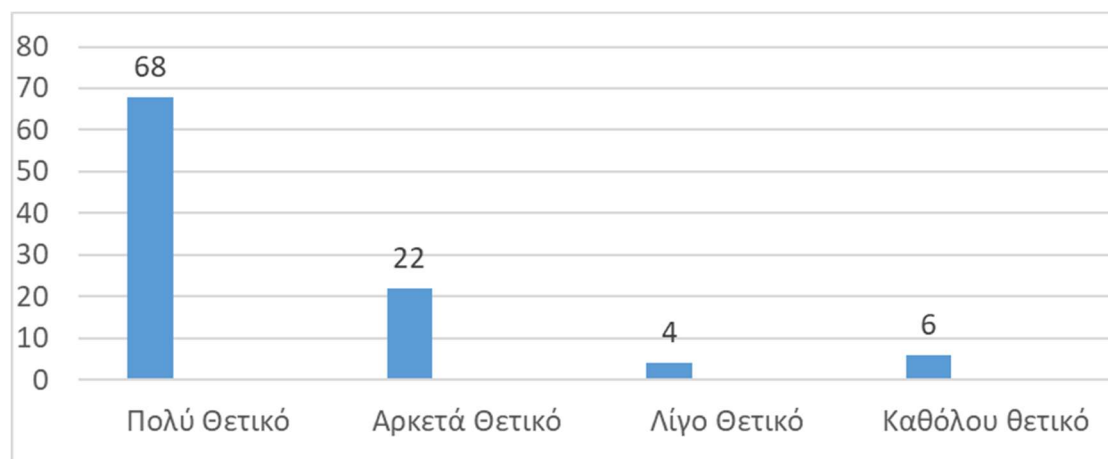
(Γράφημα 19.5)

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΣΗΣ ΑΝΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	34	68,0	68,0	68,0
Αρκετά Θετικό	11	22,0	22,0	90,0
Λίγο Θετικό	2	4,0	4,0	94,0
Καθόλου θετικό	3	6,0	6,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Το ποσοστό που αξιολόγησε ως πολύ θετική, τη δημιουργία ενός ημερολογίου δραστηριοτήτων, ώστε όλα παιδιά να έχουν χώρο και χρόνο για να απασχοληθούν δημιουργικά και να ψυχαγωγηθούν στο προαύλιο, ήταν 38% ενώ το 32% το αξιολόγησε ως αρκετά θετικό. Ένα ποσοστό 18% το αξιολόγησε ως λίγο θετικό και ένα ποσοστό 12% το αξιολόγησε ως καθόλου θετικό.

(Πίνακας 19.6)

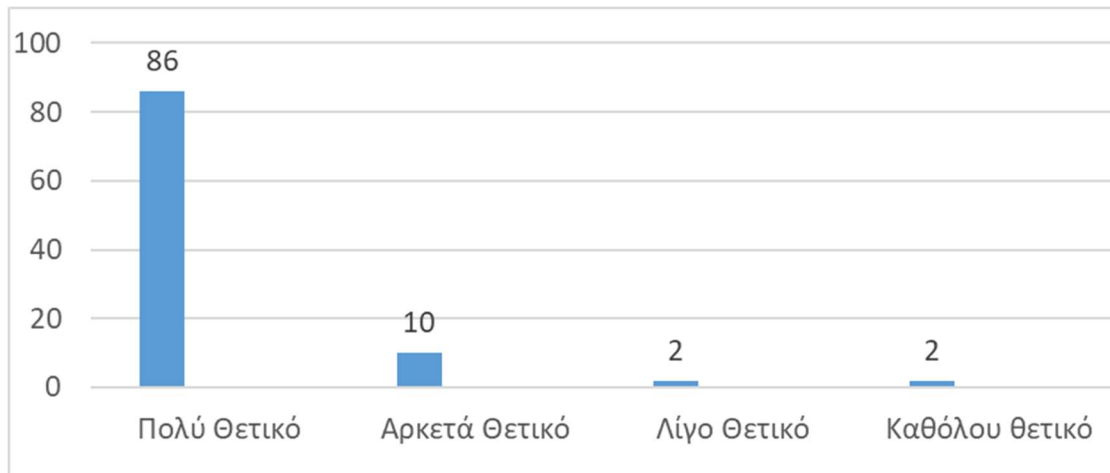
(Γράφημα 19.6)

Παραπάνω από τους μισούς συμμετέχοντες (68%) αξιολόγησαν ως πολύ θετικό να υπάρχει κατάλληλος εξοπλισμός για την ενίσχυση της αίσθησης άνεσης και ασφάλειας. Επίσης, το 22% το αξιολόγησε αρκετά θετικό και μόνο το 4% το αξιολόγησε ως λίγο θετικό. Υπήρξε και ένα ποσοστό 6% που το αξιολόγησε ως καθόλου θετικό να υπάρχει κατάλληλος εξοπλισμός.

ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ, ΡΑΜΠΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	43	86,0	86,0	86,0
Αρκετά Θετικό	5	10,0	10,0	96,0
Λίγο Θετικό	1	2,0	2,0	98,0
Καθόλου θετικό	1	2,0	2,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.7)

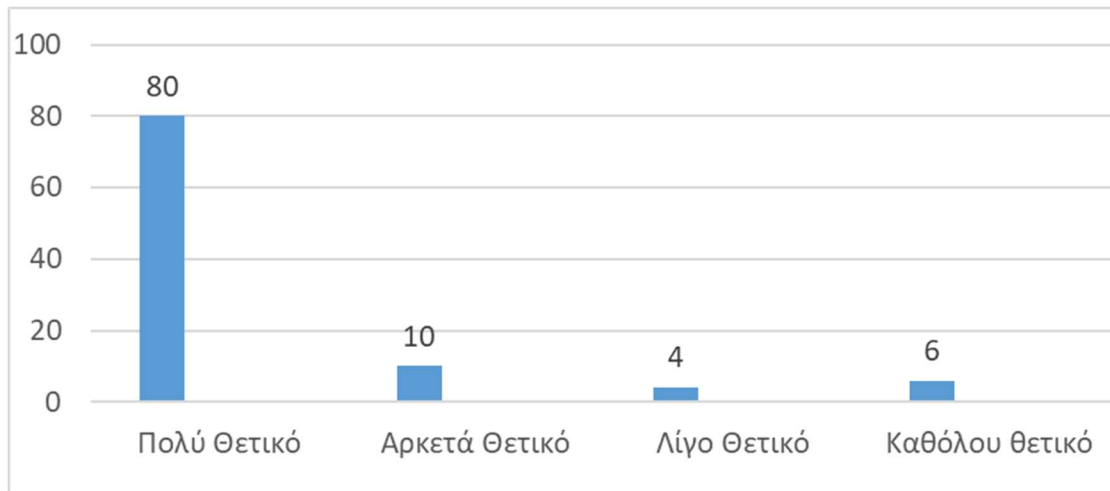
(Γράφημα 19.7)

Το 86% των συμμετεχόντων αξιολόγησε ως πολύ θετικό να υπάρχει στη σχολική αυλή προσβασιμότητα και ράμπες για παιδιά με αναπηρία. Μόνο το 10% το αξιολόγησε ως αρκετά θετικό, ενώ υπήρχε ένας συμμετέχων που το αξιολόγησε ως λίγο θετικό και άλλος ένας που το αξιολόγησε ως καθόλου θετικό.

**ΚΑΛΥΨΗ ΠΟΛΥΠΟΙΚΙΛΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΦΥΛΟΥ, ΗΛΙΚΙΑΣ, ΕΘΝΟΤΗΤΑΣ.
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολύ Θετικό	40	80,0	80,0	80,0
Αρκετά Θετικό	5	10,0	10,0	90,0
Λίγο Θετικό	2	4,0	4,0	94,0
Καθόλου θετικό	3	6,0	6,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

(Πίνακας 19.8)

(Γράφημα 19.8)

Τέλος, το 80% των συμμετεχόντων αξιολόγησε την κάλυψη πολυποίκιλων αναγκών όλων των παιδιών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας και θρησκειώματος ως πολύ θετική. Το 10% την αξιολόγησε ως αρκετά θετική, ενώ υπήρξε ένα 4% που την αξιολόγησε ως λίγο θετική και ένα ποσοστό 6% που την αξιολόγησε ως καθόλου θετική.

Κεφάλαιο 6^ο: Συζήτηση

Δεν υπάρχουν ακόμη αρκετές έρευνες σχετικές με την αυλή του σχολείου και κατά πόσο αυτή είναι συμπεριληπτική. Με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου συγκεντρώθηκαν αρκετά στοιχεία, που συνέβαλαν στην απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων μας.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, οι περισσότεροι/ες συμμετέχοντες/ες έχουν πάνω από 40 χρόνια εκπαιδευτικής εμπειρίας, όμως το μεγαλύτερο μέρος των διευθυντών/τριων έχει λιγότερο από 4 χρόνια διοικητικής εμπειρίας. Όσον αφορά στην επιμόρφωση που έχουν λάβει, οι περισσότεροι/ες είναι εξοικειωμένοι/ες με ΤΠΕ (Τεχνολογίες και Πληροφορίες της Τεχνολογίας) και με τα παιδαγωγικά. Ένα πολύ μικρό ποσοστό έχει επιμορφωθεί στην Ειδική Αγωγή και σε θέματα φύλου.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα αποτελέσματα φαίνεται ότι ένας μεγάλος αριθμός σχολείων είναι παλιά και κατασκευασμένα πριν το 1970, παρόλα αυτά, σύμφωνα με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, η συντήρησή τους είναι σχετικά καλή και η χωρητικότητά τους είναι σχετικά ικανοποιητική. Όσον αφορά στην σχολική αυλή, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος εμφανίζεται αρκετά ικανοποιημένο με την χωρητικότητά της, που σημαίνει ότι οι αυλές έχουν αρκετό χώρο για να υπάρχουν περισσότερες και ποικίλες δραστηριότητες πέρα από ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και μπάσκετ. Όμως, αυτό που διέπει αυτές τις σχολικές αυλές είναι το τσιμέντο. Πολύ λίγοι/ες απάντησαν πως η σχολική αυλή τους αποτελείται και από άλλα πράγματα, γεγονός που δείχνει ότι βλέπουν την αυλή ως έναν απλό χώρο που περνάνε τον χρόνο τους οι μαθητές/τριες στο διάλειμμα.

Κοινή διαπίστωση φαίνεται να είναι ότι στις σχολικές αυλές οι κύριες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα είναι οι αθλητικές και οι ελεύθερες, ενώ λιγότερο συχνά πραγματοποιούνται ψυχαγωγικές ή και χαλαρές δραστηριότητες. Προκύπτει συνεπώς ότι, η σχολική αυλή αποτελεί ένα χώρο, όπου παίρνουν μέρος μόνο παιδιά τα οποία θέλουν να κάνουν μια αθλητική δραστηριότητα. Και αυτό ενισχύεται από τα ερευνητικά δεδομένα που αναφέρονται στις δραστηριότητες που κάνουν μόνο τα αγόρια και μόνο τα κορίτσια. Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν, τα κορίτσια προτιμούν να κοινωνικοποιούνται και να συναναστρέφονται με άλλα παιδιά στο χώρο της σχολικής αυλής. Η ενασχόληση τους με κάποια αθλητική δραστηριότητα δεν είναι τόσο συχνή, προτιμούν να παίζουν άλλα παιχνίδια όπως κρυφτό/κυνηγητό. Αυτό όμως φαίνεται δύσκολο, αν η αυλή αποτελείται κυρίως από τα γήπεδα και αφήνει ένα μικρό χώρο για τα υπόλοιπα παιδιά να ασχοληθούν με άλλες δραστηριότητες. Τα αγόρια σε σχέση με τα κορίτσια φαίνεται ότι, παίζουν περισσότερο ποδόσφαιρο και μπάσκετ, παρόλα αυτά ένα μεγάλο μέρος και των αγοριών παίζει κρυφτό/κυνηγητό και γενικά άλλα παιχνίδια, καθώς και συναθροίζονται στον χώρο. Ακόμη, μέσα από τα αποτελέσματα φαίνεται πως από κοινού τα παιδιά προτιμούν να συναθροίζονται και να ενασχολούνται με άλλα παιχνίδια. Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε και μέσα από τα αποτελέσματα είναι

ότι οι σχολικές αυλές είναι σχεδιασμένες για να υποστηρίζουν δραστηριότητες που βασικό τους χαρακτηριστικό είναι η ενεργητικότητα και η κινητικότητα. Παρόλο που ένα μεγάλο μέρος των μαθητών/τριών δεν ασχολείται με ενεργητικές δραστηριότητες, δεν μπορούμε να διακρίνουμε ότι υπάρχει αρκετός χώρος για αυτούς/ες τους/τις μαθητές/τριες.

Στις ερωτήσεις για το τι θα ήθελαν οι διευθυντές/τριες να αλλάξουν στην αυλή του σχολείου τους και ποιοι είναι οι λόγοι που δυσκολεύουν αυτές τις αλλαγές, παρατηρήθηκε είναι ότι οι περισσότεροι/ες θα ήθελαν να έχουν γενικά περισσότερο χώρο, μαζί με χώρους με πράσινο, όπως γρασίδι και δέντρα, καθώς επίσης θα ήθελαν και περισσότερα παγκάκια και κιόσκια, το οποίο ίσως υποδηλώνει ότι θα ήθελαν παραπάνω χώρο για να κάθονται οι μαθητές/τριες. Ακόμη, πολλοί/ες θα ήθελαν να έχουν περισσότερα παιχνίδια και δραστηριότητες όπως, ένα θεατράκι. Το οποίο πάλι μπορεί να δηλώνει ότι θα ήθελαν να λαμβάνουν μέρος περισσότερες δραστηριότητες στη σχολική αυλή. Αυτά όμως φαίνεται ότι, είναι δύσκολο να υλοποιηθούν, εξαιτίας της έλλειψης ενδιαφέροντος από την τοπική διοίκηση και της έλλειψης χώρου. Επίσης, ευθύνεται και η έλλειψη των εγκαταστάσεων, το οποίο πάλι δείχνει ότι, ο χώρος της σχολικής αυλής δεν είναι διαμορφωμένος για περισσότερες δραστηριότητες.

Κάτι που φαίνεται παράξενο είναι πως ο ίδιος αριθμός διευθυντών/τριων υποστήριξε ότι, η αυλή του σχολείου τους εξυπηρετεί τις ανάγκες των μαθητών/τριών σε ικανοποιητικό βαθμό, ενώ αντίστοιχος αριθμός διευθυντών/τριων υποστήριξε το αντίθετο. Επίσης, παρόλα αυτά που παρατηρήθηκαν παραπάνω οι διευθυντές/τριες υποστηρίζουν πως η αυλή του σχολείου τους εξυπηρετεί σχετικά καλά τις ανάγκες των μαθητών που θέλουν να ενασχοληθούν με μια χαλαρή δραστηριότητα ή να βρίσκονται σε χώρο χαλάρωσης. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα που συλλέξαμε, τα οποία υποστηρίζουν πως οι περισσότεροι θεωρούν πως έχει χρησιμοποιηθεί λίγος χώρος για να υπάρχει ποικιλομορφία στα παιχνίδια και τις δραστηριότητες. Από αυτά μπορεί κανείς να συμπεράνει πως ούτε οι ίδιοι οι διευθυντές/τριες είναι σίγουροι. Φαίνεται ότι, οι αυλές έχουν χώρο για περισσότερες δραστηριότητες είτε χαλαρές είτε πιο κινητικές, όμως δεν έχει αξιοποιηθεί σωστά, με αποτέλεσμα να εξυπηρετούνται κάποιες ανάγκες των μαθητών αλλά όχι οι περισσότερες. Αξιοποιείται ο χώρος όταν πρόκειται για δραστηριότητες που χρειάζονται κάποια μεγαλύτερη ενέργεια, όμως για τους/τις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες, που θα ήθελαν μια πιο χαλαρή δραστηριότητα, δεν έχει αξιοποιηθεί κατάλληλα.

Όσον αφορά στο βασικό ερώτημα, για το αν είναι συμπεριληπτικές οι σχολικές αυλές, τα αποτελέσματα που συλλέχθηκαν έδειξαν πως οι περισσότεροι/ες υποστηρίζουν ότι η αυλή του σχολείου τους ακολουθεί τις αρχές συμπερίληψης, της ισότητας των φύλων και της δίκαιης κατανομής του χώρου. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό των συμμετεχόντων/ουσών δήλωσε ότι, δεν είναι καθόλου συμπεριληπτική η αυλή. Αυτό είναι αρκετά θετικό, όμως θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερο το ποσοστό που υποστηρίζει και θέλει να κάνει την αυλή συμπεριληπτική και να ακολουθεί τις αρχές της ισότητας των φύλων. Εκτός από αυτό, φαίνεται πως οι περισσότερες αυλές εντάσσονται λειτουργικά στο σχολικό χώρο και αποτελούν έναν χώρο αγωγής και

ευαισθητοποίησης. Όμως, φαίνεται ανησυχητικό ότι ένας μικρός αριθμός των συμμετεχόντων/ουσών υποστήριξε πως η σχολική αυλή του σχολείου του ενθαρρύνει τη λήψη των αποφάσεων και ενισχύει την αυτενέργεια των παιδιών, καθώς και πως ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών/τριών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας και θρησκευματος. Ακόμη, φαίνεται ανησυχητικό πως ένας μικρός αριθμός υποστηρίζει ότι δεν εφαρμόζονται κανένα από αυτά που αναφέρθηκαν σε αυτή την παράγραφο.

Στο τέλος, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες/ουσες να αξιολογήσουν κάποιες ιδέες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στην σχολική αυλή, ώστε διαπνέεται από συμπεριληπτικές αρχές και από ισότητα. Παρατηρήθηκε πως ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων ήταν πολύ θετικός στο να δημιουργηθούν χώροι με πράσινο και χώροι για χαλαρές δραστηριότητες, Ακόμη, και για καλύτερη προσβασιμότητα για παιδιά με αναπηρίες και φυσικά πολύ σημαντικό να καλύπτονται οι ανάγκες όλων των παιδιών ανεξαιρέτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας και θρησκευματος. Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκε ένα μικρό ποσοστό που δεν τα θεωρεί θετικά όλα αυτά. Το πιο ανησυχητικό είναι ότι ένα ποσοστό, ακόμη και μικρό, δεν θεωρεί θετικό να υπάρχει πρόσβαση σε παιδιά με αναπηρίες και να υπάρχει ισότητα στη συμμετοχή μεταξύ όλων των παιδιών. Καθώς επίσης, ακόμη ένα μικρό ποσοστό δεν βρίσκει θετικό στο να υπάρχει ο κατάλληλος εξοπλισμός για περισσότερη ασφάλεια. Είναι αρκετά θετικό που το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνεί ότι η σχολική αυλή χρειάζεται να δέχεται όλα τα παιδιά χωρίς καμία διάκριση, παρόλα αυτά όμως υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό που, είτε αδιαφορεί για αυτό είτε πραγματικά διαφωνεί. Από αυτό μπορεί κανείς να καταλάβουμε πως δεν είναι όλες οι σχολικές αυλές συμπεριληπτικές και δεν θέλουν να γίνουν κιόλας.

Με βάση τα αποτελέσματα που συγκεντρώθηκαν μπορεί να διαπιστωθεί πως, αν και ακολουθούνται κάποιες πρακτικές συμπερίληψης, δεν γίνονται ωστόσο σωστά σωστά και μάλλον οι διευθυντές/τριες δεν γνωρίζουν αρκετά πράγματα για το πως πρέπει να εφαρμόζονται. Όπως φαίνεται και παραπάνω οι σχολικές αυλές που εξετάστηκαν αποτελούνται κυρίως από τσιμέντο και οι δραστηριότητες που λαμβάνουν συνήθως μέρος είναι αθλητικές και γενικά πιο ενεργητικές. Αυτό βεβαιώνει ότι, η σχολική αυλή είναι ένα μέρος, όπου μόνο συγκεκριμένοι/ες μαθητές/τριες έχουν ενεργό ρόλο και οι υπόλοιποι/ες απλά παραγκωνίζονται στη άκρη. Είναι φανερό πως και κάποιοι διευθυντές/τριες επιθυμούν μια αλλαγή, αλλά σύμφωνα και με τους/τις ίδιους/ες δεν είναι εύκολο λόγω και έλλειψης χρηματοδότησης. Το πιο αποθαρρυντικό εύρημα είναι πως ένας μικρός αριθμός διευθυντών/τριών, δεν συμφωνεί με την συμπερίληψη και εκφράζει επιφυλάξεις ως προς τη δυνατότητα υλοποίησης της. Εντούτοις, μπορεί να μην είναι μεγάλος ο αριθμός των μαθητών/τριών που φαίνεται ότι, προτιμούν χαλαρές δραστηριότητες και γενικά διαφορετικές δραστηριότητες από αυτές που συνήθως γίνονται στην αυλή, όμως αυτό δεν σημαίνει πως πρέπει να μείνουν στην άκρη. Η σχολική αυλή είναι ένας χώρος, όπου όλα τα παιδιά πρέπει να νιώθουν ισότητα, συμμετοχα και ασφαλή. Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, η σχολική αυλή εκπαιδεύει τα παιδιά πώς να συμπεριφέρονται στο δημόσιο χώρο στο μέλλον. Αν

από μικρή ηλικία καταλάβουν πως δεν έχουν θέση στον δημόσιο χώρο, θα δυσκολευτούν στο μέλλον να νιώσουν κομμάτι της κοινωνίας.

Το συμπέρασμα είναι πως οι σχολικές αυλές που μελετήθηκαν δεν είναι τόσο συμπεριληπτικές όσο θα έπρεπε και χρειάζονται να γίνουν πολλές αλλαγές, πρώτα από τα ίδια τα μέλη της σχολικής κοινότητας και έπειτα από τους άλλους συναρμόδιους φορείς. Χρειάζεται όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί να επιμορφώνονται σε θέματα ισότητας φύλου και σε θέματα συμπερίληψης, ώστε να μπορούν να τα εφαρμόσουν και μέσα στο σχολείο ως παιδαγωγικές πρακτικές, αλλά και στην σχολική αυλή. Ακόμη, χρειάζεται να γίνουν κάποιες αλλαγές και στα σχολεία. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερα παγκάκια, κιόσκια και χτιστά τραπεζάκια, ώστε να μπορούν οι μαθητές/τριες να έχουν περισσότερο χώρο για να παίζουν και με άλλα παιχνίδια (π.χ. τάπες, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω) και να μπορούν να συναθροίζονται πιο εύκολα. Επίσης, θα ήταν καλό να αναπτυχθούν περισσότεροι χώροι με πράσινο, ώστε να μπορούν οι μαθητές/τριες να έρχονται πιο κοντά στη φύση και να κατανοούν την σημαντικότητα της. Ακόμη μια ιδέα θα ήταν να υπήρχαν περισσότερα στοιχεία περιπέτειας-εξερεύνησης για παράδειγμα μικρά τούνελ, κούνιες, ξύλινα σπιτάκια, τοίχοι αναρρίχησης κ.α. , ώστε να μπορούν οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν την φαντασία και τη δημιουργικότητά τους. Τέλος, θα ήταν καλό να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί τις ανάγκες των μαθητών/τριών, για να μπορούν να διαμορφώσουν τον χώρο της αυλής, έτσι ώστε να εξυπηρετεί όλες τις ανάγκες, παραδείγματος χάριν να υπάρχουν ράμπες για παιδιά με αναπηρία.

Μπορεί κανείς να καταλάβει ότι, πολλά από τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω θα ήταν δύσκολο και θα χρειάζονταν αρκετά χρόνια για να υλοποιηθούν, ειδικά σε πολύ μικρά σχολεία που βρίσκονται σε χωριά και μικρότερες πόλεις. Παρόλα αυτά αυτό δεν μπορεί να αποτρέψει τους/τις διευθυντές/τριες και εκπαιδευτικούς των σχολείων, να δημιουργήσουν και να υλοποιήσουν μερικές τροποποιήσεις. Κάποιες από αυτές θα μπορούσαν να είναι πρωτοβουλίες για προσωπική φύτευση διάφορων φυτών και ίσως η δημιουργία ενός μικρού κήπου, συμπεριλαμβάνοντας πάντα και τους/τις μαθητές/τριες στη διαδικασία, έτσι ώστε να μπορέσουν και οι ίδιοι/ες να καταλάβουν την σημαντικότητα της δημιουργίας του.

Ακόμη και με την έλλειψη χρημάτων, αν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές/τριες συνεργαστούν με τα ίδια τα παιδιά, θα μπορέσουν να έρθουν πιο κοντά στο να καταλάβουν τι ακόμα χρειάζεται η σχολική αυλή, για να γίνει πιο συμπεριληπτική και ίσως να σκεφτούν ιδέες και λύσεις όλοι/ες μαζί, που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν χωρίς να αποτελούν οι χρηματοδοτήσεις το ιδιαίτερο πρόβλημα.

Περιορισμοί Έρευνας-Προτάσεις

Οφείλουμε να αναφέρουμε τους περιορισμούς για την παρούσα έρευνα. Η μελέτη που διεξήχθη είναι πρωτότυπη και τα συμπεράσματα που προκύπτουν αναφέρονται μόνο στο συγκεκριμένο δείγμα και δεν υπάρχουν διαδικασίες που να επιτρέπουν την

γενίκευσή τους σε έναν πληθυσμό, με οποιουδήποτε βαθμού αξιοπιστία. Η έλλειψη αντιπροσωπευτικότητας δεν επιτρέπει τη γενίκευση των συμπερασμάτων.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα είναι μικρό και εμπεριέχει παντός είδους μεροληψίες. Πόσο μάλλον, αφού η παρούσα έρευνα αποτελεί μια πιλοτική μελέτη καταγραφής για τις σχολικές αυλές που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας.

Ακόμη, δεν είναι δυνατή η επανάληψη της έρευνας από άλλον/η ερευνητή/τρια προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα αποτελέσματα, αφού σε οποιαδήποτε περίπτωση το δείγμα της έρευνας θα έχει άλλα χαρακτηριστικά και κατ' επέκταση δεν διασφαλίζεται η διεξαγωγή ίδιων συμπερασμάτων, ακόμη και αν υπάρξει αυστηρός προσδιορισμός της ερευνητικής διαδικασίας σε όλα τα στάδια.

Τέλος, μπορούν να διεξαχθούν και περισσότερες παρόμοιες έρευνες, οι οποίες θα είναι πολύ χρήσιμες. Μια άλλη έρευνα θα μπορούσε να γίνει με το ίδιο θέμα, αλλά με μεγαλύτερο δείγμα, ώστε να μελετηθούν και περισσότερες σχολικές αυλές. Ακόμη, μπορούν να προστεθούν και περισσότερες ερωτήσεις με θέματα συμπερίληψης, για να κατανοηθούν καλύτερα οι απόψεις των εκπαιδευτικών. Άλλη μια ιδέα, είναι να εμπλακούν στην έρευνα και οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες και οικογένειες τους, αξιολογώντας την αυλή του σχολείου και προτείνοντας αλλαγές που θα ήθελαν να γίνουν. Επίσης, είναι δυνατόν να διεξαχθεί έρευνα σε ζητήματα κυρίως φύλου, ισότητας, δίκαιης κατανομής του χώρου και της συμπερίληψης μέσω της ενίσχυσης χωρικών ποιοτήτων του σχολείου, που να ανταποκρίνονται σε μια μεγαλύτερη ποικιλία αναγκών, ενδιαφερόντων και επιθυμιών των παιδιών.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση:

Askew, S. & Ross, C. (1992). *Τα αγόρια δεν κλαίνε* (Μ. Τερζίδου, Μετ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Brown, P. (1995). *Prejudice: Its Social Psychology*. Blackwell Publishing.

Hughes, M., & Kroehler, C. (2007). *Κοινωνιολογία. Οι βασικές έννοιες* (Μ. Θ. Χρηστίδης, Μετ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Lippmann, W., (1922). *Public Opinion*. Merchant Books.

Scott, J., & Marshall, G. (2009). *Oxford dictionary of Sociology*. Oxford University Press.

Ελληνική:

Αβρααμίδου, Λ., & Αγγελίδης, Π. (2011). *Ανάπτυξη συμπεριληπτικής εκπαίδευσης μέσα από άτυπα περιβάλλοντα μάθησης*. Ζεφύρι: Διάδραση.

Αγγελίδης, Π., Αντωνίου Ε., & Χαραλάμπους, Κ.(2009). *Ο ρόλος της ηγεσίας στην ανάπτυξη συμπεριληπτικής εκπαίδευσης: Η περίπτωση ενός σχολείου*. Αθήνα: Ατραπός.

Αγγελίδης, Π. (2009). *Μορφές συμπεριληπτικής εκπαίδευσης μέσα από την πρακτική των υποψήφιων εκπαιδευτικών*. Στο: Π. Αγγελίδη (επιμ.) *Συμπεριληπτική εκπαίδευση και βελτίωση σχολείων: Σχέση αμφίδρομη*. Αθήνα: Ατραπός.

Αγγελίδης, Π. (2011). *Μορφές ηγεσίας που προωθούν τη συμπεριληπτική εκπαίδευση*. Στο Συλλογικό, & Π. Αγγελίδης (Επιμ.), *Παιδαγωγικές της συμπερίληψης* (σσ.73-100). Ζεφύρι: Διάδραση.

Αγγελίδης, Π., & Στυλάνου, Τ. (2011). *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στη συμπεριληπτική εκπαίδευση*. Ζεφύρι: Διάδραση.

Αγγελίδου, Κ. (2011). *Επιτυχημένη ηγεσία και παροχή ίσων ευκαιριών μέσω δημοπρακτικών διαδικασιών*. Ζεφύρι: Διάδραση.

Γερμανός, Δ.(1998). *Χώρος και Διαδικασίες Αγωγής*. Αθήνα: Gutenberg.

Γερμανός, Δ. (2006). *Οι τοίχοι της γνώσεως*. Αθήνα: Gutenberg.

Γερογιάννης, Κ. (2006). *Κοινωνικά και πολιτικά στερεότυπα και η πρόσληψη του «άλλου» στα διδακτικά εγχειρίδια κοινωνικής και πολιτικής αγωγής της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά την τριακονταετία 1976-2000*. Αθήνα: Γόρδιος.

Γεωργιάς, Δ. (1995). *Κοινωνική Ψυχολογία Τομ. Α' & Β'*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κογκίδου, Δ. (2015), *Πέρα από το ροζ και το γαλάζιο*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

- Λαμπρίδης, Α. (2004). *Στερεότυπο-Προκατάληψη-Κοινωνική ταυτότητα: Μελετώντας τις δυναμικές της κοινωνικής αναπαράστασης για τους τσιγγάνους*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μάμας, Χ. (2014). Συμπεριληπτική ή διαπολιτισμική εκπαίδευση: δύο όψεις του ίδιου νομίσματος;. Στο *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Προκλήσεις, παιδαγωγικές θεωρήσεις και εισηγήσεις* (σσ.80-95). Καβάλα: Διάδραση.
- Ματσαγουόρας, Η. (2000). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μιχαηλίδου, Α. & Αγγελίδης, Π. (2011). *Διερεύνηση του ρόλου των 'ειδικών μονάδων' στα σχολεία της Κύπρου: Η μελέτη μιας περίπτωσης*. Ζεφύρι: Διάδραση.
- Μιχαηλίδου, Α. & Αγγελίδης, Π. (2012). *Η συνομιλία γύρω από το σχέδιο ως μια τεχνική αποτελεσματική για εντοπισμό περιθωριοποιημένων παιδιών*. Αθήνα: Διάδραση.
- Μπακαλάκη, Α. (1997). *Ανθρωπολογία, Γυναίκες και Φύλο*. Αθήνα: Διάδραση.
- Μπαμπάλης, Θ. (2012). *Η ζωή στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Διάδραση.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2013). *Κοινωνική Παιδαγωγική*. Διάδραση.
- Σάββα, Κ., & Αγγελίδης, Π. (2011). Οι 'ειδικοί' εκπαιδευτικοί ως ηγέτες στην ανάπτυξη της συμπερίληψης. Στο *Παιδαγωγικές της Συμπερίληψης* (σσ. 221-246).
- Στασινός, Δ. (2013). *Η Ειδική Εκπαίδευση 2020 Plus*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Σωκράτους, Σ., & Αγγελίδης, Π. (2012). Συνδιδασκαλία στο νηπιαγωγείο: Προβλήματα και προοπτικές. Στο *Συμπεριληπτική εκπαίδευση και βελτίωση*. Ζεφύρι: Διάδραση.

Ιστογραφία

Ξενόγλωσση:

- Blatchford, P. (1998). The State of Play in Schools. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 3(2). <https://doi.org/10.1111/1475-3588.00213>
- Eberle, S. G. (2011). Playing with the Multiple Intelligences: How Paly Helps Them Grow. *American Journal of Play*, 4(1). <https://eric.ed.gov/?id=EJ985547>
- Equal Saree. (χ.χ.). Ανάκτηση από equalsaree.org: <https://equalsaree.org/>
- UNESCO. (1994). Salamanca. Ανάκτηση από: <http://www.csie.org.uk/inclusion/unesco-salamanca.shtml>
- Urbana. (χ.χ.). Ανάκτηση από urbana.gr: <https://urbana.gr/>

Ελληνική:

Αθανασίου, Μ. (2019, Μάρτιος 27). Σχολικές αυλές που δίνουν ίσες ευκαιρίες σε όλους. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από: <https://www.kathimerini.gr/>

Αρβανίτη-Πολλάτου, Μ. (2020, Μάρτιος 14). *Archisearch*. Ανάκτηση από: <https://www.archisearch.gr/>

Γερμανός, Δ. (2010) Ο «παιδαγωγικός ανασχεδιασμός του σχολικού χώρου»: μια μέθοδος αναβάθμισης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, μέσα από αλλαγές στο χώρο. *Χώροι για το παιδί ή χώροι του παιδιού;* (σσ.21-54). Ανάκτηση από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/childspace/index>

Γερμανός, Δ. (2018). Δημιουργώντας τον χώρο του παιδιού στο σχολείο: η προσέγγιση από την πλευρά του χρήστη και ο παιδαγωγικός σχεδιασμός του χώρου. *Χώροι για το παιδί ή Χώροι του παιδιού* (σσ. 40-59). Ανάκτηση από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/childspace/index>

Ζαφειρίου Μ., Σκαρπίδου, Ε. & Κωνσταντοπούλου, Σ. (2021, Μάρτιος 17). *A21 Greece*. Ανάκτηση από: <https://www.facebook.com/TheA21CampaignGreece/videos/863758817521136>

Ισακίδου, Γ. (2016, Απρίλιος- Ιούνιος). Η διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου. *ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ*, σσ. 40-47. Ανάκτηση από: http://www.encephalos.gr/index_gr.html?fbclid=IwAR3V57yOS3KyBLJr3cgh2i3dWie9IO21KI4jo7XEI95mZZSvmHGf4GZx_pI

Μοσχοβάκου, Ν., Χαρδαλιά, Ν. & Ιωαννίδου, Α. (2008). *Εμφυλές Κοινωνικές Αναπαραστάσεις στα Σχολικά Εγχειρίδια: Μελέτη Βιβλιογραφικής Επισκόπησης*. Ανάκτηση από: <https://www.kethi.gr/>

Ντάνη, Σ. & Μοσχοβάκου, Ν. (2018). *Οδηγός Ευαισθητοποίησης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση Εκφοβισμού σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου*. Ανάκτηση από: <https://www.kethi.gr/>

Πολύχρωμο Σχολείο. (χ.χ.) Ανάκτηση από Rainbowschool: <https://rainbowschool.gr/>

Τασόπουλος, Χ. Ν. (2018, Ιούλιος- Σεπτέμβριος). Διαφοροποίηση του Φύλου στον Άνθρωπο Φάσμα Σωματικών Διαταραχών και Ψυχολογικών Αποκλίσεων. *ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ*, σσ. 39-51. Ανάκτηση από: http://www.encephalos.gr/index_gr.html?fbclid=IwAR3V57yOS3KyBLJr3cgh2i3dWie9IO21KI4jo7XEI95mZZSvmHGf4GZx_pI

Δευτερογενείς Πηγές:

Μιχαηλίδου, Ο. (2019). «Το Παιχνίδι των Παιδιών στην Σχολική Αυλή» Μια μελέτη του ελεύθερου παιχνιδιού παιδιών πρωτοσχολικής ηλικίας την ώρα του διαλείμματος. *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*. Ανακτήθηκε από: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/>

Μπούνα, Α. (2018). ΕΜΦΥΛΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε από: <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/>

Σφυρή, Ξ. (2018-2019). Η συμπεριληπτική εκπαίδευση ανάμεσα σε άλλα περιλαμβάνει και «την αναδόμηση των κουλτούρων, των πολιτικών και των πρακτικών στα σχολεία προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στον πλουραλισμό των μαθητών τους». *Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*. Ανακτήθηκε από: <https://www.academia.edu/>

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο:

Σχολικές Αυλές Συμπερίληψης και Έμφυλα Στερεότυπα

Μια μελέτη καταγραφής στα Δημοτικά Σχολεία
Φοιτήτρια: Βουκάντση Δήμητρα
Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Γκισούρη Στεργιανή

* Απαιτείται

1. Φύλο *

- Άντρας
- Γυναίκα
- Δεν θέλω να τοποθετηθώ

2. Ηλικία *

- 25-35
- 36-45
- 46-55
- Άλλο: _____

3. Εκπαίδευση (Επιλέξτε τον ανώτερο τίτλο σπουδών σας) *

- Βασικό Πτυχίο
- Δεύτερο Πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακές Σπουδές
- Διδακτορικό

4. Επιμόρφωση (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις) *

- ΤΠΕ
- Παιδαγωγικά
- Διοίκηση στην εκπαίδευση
- Ειδική αγωγή
- Σπουδές Φύλου
- Άλλο (προσδιορίστε)

5. Έτη εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας *

- 1-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- 31-40
- 40 και πάνω

6. Έτη διοικητικής εμπειρίας ως Διευθυντής/τρια *

- 1-3
- 4-7
- 8-11
- 12- και πάνω

7. Σε ποια περιοχή βρίσκεται το σχολείο που δουλεύετε; (Ονομάστε το Δήμο) *

Η απάντησή σας _____

8. Συνολικός αριθμός μαθητών/τριών (αναφέρετε τον ακριβή αριθμό αγοριών και κοριτσιών) *

Η απάντησή σας _____

9. Συνολικός αριθμός εκπαιδευτικών που υπηρετούν *

- 0 - 3
- 4 - 6
- 6-12
- 12-18
- 18 και πάνω

10. Υπάρχει συστέγαση του σχολείου με άλλες μονάδες; *

Ναι

Όχι

11. Το κτίριο του σχολείου: *

Έχει σύγχρονες εγκαταστάσεις

Έχει παλιές εγκαταστάσεις

Έχει εγκαταστάσεις πριν του 1970

Είναι προκάτ το σχολείο

Βρίσκεται σε μισθωμένο χώρο

12. Πως αξιολογείτε τη συντήρηση του σχολείου: *

	1	2	3	
Ανεπαρκής	☐	☐	☐	Αρκετά επαρκής

13. Θεωρείτε τη χωρητικότητα του σχολείου ικανοποιητική; *

	1	2	3	4	5	
Διαφωνώ πλήρως	☐	☐	☐	☐	☐	Συμφωνώ απόλυτα

14. Θεωρείτε τη χωρητικότητα της σχολικής αυλής ικανοποιητική; *

	1	2	3	4	5	
Διαφωνώ πλήρως	☐	☐	☐	☐	☐	Συμφωνώ απόλυτα

15. Ποια από τα παρακάτω είναι χαρακτηριστικά στοιχεία της σχολικής σας αυλής; *

- Φωτεινά χρώματα
- Περίφραξη με φυσικά υλικά
- Στρωμένη με άμμο ή γκαζόν με διαβάσεις πλακόστρωτες
- Χαλίκια
- Τσιμέντο
- Ειδικές επιστρώσεις (π.χ. αντιολισθητικό προστατευτικό τάπητα)
- Άλλο: _____

16. Ποιες δραστηριότητες είναι αυτές που λαμβάνουν χώρα στη σχολική αυλή και πόσο συχνά; : (εικαστικές, αθλητικές, ελεύθερες) *

	Πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Λίγο συχνά	Σπάνια	Ποτέ
Εικαστικές	☐	☐	☐	☐	☐
Ψυχαγωγικές	☐	☐	☐	☐	☐
Χαλαρωτικές	☐	☐	☐	☐	☐
Αθλητικές	☐	☐	☐	☐	☐
Ελεύθερες	☐	☐	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐	☐	☐

17. Αν επιλέξατε την επιλογή "Άλλο" στην προηγούμενη ερώτηση, παρακαλώ διευκρινίστε ποιες είναι αυτές οι άλλες δραστηριότητες.

Η απάντησή σας _____

18. Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχουν αποκλειστικά τα κορίτσια στην σχολική αυλή και πόσο συχνά: *

	Πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Λίγο συχνά	Καθόλου
Ποδόσφαιρο	☐	☐	☐	☐
Μπάσκετ	☐	☐	☐	☐
Βόλει	☐	☐	☐	☐
Κοινωνική συνάθροιση	☐	☐	☐	☐
Διάβασμα βιβλίου	☐	☐	☐	☐
Επανάληψη μαθημάτων	☐	☐	☐	☐
Δημιουργικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐
Ενασχόληση με άλλα παιχνίδια	☐	☐	☐	☐
Κρυφτό - Κυνηγητό	☐	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐	☐

19. Αν επιλέξατε την επιλογή "Άλλο" στην προηγούμενη ερώτηση, παρακαλώ διευκρινίστε ποιες είναι αυτές οι άλλες δραστηριότητες.

Η απάντησή σας _____

20. Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχουν αποκλειστικά τα αγόρια στην σχολική αυλή και πόσο συχνά; *

	Πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Λίγο συχνά	Καθόλου
Ποδόσφαιρο	☐	☐	☐	☐
Μπάσκετ	☐	☐	☐	☐
Βόλεϊ	☐	☐	☐	☐
Κοινωνική συνάθροιση	☐	☐	☐	☐
Διάβασμα βιβλίου	☐	☐	☐	☐
Επανάληψη μαθημάτων	☐	☐	☐	☐
Δημιουργικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐
Ενασχόληση με άλλα παιχνίδια	☐	☐	☐	☐
Κρυφτό - Κυνηγητό	☐	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐	☐

21. Αν επιλέξατε την επιλογή "Άλλο" στην προηγούμενη ερώτηση, παρακαλώ διευκρινίστε ποιες είναι αυτές οι άλλες δραστηριότητες.

Η απάντησή σας _____

22. Σε ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες συμμετέχουν από κοινού τα παιδιά στην σχολική αυλή και πόσο συχνά; *

	Πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Λίγο συχνά	Καθόλου
Ποδόσφαιρο	☐	☐	☐	☐
Μπάσκετ	☐	☐	☐	☐
Βόλεϊ	☐	☐	☐	☐
Κοινωνική συνάθροιση	☐	☐	☐	☐
Διάβασμα βιβλίου	☐	☐	☐	☐
Επανάληψη μαθημάτων	☐	☐	☐	☐
Δημιουργικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐
Ενασχόληση με άλλα παιχνίδια	☐	☐	☐	☐
Κρυφτό - Κυνηγητό	☐	☐	☐	☐

23. Πόσο ικανοποιημένοι/ες είστε από τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην σχολική σας αυλή; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

24. Ποιες από τις παρακάτω αλλαγές και βελτιώσεις πιστεύετε ότι χρειάζεται η αυλή του σχολείου σας; (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις) *

- Περισσότερο χώρο
- Παιδικές χαρές με κούνιες και τσουλήθρες
- Κήπο με φυτά ή θερμοκήπιο
- Χώρο με γρασίδι
- Χωριστά γήπεδα
- Περισσότερα δέντρα
- Περισσότερα παγκάκια
- Άλλα παιχνίδια
- Πινγκ πονγκ
- Σκακι
- Θεατράκι
- Στοιχεία περιπέτειας (ανισοσταθμίες, μικρά τούνελ, ξύλινα σπιτάκια, αμμοδόχοι, κούνιες, τσουλήθρες, τραμπάλες, κατασκευές αναρρίχησης)
- Κιόσκια
- Βρύσες
- Χτιστά τραπεζάκια
- Άλλο: _____

25. Θεωρείτε ότι η σχολική αυλή ανταποκρίνεται σε μία μεγάλη ποικιλία αναγκών και επιθυμιών των μαθητών και των μαθητριών; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

26. Ποια από τα παρακάτω μπορεί να είναι εμπόδια για την αναδιαμόρφωση και βελτίωση του χώρου της σχολικής αυλής; *

- Έλλειψη κονδυλίων
- Έλλειψη χώρου
- Έλλειψη εγκαταστάσεων
- Έλλειψη σχετικών πρωτοβουλιών από το σύλλογο διδασκόντων
- Έλλειψη σχετικού ενδιαφέροντος από την τοπική αυτοδιοίκηση
- Δυσκολία συνεργασίας με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του σχολείου
- Άλλο: _____

27. Η σχολική αυλή είναι έτσι σχεδιασμένη ούτως ώστε το μεγαλύτερο μέρος της να εξυπηρετεί τις ανάγκες κυρίως όσων παιδιών παίζουν (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις): *

Μπάσκετ

Ποδόσφαιρο

Βόλεϊ

Κρυφτό - Κυνηγητό

Άλλο: _____

28. Η σχολική σας αυλή είναι έτσι σχεδιασμένη ούτως ώστε στην περιφέρεια του χώρου της να εξυπηρετεί τις ανάγκες κυρίως όσων παιδιών επιθυμούν μία χαμηλότερης έντασης δραστηριότητα ή περιοχές χαλάρωσης: *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

29. Στη σχολική σας αυλή έχει επιτευχθεί καλύτερη χρήση του υπάρχοντος χώρου και περισσότερη ποικιλομορφία στις επιλογές των παιχνιδιών και των λοιπών δραστηριοτήτων: *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

30. Θεωρείτε ότι η σχολική αυλή είναι βασισμένη στις αρχές της ισότητας των φύλων, της δίκαιης κατανομής χώρου και της συμπερίληψης: *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα Πολύ

31. Θεωρείτε ότι η (στη) σχολική σας αυλή (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις): *

- Εντάσσεται λειτουργικά στο σχολικό περιβάλλον
- Εντάσσεται στην εκπαιδευτική δραστηριότητα του σχολείου ως χώρος αγωγής και ευαισθητοποίησης
- Αξιοποιείται η ομαδική εργασία στην σχολική αυλή ως διαδικασία μάθησης
- Ενθαρρύνεται η λήψη αποφάσεων για δραστηριότητες στην σχολική αυλή μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες
- Ενισχύεται η αυτενέργεια και η υπευθυνότητα των παιδιών
- Ανταποκρίνεται στις ανάγκες όλων των παιδιών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας, θρησκεύματος
- Τίποτα από τα παραπάνω
- Όλα τα παραπάνω
- Άλλο: _____

32. Πως αξιολογείτε γενικά τις παρακάτω προτάσεις διαμόρφωσης μιας σχολικής αυλής; *

	Πολύ θετικό	Αρκετά θετικό	Λίγο θετικό	Καθόλου θετικό
Τεχνικές παρεμβάσεις – απλά παιχνίδια και κατασκευές αναρρίχησης ή ισορροπίας στην αυλή	☐	☐	☐	☐
Φυτεύσεις και τοποθέτηση σκιάστρων και παγκάκια	☐	☐	☐	☐
Επέκταση και ενίσχυση των χώρων πιο χαλαρής δραστηριότητας	☐	☐	☐	☐
Πρόβλεψη χώρων υπαίθριας μελέτης ή μαθήματος	☐	☐	☐	☐
Οριοθέτηση παιχνιδιού χρονικά ή χωροταξικά	☐	☐	☐	☐

Δημιουργία ενός ημερολογίου δραστηριοτήτων, ώστε όλα τα παιδιά να έχουν χώρο και χρόνο για να απασχοληθούν δημιουργικά και να ψυχαγωγηθούν στο προαύλιο

Κατάλληλο εξοπλισμό για την ενίσχυση της αίσθησης άνεσης και ασφάλειας

Προσβασιμότητα, ράμπες για παιδιά με αναπηρία

Κάλυψη πολυποίκιλων αναγκών όλων των παιδιών ανεξαρτήτου φύλου, ηλικίας, εθνότητας, θρησκειύματος